

GEERATHAMU.

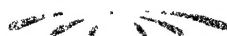
(THIRD PART)

VIGRAHARADHARATHAMU.

UNIVERSITY
LIBRARY

SRINIVASA VENKATESWARA KAVULU.

1915.

PRICE RS. 6-8-0.

Copyright Reserved

Shree Dhyanava Press, Masulipatnam.

శ్రీ మత్సర దేవ తామ్ర సమ : .

విగ్రహ రాధ నము .

(గీతతత్వతీయభాగము.)

ఇది

శ్రీ జీనపతి వేంకటేశ్వరులచే

గణించబడి,

శ్రీ సైగవసుద్రాక్షరశాలాయందు,

ముద్రింపబడినది

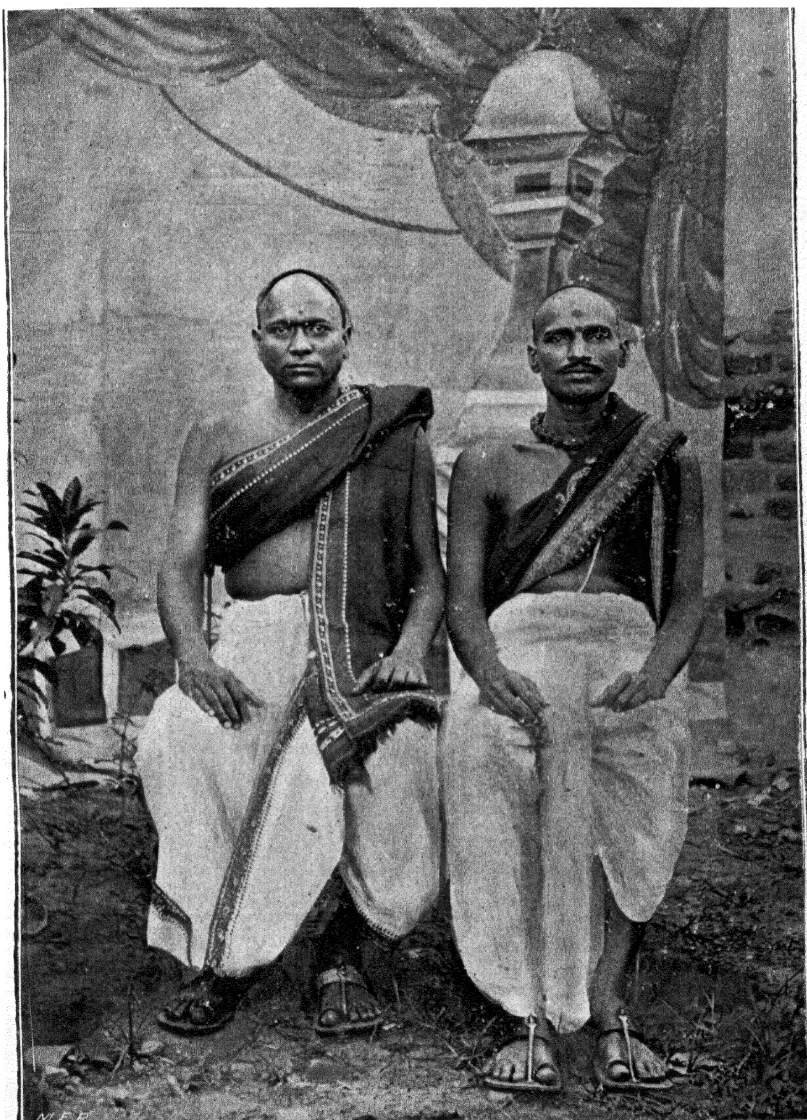
మొదటికూర్పు 1,000 ప్రతులు.

మచిలీబండగూ.

దీనివెల రు 0-8-0.

కాపీరైటురిజిస్టర్.

1915.

తిరుపతివేంకటేశ్వరులు ,
శతావధానలు.

ఉ పా దా త ము .

చమవరులారా?

(“వివేకభిష్టానాం భవతి వినిపాత శృశవిధః”)

ఆసుభర్తృహరిసుసాపితమున కుదాహరణముగ నుండునట్లు మా “దైవవం చిచులు” ప్రకటించిన “విరుపతివేంకటేశ్వరార్థశతకమును” జదివీయుందురు. చ దివినమీయఁ గొంద ట్రెట్టియేవమును బొందరో ఆనందర్థమును దెల్పునుత్తర ములు గొన్నిటిని 50) వ, పుట 87 నుదాహరించి యుంటిమి, లోకముచే నట్లు గర్జింపఁ జడుచున్నతప్పగుఁగూఁతల కుత్తరము వ్రాయుట వ్యర్థమని మే మె ట్తెఱియుఁ బ్రసక్తానుప్రసక్తముగాఁ గొన్ని లోకోపకారము లగునధర్మముల నీవ్యాజమునఁ బ్రచురింపఁ దలంచి యాతప్పదుఁగూఁతలనే గౌరవించి ‘విగ్రహ రాధనము’ ఆనువేరితో నీగీరతత్పరీయభాగము ముద్రింపించితిమి, ఇంతకు ము న్నిది గీరతచిత్తార్థభాగముగా ముద్రింపఁగద మని ప్రచురించి యుంటిమి. కాని గుఁటారిసభలో దీనియందలిపద్యములుకొన్ని విన్నది మొద లిద్రానికై నిత్యము ను ఎచ్చునార్థ ర్థమితియులుగా నుంటుండేని లోకాభిరామానుభూతిముకన్న దీనినే నుండు ప్రకటింపవలసినవార మైతిమి. ఆ నేకమహావిషయము లిండున్నవి. అవి చమవరులే గ్రహింపఁ గలరు. అక్కడక్కడఁ గలవిశేషముల నేకత్ర చేర్చి న మనస్వయించుకొనువారికి బోధపడిన ట్లిది యితగులకుబోధపడదు, కానఁ జమవరు లపట్లభాగరూకులుగ నుండఁ గోరెదము, ఇది యిటులుండె, ఈయనర్థశతకము ను జూచి లోకులెల్ల స్త్రీవనమాచరించుచుండఁగా నీమర్యాద చాలక కాఁబో లు ‘రామకృష్ణను + హఠారతి’ మనఁదగుభోగణితో “రామకృష్ణమహఠారత” మనునెఱిబిడకాయ నుకదానిని మనదైవవఁచితులు లేవఁ దీసిరి. ఇది పడుచు, లేచుచు, నచ్చుచు, పుట్టుచు, “చచ్చిచెడిచేయంగలవిన్నపములు” కానించుచు న్నది. ఇప్పటికి 124 పద్యములు, 24 పుటలు 7వర్ణములుగాఁ దలచూసి రోదన సంఖ్యాపర్య మనుమాప్తిలో నుండఁగనే మరల నాఁగి పోయినది-- అప్రకల్పా వృత్తవచఃపూరిత మగునియ్యది వేలువడినది మొదలు ప్రాజ్ఞలోక మిట్లు గౌర వించుచున్నది.

తిరిగి యీసదుమ శత్రుత్వ పత్రికలో నిదివఱకు “కృష్ణాపత్రిక” యందుఁ బ్రచురించిన ‘పరాస్త పాశుపతమును’ బ్రచురించుచున్నారు. ‘పాడిందే పాడరా పాచిపండ్లదాసరి’ అనునామెతుకుఁదగియున్నది. మీ గీరతీమునకు మరల భారతమును, వ్రాయుచున్న వారలు ప్రారంభపర్యముమాత్రము వ్రాసిరి, వ్రాసినను మీరు దయచేసి వానికిఖండనముగా గ్రంథములు వ్రాయక యేవియో కొన్ని వ్యాసములు వ్రాసికొనుండును. కారణ మేమన? వారు వ్రాయుదానియందు విషయవిమర్శనముండదు కాబట్టి.

సికింద్రాబాదా (డక్కన్) చివుకుల అప్పయ్య. 24-4-13

19-5-14.

సికింద్రాబాదు, సెకండుబజారు.

“గీరత” ద్వితీయభాగమండలినంబుద్గిపర్వాదులను జూచినరాసు కృష్ణనక్షత్ర్యు లిక శాంతింతు రేమో యనుకొంటిని. మరలవారుతమచేటభారతమందు, శాంతియవివేకప్రసారమును గ్రుమ్మరించుచున్నారు. ఎదరుకొననిండు ఈదేశమందు వారినిగూర్చి యేవపదవివివేకులు లేకు.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుడు.

1-9-13

గుంటూరు.

అబ్బో! “శతపర్వభారతంబంట! మతినుంతులు వ్రాసికంట?” ఇత్యాద్యక్తులు కొంతవట్లు క్రాలుచున్నవి. ప్లాణువు పల్లవశోభనం దవచ్చును గాని మనవారు త్రోవకు వచ్చునట్లులేదే? ఇది కలిమాహాత్యము కేవలము వారిలోపము గాదు.

మ॥ కలికాలంబ? భవస్సహత్వసిరిశృంగధానశృంగాటకో
చ్చులదిత్యదృతచర్యపుణ్యసవాచాకీచకస్వానని

స్తులనత్యప్రతిబంధకల్పనకు సంకోషించి భక్తాగ్రగ

ణ్యులు మొక్కుల్ పదివేలు మ్రొక్కెదరుమా యోపాయసంధానమా.

అని వేడఁ దగియున్నది, “బ్రహ్మాపి నరం న రంజయతి” కోటిలోనికి వచ్చినది...” శి॥ హ॥

వైవారి జేమఱియొక యుత్తరము.

20-9-13

గుంటూరు.

“కవితఁ, జూచి యుదురు, అందు శ్రీ“వాం” భారతము బయల్పడినది. చారిత్రపర్వము ముందు దారిని సూచించుచునేయున్నది. తత్త్వము లోక మెఱిగినపిమ్మటఁ గూడవీరి కీప్రయత్నములు శుభకరములు కావనియే ప్రాజ్ఞసంఘము నుడుపుచున్నది...” శి॥ హ॥

ఉ॥ “శిక్షయొసర్చి, యక్షరముఁజెప్పి, ప్రయోజకుఁ జేయు నొజ్జనే । డక్షుఁడనైతి నంచుఁ, గడుఁ దానవమానమొనర్చుఁగూళ,, అనిశీసూక్తి వసుప్రకాశిక, రామకృష్ణకవులు మున్నగువారే, పయి సంగతికి నాధారమవుచును. వీరిశ్రమంబులగాని, బృహద్భారతముగాని, భవత్ప్రతిభాశుభఃప్రసరణములకు, ప్రతిబంధకములు కాఁజాలవు, తాము మనుష్య మాత్రులుగా, నేప్రాజ్ఞులచేతను దలఁపఁబడుటలేదు, మీప్రబంధరాజములను అందుమరియుమీగీర తామూ యముఁ జదివిన విద్యశ్శిష్యులు, సాక్షాత్తుగ, మీరు తిరువతి వెంకటేశ్వరులే యని, భావించుచుండిరి.

బొంట్ల తాలూకా

జమ్మలమఱక క్రీరామకవి,

పెదనందిపాడుబోమ్మ.

కొండపాటూరు

అతివిస్తరమేల “పుష్పపుట్టిన తోడనే పరిమళము”—— పుట్టిన తోడనేకంపు” అనసామెతకు మన సువివేకలభారతము ప్రథమోదాహరణము, అదియిం

తవజకుఁ గొంచెము తక్కువగా నేడువర్షములు వెలువడిన దని వ్రాసియుంటిమి. ఏడువర్షములలోఁ జుట్టతుదివర్షము పేరు 'పునరుక్తివర్షము' దీనిలోనియైన ద్యముంబట్టి చూడ నయ్యల కప్పుడే నాది వెనుకకు లాగుచున్నట్లు మూఱ్ఱలకుఁ గూడ ఘోషమే.

గీ॥ చాటుపద్యములెద్దానిజాటితెలిపె, శృంగభంగముసందెద్ది చెప్పఁబడియె
సత్యసందేశమును దేనిసంప్రీతించె, నదియెవివరింపవలసెభంగ్యంతరమున

ఏడవవర్షమునకుఁ బెట్టిన పేరుం బట్టియేమి వైనుదాహరించినవద్యపువాల కముం బట్టియేమి యయ్యలభానిగతి సూచిత మగుచున్నది. చాటుపద్యములగతి నెఱుంగనివా రెవరి? శృంగభంగసత్యసందేశములక్షర్మి నెఱుంగనివా రెవ్వరు? అల్పలక్షములుతప్ప గతిలేనిదేవయ్య లంతకెద్దవేరితో వ్రాతకు దిగుఁబెఁదులకో? ఇప్పటికిని శృంగభంగసత్యసందేశములనుగూర్చి నత్యానేషులు మరలమరలం బ్రయత్నించి నిజమరని “తస్యప్రసారణములను” దగ్ధించుచునేయున్నారు. చూడుఁడు.

పినపాడు.

6-11-13.

“నేను ఈనెల, 2-11-13 తేదీని కాకరపర్తిగ్గిర నున్న “నడలి” అనేగ్రామమునకు కార్యార్థివై వెళ్లియుంటిని. అక్కడికి కాకరపల్లు చాలా సమీప మని తెలిసినది, కాకరపర్తితిగాదా విషయమై ఎవరినైనను కనుక్కుందా మనేకుతూహలముతో నుండగా, 3-11-13 తేదీని సాయంత్రం, 7ఘంటలకు కాకరపర్తినివాసు లగు బ్ర॥ శ్రీ॥ కూచిభొట్ల మహాదేవయ్య, అనేవారు తటస్థ మయిరి. వారిని మీతగా దావిషయమయి నిజము ఎంతవరకు, అని ప్రశ్నించితిని, వారు యీ క్రిందివిధముగా చెప్పిరి. మీరు కాకరపర్తిలో సభ చేసినప్పుడు తా నుకూడ అక్కడ నున్నాననిన్నీ తమరు ప్రధమంలో గ్రంథము (గీతము) చదువుచుండగా అందరికీ చాలా సంతోషంగా నుండె ననిన్నీ తరువాత అక్కడవారు ఎవరో రచించినపుస్తకమును మీరు చూపి

మీ అభిప్రాయమును కోరిగా అది మీకు సచ్చదన్నట్టున్నూ అక్కడనుంచి అక్కడనున్నవారందరూ అనేకవిధములుగా మిమ్ము అవమానించ వలయు నని పట్టుపట్టిపట్టున్నూ అట్టివాండ్రలో తనకుమారుడు కూడా పుంజినట్టున్నూ, నానీని వారు మందలించినట్టున్నూ, చెప్పినా గు. శనుశుంధుచూశ్రీం ఏమీ లోపము లేదనిన్నీ, లోపము వాండ్రదే ననిన్నీ మిమ్ములను ఎట్లాగైనా అవమానించాలని వాండ్రందరూ అదివరకే అనుకొని పున్నట్లుగాకూడ వారు అభిప్రాయము కనుపరచినారు యింకను బ్ర॥ శ్రీ॥ రామకృష్ణకవులలో కృష్ణకవి అనేవారు తమదగ్గర శుశ్రూషచేసి అపధానరిహస్యములున్నూ ... మీనద్దనే తొదనిగ్గించుకొన్నట్లు సెలవిచ్చినారు, అంతేకాక మీకవిశ్వముతో ఆపూరిలో ఎవరికవిత్వమున్నూ సంతృప్తిగచాల దనిన్నీ మిమ్ములను జయింపలేదనిన్నీ బ్ర॥ శ్రీ॥ పెదసీతారామశాస్త్రిగారు పదిమందిలో చెప్పుతూ యండగా తాను విన్నా ననిన్నీ, చెప్పినారు. వారిసంభాషణ వల్ల ముఖ్యపరిపోర్టు ఏమనగా, మోసము రామకృష్ణకవులదనిన్నీ, ఆపూరియందు యింకాకొంతమంది కనిన్నీ, జేలిపడి, అప్పుడు నేను “లోపము ఎవరియందు పుంటుందోని మీపూరిపండితులు మందలించరాదా” అని అంటిని అందుకు వారు రామకృష్ణకవులు అక్కడివారికి చాలా దగ్గరబంధువులు కావడమువల్ల ఏమీ అనుటకు విలులేకున్నదనిన్నీ, తరువాతవేంకటకవులకీర్తి యితరులవల్ల పొయ్యేది కాదనిన్నీ, నూపూరియందున్న పెద్దలు పూరుకుండియున్నారు. అని సెలవు యిచ్చినారు, మీకు గిరితిములో న్యాయముగా వెల్లిపట్టు వారు చెప్పిన మాటలవల్ల నామనస్సుకు (తోచి) చాలా సంతోషించినాను...”

T. KOTAYYA.

ఈ, టి, కోటయ్యగారి గ్రామ మెక్కడ? గుంటూరు జిల్లాలోనది, సత్యా

నేష్వరణతత్పరత్వముతప్ప నీయన కీపరిశ్రమమేల? సత్యజిజ్ఞాసువులు చేయుపరిశీలనమున కెన్నార్లు చావక యనత్యజీవనులవదరులు నిలువఁ గలవు? అట్టిచో నానాడుఁగూఁతలనేమరలమరలనేల వదరవలయునో? కైషణమునుగూర్చినదే మఱియొకయుత్తరము.

1-7-13

యేలూరు

“నాలుగుదినములక్రిందట బి|| శ్రీ|| చెర్ల రామశాస్త్రి||లగారును, వారితో బ్ర|| శ్రీ|| ఆణివిల్ల నీతారామశాస్త్రి||గారును యీగామము లొక్కసం|| కార్యముమీద విచ్చేసిరి. మమ్ములజూడ వచ్చిరి. వేరు వినుటతోడనే, బి|| శ్రీ|| సి|| శా|| గారిని “శృంగ భంగపు వ్రాతలనుగురించి ముచ్చటించితీసి, అందు బాలురచేష్టలును. తా మచటి కేగుటమొ|| సంగతులు చెప్పిరి, తమయందు నుంచి తాత్పర్యం కలదు,,.

మొ|| కల్||

ఇట్లొందలచేతనో ప్రతిక్షణమున విమర్శింపఁబడుచు నెక్కు తేల్పఁ బడుచు నీ, యని రోయఁబడుచున్న తనకుకల్పనయం దింకను రామకృష్ణమృతి నాశాభంగము కలుగ నేరకు మ్రేగా నా, శృంగ భంగ సత్యసందేశములలో రెండవదానిని మేము మాగీరతమునఁ జైకొన నేరేందట? క్రొత్త “శృంగ భంగము,, వలనఁ దనకుఁ గలుగుచున్న మర్యాద చాలదా? పునరుక్తిప్రాయ మగుదానింగూడ నేల కైకొన వలయునో? ఆద్యయమె యన నేల? ప్రకృతవిషయమునఁదా సేవాసీనను సయ్యది యప్రగల్భనృతమయముగా నే యుండె ననుట యెవ్వ రెఱుంగనిది? శృంగ భంగ సత్యసందేశములకర్తృత్వ మెవని నెత్తిని బులుమఁబడినదో యాచర్ల చలవతి వర్తనముం బోలె నాయీప్రకటనములును వెలుంగఁ గల వని తలఁపని పాజ్ఞు లెవరు? చర్లచలవతి వర్తనము కొంత గూఢముగా గురుదక్షిణలో 16వ పుటలో సూచింపఁ బడినది మఱికొంత తెలియఁగోరువారు మాశిష్యుఁడు వెంకటరామయ్య కొకత్రేలు విడిచిన పినతండ్రయగు బ్ర|| శ్రీ|| ఓలేటి నారాయణశాస్త్రి||లవారి సరికొత్తయుపాసద్వంద్వమును బ్రశ్నింపఁ గోరెదము అట్టియుత్తరమునికి స్యాలకుండగుట కక్కవశముగాని అంజలకు దఃఖింపక యవ్వారతో

క్షీరసీరస్యామన నుండి కుకల్పనలు ప్రకటించుట తత్తుల్యత్వ సంపాదకము కాక తీగడు కావుననే దూరగులు సైతము ప్రత్యయము చాలక రామకృష్ణుని ప్రాంతలు ప్రతిపదమును విమర్శించి తజ్జల వలన గుట్టుపట్టులను గనిపెట్టి త్వజించుచున్నారనునంతకు మునుపే సిద్ధాంతికరింపఁబడినది దానినే బలఁజేయుచు నతనిస్వయంకృతాపరాధబోధకము లగునక్కరములు మఱికొన్ని చూపఁబడుచున్నవి.

(రా॥ కృ, భా, కథావతారపర్వమునుండి.)

చ॥ ఒకతఱి రామకృష్ణకవులొద్దకు వెంకటశాస్త్రి చూడ నుత్సరుండును బోలె వచ్చి “తగుచోట ననుంగొని మీగురుండుగాఁ బ్రకటన నేయఁ గోరెద భవద్గుతాపదలభి నాకుఁ గొండుకయుపకార మామితీలెడున్ భవదీయనృపాలసన్నిధిన్.

ఉ॥ వేసవికాల మేగుడును వెండియు నేమరుదెంతు మింతలో మాసడి మీనృపాలుని సమక్షమునందుఁ బ్రసంగచూర్గముం జేసి వచింపుఁ డేను నృపశేఖరునకు నుబ్బ యన్నముల్ చేసెననంచుఁ జెల్లిమెయిఁ జెప్పెను దశ్యమయోచితంబుగన్.

ఉ॥ మంచిది “వేంకటేశ్వరుండుచూకు గురుం డని పల్క మీకు లాభించెడి దున్న నల్లై కలిపించెద” మంచు వచించి యాతనిం బంచిరి రామకృష్ణు లిటు ప్రాప్తమనోఽభుఁడౌట నాతఁ డిం చించుక సంతసించడియు నీమచు వీడఁడు లేశ మేనియన్.

అట్లు వె॥ శా॥ తమ్మనాశ్రయించినది నిక్కమే యగునెడల నీయంశము “నవప్రస్తుతప్రశంసలో వ్రాయమానుటకుం గతము పూజ్యము, వె ॥ శా॥ రాజదర్శనార్థమేనుగుచోవీరి నాశ్రయింపవలె నేమిగి అనత్య మాడుపట్టులఁగూడఁగొంత తెల్వి యుండవలయును, అదియే యున్నచోనీయా “దైవవంచితు” లీయంశమునుగూడ సావత్రికపర్యముల నేనింజేర్చికొనినఁగొందము కాకున్నఁగొందఁటే” “నామము వారికట్లు స్వప్నము వచ్చియుండిఁ బోలునని యనుకొనుటయైన దట్టస్థించు నేమిగి

ఎట్లుతటస్థించెడిని? వాని ప్రతివాదాలలో నొకరుఁ డింకొకఁడుచెప్పినట్లు తనకనుకూ లించునంగతులను గిలికి “ఇట్లాతఁడెప్పుడుచెప్పె” ననుకొన్నము వచ్చినప్పుడు “స్వ ప్నమునం” దనియుత్తరమిచ్చుచోనమ్మ తీర్పుగలకగఁ డనుండురు. కావున నీస్వప్న ప్రసంగముకూడమా “దైవవంచితము” శుద్ధానశ్శయములను వదరునిశ్చయములని లోకుల కుంజెప్పుకొ చెప్పట కేర్పడినదియేనుని నేమిండు వేఱుగవ్రాసునకగఁ జేసె నస్వ ప్నములో వెం|| శా|| చెప్పినట్లు లెన్నూ నంగతులు కల్పింపఁబడినవి అందు రామ కృష్ణమృకుం గలరిక్తమసూరభమును దెల్పఁడిగునుకొ యాఁగల్గవులబద్దె మిట ను దాహించఁపఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ పగ్గెను మిమ్ము గెల్తు సని పల్కుచునుందును గాని కృష్ణమృతా
నెగ్గఁగ లేము తిర్చితయు నేనును నాతనిపేరు విన్నచో
దిగ్గురనున్ మనం? బెల్చుడు గృహమృగాధిపడింభమో యనక
దిగ్గునఁ బైఁ బడంగ నరుదెంచునొ యంచు భయంబుఁ జెందుదుకొ
పాపము వీలకెంతకోరికయున్నదో? అవును.

శ్లో॥ ఉత్పద్యంతే ప్రళయంతే దరిద్రాణాం మనోరథాః

బౌల్యవైధవ్య దగ్ధానాం కులస్త్రీణాం ... విన,,

“రిక్తునిమనసుకొరికలు పెద్ద”

అది యటు లుండె, ఇట్లని వెం|| శా|| వెం|| రా|| లతోఁ బల్కిన దెప్పుదు? స్వప్నమునందు. స్వప్నఫలవేత్తలిట్టి పల్కున నర్థ మెట్లు చెప్పవచ్చు? “ఇట్టిమాట వెం|| శా|| వలన నీవెన్నఁడును విన నేరవు” అని చెప్పవచ్చు అట్లేలచెప్పవలెనందురా? వేఱొకప్పుడు వెం|| శా|| యెడుటికి రాఁగానే నిలుపునఁ డమఁచుచును లెగిరి పోయినట్లు కల వచ్చెననుకొనుండు అయ్యది యట్లు జరుగవలసినదియే యగునూట?

(దేవీభాగవత ప్రవృత్తాంధమునుండి.)

శ్లో॥ నిద్రాయా చాల్యతే చిత్తం భవన్తి స్వప్నసంభవాః

నానావిధ మనోభేదాః...

శ్లో॥ మృతం పితామహం స్వప్నే పశ్యతి స్వగృహగతం...

భృమోఽయ మితి నిశ్చయః,,

దీని కిన్ని వ్రామాణము లెందులకు, నిజముగా న్వత్తము వచ్చియే, వెం||రా||
 లుట్లు వ్రాసినను నది వృథా, నీరలకట్టిన్వత్తమే రానిచోనికక జెప్పవలసినదేమి
 న్వత్తముగాదుగాని యిది యొకజాతిప్రలాపనన్ని సాతప్రయుక్త మగువికార మై
 నక గావచ్చును ఈవికల్పములకేమి “రామకృష్ణమ్మకు, తి|| వెం|| కవులను జయం
 ప వలయుననుచునొరగ మన్నది అట్టిశక్తి భగవంతుఁ డియ్యలేడు అందుచే నిట్టి
 సాటులు పడవలసి వచ్చుచున్నది, ఇది సారము, పై మనోరథ మెట్టిభయముతోఁ
 గలసి మెలసి వర్తించుచున్నదో, ఆభయ మెట్టితెల్వితకు-వ ప్రసంగమును జే
 యించుచున్నదో, యాకి)ందిసాకులవలనక దెలిసికొన వచ్చును.

(రా|| శృ|| మ|| భా|| పునరుక్తిపర్యమునుండి)

“చ|| ... తారు త్యుపదభాగులె మే మెసరేగి తా(కక౯).

క|| సమశీలోద్యోగులకు, సమవిజ్ఞానులకు సమచుచారిత్రులకు

దమోో సఖ్యమును వివా, దము దగు నని వ్యాసభారతమునలేదే.

ఇందునేత తి|| వెం|| కవులు పిల్వినను వెం||రా||లు విద్యానివాదమునకు రారక
 టిగి నత్యమే కావచ్చును, వేదలరామకృష్ణమ్మకీ విషయమైన పట్టుదల పూర్తిగా
 నున్నట్లు బలవత్ గ్రహేతసాక్ష్యమున్నది గానక బైసకగతి విశ్వసించి తీరవల
 యును ఇరకడు దర్లి చలనతతో వివాదమునకుఁ గాకున్ననుఁ నివాహమునకును
 స్నేహమునకును నంగీకరించి యశ మార్జింప యత్నించుట లోకవిదితమే శీలాదు
 లయం దితని కతఁడు నముఁడు “సర్వం సాపన్నం సుసంపన్నం, ఇకక బై ప
 ద్యమునకు నీజభూత మగుభారతశ్లోకముదాహరించి కొందొక గర్వింప వల
 సి యున్నది.

శ్లో|| యయోరేవ సమం విత్తం యయోరేవ సమం శృతం

తయో ర్వివాహ సృఖ్యంచ నతు పుష్టనిపుష్టయోః

ఈశ్లోకమునకును ఆపద్యమునకును విశేషభేదమున్నను బ్రకృత మది
 యంత గణ్యము గాదు “వైవాక్య మెవరిదోషవరిని గూర్చినది ఈవక్తకుఁడట్లుదా
 కుఁ బ్రాప్త మైన గతియేమి” అనునది ప్రస్తుతము, వైవసము రాజ్యనువాంఛుఁ
 డగుక్రమదగిది, దోషులుదోషించి పలుకక బడినదిదోషములచేఁడట్లుదాకు వక్త

కుఁ దటస్థించినచుగర్గతి సర్వవిధితము కావున దానిననుకరించువాండ్రగతివిచారిం
వనేల? ఔరా? దైవవంచితలప్రమాదములు

“నీదయా, నీదయా, నిద్రయా,,

ఇంత తెల్వితమకు-వల నున్నతమరష? శీతన్నతస్థానమందున్నారష?తి॥
వెం॥ కవులష? అభస్థానముననున్నారష? వీరి కోడినను గెల్చినను లాభమేనష?
తమకో? యాడిన నష్టమష? కావున విద్యావివాదమునకు రారష?అంతియకాని
సామర్థ్య మేమో చాల నున్నదష???, ఏమి యున్నతస్థానస్థితి, సిగ్గుసిగ్గు.

“ఎన్నఁడు నెఱుంగనివాని కేగానిదొరకితే యెందులోఁ బెట్టనే
కందుల బుట్టా?,

అది యబులుండె, ఇప్పటి క'చ్చయినంతవఱకావీరి నేలివీటకాయభారత మి
ట్టియవగల్గి నుతోతులతో నిండి యున్నయది, అందింతవఱకుఁ దెల్పినకథాంశ
మేమియును లేదు “కథావతారవర్ణమని” పార్థంభించి అందు మామ్యుఁడు చది
వినగురువులను గొండొక పేర్కొనిరి, అందు వెంకటాశ్రీని మొట్టమొదటవదలిరివద
వది జ్ఞప్తికి వచ్చి కారణం.

ఉ॥ .. చెళ్ పిళ్ వేంకటేశ్వరా,

భ్యాకునితో నెటో చదివె గొముది నిర్వదినాల్లుపత్రిముల్,,

అని యొకచోఁ దవ్వదుఁగూత నొకదానిని గూనిరి, ఈకూతకర్తమే లేదు
లేదన్నండులకు * అప్రస్తుత ప్రసంగలోచనానిన 'స్త్రీప్రత్యయాంతమే' అనునదియే
సాక్షి, స్త్రీప్రత్యయాంతము 24 పుటలలో నిమిదియున్నకొముదీనంపుటములు కా
నరావు చదివినది స్త్రీప్రత్యయాంతమును గాదునుండి? వానికిఁ గొముదిలో నెన్ని
యక్క-రములు వచ్చునో అవియన్నియు వెం॥ శాస్త్రీభిక్షుమే యని వంచభూత

శీ॥ క్రిందుగనున్నవాఁడు... తెలియించు... ఉన్నతిం బొందినవాఁడు... సం
దియమందు..., (రా, కృ, భా, పునరుక్తివర్ణముచూ)

* “వెంకటాశ్రీగారివద్ద వెంకటరామశాస్త్రీగారు వ్యాకరణము ప్రా
రంభించి కొన్ని మాసములకుఁ గొముదిలో స్త్రీప్రత్యయాంతమే— ఎంతై
ననేమి, చదివీరి. (అప్రస్తుతప్రసంగం.)

ములును సూర్యచంద్రులును దజ్జులును నెఱుంగుదురు కాన విస్తరింపఁ బని లేదు ఆయావరస్పరమిరుద్ధా ప్రగల్భానృతవాక్కులతోఁ గాగితములు వెఱుచుమాడేవ య్యలకు జాగ్రత్తన్నిపాత మంతురించిన దని యనుమానింపఁ దగునంశములుమాడ నా నేతీబీటకాయలోనే కలవు, అందొకటి వృథాగా వింజరగామమును బట్టుక వడఁదిట్టుట దీనింగూర్చి యీగ్రంథము తుట్టతుదను గొండొక విమర్శింపఁ బడి యున్నది 57వపుట మొదలుకొని చూడఁదగు మఱియు నాయాయీవర్షములలో మాదైవవంచితలు, వ్రాసిన సంగతులు సంగ్రహముగాఁడెల్పుచున్నారము వెం|| శా|| గారికి శాస్త్రము రాకు, మాయక విత్వము వచ్చును, శ్రీవరాహంధ, పాణిగృహీతా, నానారాజనందర్శన, పాండవాశ్వమేధములు వనికిమానిన శైత్రపుస్తకములు, గీరత మిన్నిటికన్నఁ బాడు, దీనింజదివిన వారికిఁ బాపము, వెం|| శా|| గారియాజ్ఞ మిందనే మే మీభారతము వ్రాయుచున్నారము. స్వప్నములో వచ్చి, వెం|| శా|| తాను దోషి నని యొప్పికొనియెను, వెం|| శా|| వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారికి యున్నెపుడో విండు చేసి విలువగల సూత్తువస్త్రములు కట్టఁ బెట్టెను. కావున వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారు చాల గొప్పవారు, వీరి కతఁ డొనర్చినవిండు శబరి శ్రీ రాములవారి కొనర్చినవిండువంటిది, ఇత్యాదులు వ్రాయఁబడినవి. ఇంకులో నీ విండుమాటమాత్రము సత్యము, కాని శ్రీశాస్త్రులవారికి శబరివలె వెం||శా|| యెంగిలిపదార్థములను పెట్టెనని వ్యంగ్యమర్యాదచే స్ఫురించునట్లువాయుట దండ్య మగుదోసము, మఱియు నీవిండు వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారు పెద్దలు వండితులు బంధుసముద్రులు అనుగౌరవము వెం|| శా|| కిఁ గలదనుటకే బోధక మగును గాని వారిక విత్వ మన్న సతనికేవములే దని తెల్పుటకుఁ బనికి రాదు, వారిక విత్వ మునందు లోకుల కెంత గౌరవమో, వెం||శా|| కిని సంతియ యని విజ్ఞు లెఱుంగుదురుగాక అదియటులుండె, ఇట్లే అనువయక్తము లగుమఱికొన్ని సంగతులవ్రాయఁబడియున్నవి, అనునదిప్రకృతము, ఆవ్రాసిన సందర్భములలోఁ దక్కినవి విమర్శనకు సాఁగనియనత్యము లగుటయంత తప్పు గాదు గాని వింజరదూషణము పాపత్రుయోగార్హ మని యననివారురిడఁగూడదు, ఆభాగము ప్రచురించునెడల సంతపటకు వచ్చుటయు, దానిపై నది కొన్ని మాసము లాపి తుట్టతుద కొకనీసవ ద్యములో వాగ్రామ స్థలలోఁ గొందఱను భూషించి “తెంకాయపిచ్చికొండ” చేయుటయుఁబలువు లెఱుంగుదురు, మఱియు నాయీతప్పుడుభారతములో వెం|| శా|| గారిమీసములనుగూర్చి తాము వెక్కిరింప లేదనెయ, నేమో యనియుఁగొంత పరి

పించబడినది, “రానురప్పింపంబనిగానరాకు మకు” అనుదానికిఁ దెల్వితక్కు
వగా న్యాఖ్యాన మొనర్పఁ బడినది, దానివలనఁ దేలుసారము “మిరు వచ్చు
నెడల నేను మిమ్ము రప్పింపము గాని మిమ్ము జయించుట కేప్రదేశమున కేని
నేను వత్తుము, వచ్చుటమాత్రమేకాదు, విధిగా జయింతుము, అనునది, అగుచో
సెకసరి ఒందరు కట్టణమునకే వచ్చుట యర్హము, ఇందునుగూర్చి, గీరత 1 భాగ
ము 36 వ పుటలోని “తే॥ 3॥ బందరే వచ్చి” అనుపద్యము చూడఁదగు, ఎప్పుడు
వత్తురో తెల్పనెడల సభ యేర్పడిచి వారిరాకకై ప్రదీక్షింపఁ బడును. చెవయే
యున్నచో శ్రీరాజు రావు చెల్లయ్యమ్మరావు బహద్దరువారి షష్టిపూర్తి కా
హ్వానింపఁ బడి ‘వత్తు’ మని యంగీకృతిం దెచ్చి హుడీ బలాయనమాత్రము స్వస్తి
చెప్పటమఁ గత సామా యెఱుంగనివా రెవ్వరు?, “పిల్లి కనులు మూసికొని నాలు
ద్రావిన నది దాఁగు తెట్లు, ఇందుఁగూర్చి యీసొత్తమున 61 వ పుట చూడఁ
దగు, ఆయానందర్థములెల్లఁ బరికించువారికి దే రామకృష్ణమఁ హాజరతము గా
గన్నట్లక యెట్లుమా నెడిని, అది యటులుండె, గీరత ముత్తసుగ్రంథ మని తెల్పఁదగు
నుత్తరము లెన్నో, 1, 2, భాగములలోఁ బాఠపఠింపవి, దిగ్భాత్రమిభాగమందను
బ్రచురించుట, కాని యెన్నో యుత్తరము లింకను, నిలవయున్నవి, కొన్ని
యిటఁ బాఠపఠింపవచ్చువి.

ఉ॥ శ్రీపతివేళలేశికవి సింహములార? శతావధానవి । ద్యాప
రభాగభారిసకలాంధధరాధరసశ్యభాప్రభా । దీపకీర్త్యదంచితవిధిప్ర
వణాత్మకులార? సత్కృతి । స్థాపకులార? నేఁ దమపదంబులకుంబిణ
తుల్ ఘటించెదన్ ॥ చ॥ చరితములందు గీరతము చాలరసాకరమయ్యె
నీతి । విస్ఫురణముగాంచనయ్యె, గురుసూరూమన్నన హేచ్ఛనయ్యె
నేఁ । డుదుగి.సీమ’యన్ చరిత మార్యలు తాము రచించినట్లు నే
నెఱఁగి లిఖింతు నొక్కప్రతిసీయెడకుందయనేయ వీ, పి, గాన్. క॥ అ
ద్యతినోభయకవులం । దుద్యతీర్తిప్రతాపయక్తులకలనన్ । హృద్య
లగుతమకునేసన । పద్యప్రణతిం బొనర్చి ప్రమాదము గాంతున్.

6-3-13 గుంటూరు, మిషన్ కాలేజి, పెరవలి, పార్వతీశ్వరశాస్త్రి

వైవారి దేమతియొకటి.

16-11-13.

తాము ప్రచురించిన 'గురుదక్షిణను' జూచితిని, ఇంతకు ముందటి ప్రథమ భాగముం జదివియుంటిని. ఇక్ష్వాలుమున శిష్యహింసోపదేశముచేయ నింతటి స్పృహగ్రంథమును రచించి, లోకోపకృతింబొనర్చుచున్న తమ్మును సహసృధాకొనియాడుచు నొక్క గురుదక్షిణను వీ, పి, గాదయచేయఁ బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఏ, ఈ, ఎల్, ఎమ్, కాలేజీ, సహాయాంధ్రోపాధ్యాయుడు,
పెరనలి, చార్వితీశశాస్త్రి, గుంటూరు.

పెద్దింటి హయగ్రీవస్వామి అనేక ప్రణామములు॥సా॥ ఆర్యవటం - గొల్ల పాలెంపొట్ల, కాకినాడతాలూకా, గోదావరిశిష్టిక్రు॥ తాము చెప్పిన గీతము నాకు నక ప్రతివెంటనే వీ, పీ. గాదయచేయించుటకు ప్రార్థించుచున్నాను. చదువరుల కపరిమితానందదాయకమని మన ప్రసిద్ధియంతయు కీర్తి విస్తరించెను. గాన సదరు గ్రంథము చదువనెంతో వేడుక కలిగి ఈవిజ్ఞాపనపత్రిక వ్రాసినాను.

ది 16-11-13 న॥

తమ రిడింగు రచించిన గ్రంథములు కొన్ని మాత్రము నావద్దనున్నవి. అందు, సర్వజనోపయోగంబై, కల్పభూమిహంబువలె సకలార్థదానశాల్మయై, కాలమేఘంబుచందంబున గంభీరధ్వని విరాజితంబై, భారతకథావిధంబున. నానావర్ణ సమస్త పదభూయిష్ఠంబై, యొప్పురుచున్న గీతప్రథమభాగమునుజూడ నాడెందం బమందానందతుంది లంబయ్యె. మల్లాది వెంకటసుబ్బయ్య, గుంటూరు 14-3-1913.

19-1-13.

తమ గీరతము నామూలాగ్నిముగఁ జదివితినీ. విక్రీలి యొప్పు
ను డెలుపుచు నానంద మొనఁగూర్చుచున్నది.

పురాణం, రామచంద్రశాస్త్రి. ముక్త్యాల (సంస్థానము) కృష్ణాడి॥

నీ॥ సరవిఁ గృతఘ్నుల జక్కాడి జయమొంది పృథవిల్లుమీ
పాశుపతముగంటి...భారతవృత్తిభమైఁ బండితకోటిని దన్నెడు మీగీరత
మ్ము గంటి..." దార్శేయుల, వెంకటశేషశాస్త్రి. 22-3-14

గోపునారిసాలెం, ఏపూరుపోస్టు, వినుకొండతా॥ గుంటూరుడి॥

ఇట్లెందఱో నిర్వాజముగా నుతించుపాత్రమును వెం॥రా॥ లెట్లు తీర్చిన
నేమి ప్రయోజనము, అదిగాక వారేని స్వస్థచిత్తులై వ్రాయువ్రాతలో నిందిం
చుచున్నారా? పాపము? గీరతమును జదివి అవసరింముం బట్టి ఖండింపనెంచి వీ
లులేక చేయు "హాభారతము"లోఁగ దా తిట్టుచున్నారు, గుఱివనముద్రములో మునిఁ
గినవా రేమన్నను నది విజ్ఞులు పాటింపఁ దగఁడు అదియటులుండె, చూచినంత
లోవీరి "హాభారతము" సత్యమునకుఁ జాలదూరముగ నగవడుచున్నది. కాని
యతిప్రాసాదు లనుహలముగ నున్న వని చెప్పటకు నందియము లేదు, అందీక్రింది
పద్యమును. వెం॥ రా॥ లెందుకో వ్రాసికొనియుండిరి.

క॥ ఒకపండితుఁ డొకచామరుఁ, డొకలోకంబైన నేమియోయన వచ్చున్
సకలమ్ముం దముఁదెగడిన, స్వకీయదోషమును దెలియఁజాలరుకుకవుల్.

లోకులు వీరివృత్తినిగుఱించి యేవనడుటనుగూర్చి గీరతమెల్లడఁబలువ్రమా
ణము లిచ్చి యుంటిమి. అవి చదివి యీపద్యమును జదివినొన్నవారి కింజలకు
దాహరణమును వేఱుగ వెదకవలసి యుండదు గదా? ఇంక నసత్యనర్తకులప్రతి
క్షు లెల్లుండునో తెలిసికొనఁ దగునెకయదాహరణముమాత్రము వెం॥ రా॥ల
"హాభారతము", నుండి చూపుచున్నారము.

తే॥ గీ॥ అనృతవిషయమ్ములెల్ల సత్యములుగాఁగఁ

జెప్పి మెప్పులు గొనుట మాచేతఁ గాదు

ఉన్న దున్నట్లు వ్రాసెద మొప్పుఁ దప్పుఁ

జెప్ప రారయ్య పండితశ్రేష్ఠులార.

పండితశ్రేష్ఠులు రావలయునంటి, పాపి మంత్రదైర్యమున్నదియో, అస్తు ఇందలివ్యంగ్యమువలన గీరతమును లోకమెల్ల మెచ్చె నగుటకుఁ బ్రతిపక్షులుఁ గూడ మెప్పికొనక తప్పక వచ్చి నది యని విన్నప మగుచున్నది. అందనృతవిషయమే యున్నదో సూనృతిమే యున్నదో తెల్పవలసినయావశ్యకత లేదు, ఈయంశమును సాధింపఁదగులూ కాభిసాయము లుదాహరించి యుదాహరించి వినివితమి, కాక, “ముంశేతికంకణమున కద్దమెగులకు” జగ మెఱిగివప్రాహ్మణునకు జందె మెందులకు” “నీరువల్లమెఱుంగు, విజము దేవుఁడెఱుంగు, కొన్నిటియందలినిజమును గనిపెట్టుటకు దేవునివఱకుం బోవలయును గాని “పట్టశగటి దొంగతనపు” వ్యాతలయందలిసత్యమును గనిపెట్టుట కెవ్వరేనియుఁ జూలుదురు. అట్టివాఁతలను వ్రాయుచు మా వెం॥ రా॥ లు లోకమును విశ్వసింపఁ జేయ వలయు నని విశ్వప్రయత్నము చేయుచున్నారు, వా రెన్ని మొల్లు, సత్యములు, కావించి సంగతిసందర్భములు ప్రకటించుచున్నను సయ్యవి గని లోటు లేననించుకొనుచునే యున్నారు. అట్టిస్థితిలో చా రొసర్వం దగిన దేమి, పాపము నవ్వయంకృతాపరాధమువలనిఫల మనుభవించ వలసినదే, ఒకయసత్యమునకై తొంబదితొమ్మిది యసత్యములను లిచించి వానివలన లోటులచే గడ్డులు లగుటకన్న దుర్లభముండుండెడివాని ఉండదు.

శ్లో॥ అత్యుశ్కలైః పుణ్యపాపై రిహైవ ఫల ముచ్యతే॥

అనుట కింతకన్న దృష్టాంత మేమి కావలయును, ముందు గురుత్వమును దాచి “పిపవస్త్రిప్రత్యయాంతమువల” కనిబొంకి పదపడి 24పుటలు గాత్రీమే యని “నానాఁటికిఁ దీసిల్లు నాగంధిల్లు” గాఁ బొల్లు పఱచున్న మా వెం॥ రా॥ ల కష్టమును భగవంతుఁడే సాలింప వలయును, స్త్రీప్రత్యయాంత, మర్కప్రకృత సుమారు నగమును, కప్పడు మరల నానగముల నగముచు లోపింపఁ జేసిరి, దీనివలన వెం॥ శా॥ గురుత్వ మేమో క్షీణించు నని తలంచుచుండిరి గాని యుక్తుది “నూదవకులపుముసలము” వలె నెంత యణుగఁ దీసిన సంతి విస్తరించి చేయఁదగువనిజేసిమే తీరు నని మాత్రము గుఱింపఁ జాలకున్నారు, “స్త్రీప్రత్యయాంతము” నొన్నిప్రతులలో 63 పుటలు, శాస్త్రిటిలో 66 పుటలు, కొన్నిటిలో 49 పుటలుగను

గానవచ్చెడిని ఇందుక దక్కు-వసంఖ్యను నైకొన్నచో 24 దానిలో నగభాగముగఁ జరిగిమించెడిని ఇంతలో న జంతస్త్రీలింగములు ప్రారంభ మగును, తక్కిననంగ మి లెటు లున్నను వెంకటరామయ్యకుఁ గొముదిలో శబ్దాధికారము గూడఁ దుద ముట్ట లే దని ప్రైవాలతలవలనఁ దేలును. అగుచో నితఁడు “శాబ్దికజీవుఁ” డెట్ల గుసో? ఈ “శాబ్దికజీవ”త్వమునకై వ్యాఖ్యానాదులవఱకుఁ బోకున్నను గొముది లో మఱికొంతయేని చదువ వలయును గాన నాభాగమునకు గురుపులను వెదక వలయును, చర్లనారాయణశాస్త్రగారి నే పేర్కొందమన్నచో నాయనయొద్ద ల ఘుకొముదిమాత్రమే చదివినట్లు వా)నివప్రాలత బాధించును. (చర్లనారాయణబు ధేండు)సాకతమునఁ । గావ్యనాటకాదులు లఘుకొముదియును(రా, కృ, మ, భా. క భావతార వర్ణము చూ.) ఇఁక——

క॥ “గణుతిగలవ్యాసముఖబుధ, మణులపై”(రా, కృ, మ, భా, క, ప, చూ)

సన్ధ్యాయముగా నీభారము మోపవలెను, గాని యిందులకు వారును సంగీక రింపరు నైఁగా——

(“తేటస్థించినపుడు...యణశఃకణశః”(రా, కృ, మ, భా, క, ప, చూ)

అను “గోడమీఁదిపిల్లి, వా)త” యంతభారమును మోపుటకుఁ దోడ్పడదు ఇఁక నెవ్వరియం దీభారమును మోపవలెనో చదువరులే విచారింపవలయును. వెంకటరామయ్య కొముదిలో 24 పుటలుమాత్రమే కాని స్త్రీ ప్రత్యయాంతముమాత్ర మే కాని చదివెననునది సత్యదూరము, అంతకన్నఁ జాల సధికమే చదివెను గు రుపునుమాత్రము వెదక వలెను, ఎంతవఱకుఁ జదివెనో లో కాభిరావాణాపీఠికలో వివరింతుము, ప్రకృత మీయిఁనుక పాఠఱపనినుండి యింతతో విరమింతుము, వీరియసత్యములను బూపుటకెంతవఱకుఁ బెంచవలసి వచ్చినది గాని ప్రస్తుత మ గువిగ్రహారాధనమునకును దీనికినిబొత్తి గా సంబంధమే లే దని మేమెఱుఁగుదుము.

ఇట్లు,

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఆవశ్యకమైన సవరణలు.

కలికి, బోజ, వేంకటేశ్వరు, పొల్లు, సాగ, దొరకొంటి, ఎఱుగ, చుక్కోడ, పరుడు, సాకు, దిర్వవేం, ఆయాచోట్ల, గలనవ్యవ్యత్యాసములును, ఆక్షరములుండియు సంఘటన వాటికొన్నిచోటులును, యథోచితముగా సవరించుకొని, నీహిమ, నితకేశస్వామి, అష్టనస్తన, క్రియలస్, పద్మపా, ఆకొండు, అవశస్సు, బోజల, పరులగుచే, అనుసితామ్మిదిచోటులును గ్రమముగా, నీమహిమ: నితకేశస్వామి, అష్టనస్తన, క్రియలస్, పద్మపాద, ఆడికొండు, అవశస్సు బోజల, పరులగుటచే, ఆసి, దిర్వకొని, ఆ పోధాతమునందలి 'పలుపులు' వ్రేదీర్చింప, లోనగుస్వల్ప వ్యత్యాసముల నెఱిగి గ్రంథభాగమునం దుదాహరించిన శ్లోకస్థితిపురాణాదులు గాక గ్రంథవిస్తరభీతచే వదలిన మఱికొన్ని ప్రమాణములను దిద్దువలసిన దెలిసిన నాస్తిక మతిఖండిన ప్రధానమును, ఇహంకారలోక సాధనమును, సకలశ్రేయోనిదానమును సగునిగదిలసారము సరయంగొంచున్నారము, మఱియు నీక్రింది నుదాహరింపఁ బడుశశిలేఖలోని యంశములను పీఠికలోని 12వ పుటలోని 6, 9, 10, 11, పంక్తులను గ్రంథములోని 91వ పుటలోని ౧౯౭, ౧౯౮, ౧౯౯ పంక్తులుగలపద్యములకును సంబంధింపఁ జేసికొనఁ గొంచున్నారము.

(1914 నం" నవంబరునెల 17న తేదీ మంగళవారం శిశిలేఖనుంజి.)

విప్లిపూర్తి, అవధానములు

తేదీ 9- తేదీ సోమవారంనాడు చెల్లాయమ్మ రావు బహద్దరు వారి విప్లిపూర్తి మహాత్మ్యము పరిగెనది... వెంకటరామకృష్ణకపులను, తిరుపతివెంకటకపులను అవధానములకు ప్రెచ్చెయమ్మారావువారు పిలిపించగా మొదట నవ్వుతించిరి. అంతకార్యక్రమపట్టికలు అచ్చొత్తింపించిరి. ఏకారణముచేత సారామకృష్ణకపులు వచ్చుటకు వీలులేక టుగూచనమాపించ నాకార్యక్రమపట్టికలు వదలి, తిరిగి కార్యక్రమపట్టికలు నుద్రింపించి;... 1- తేదీ తిరుపతి వెంకటకపుల శిష్యులలో నుకరగు బ్రహ్మశ్రీ, వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారిచేతను అష్టావధానము చాల బుగుగా జరిగెనది. రు 116లు బహుమాన మున్నెరి... అవధానులకు రెండు సూటపదార్థ బహుమాన మిచ్చిరి తిరుపతి వెంకటకపులకు వెంకటరామకృష్ణకపులకు సమావేశము కలుగుచున్నది. యెద్దియో వైచిత్ర్యముండునని అనేకయాశ్చర్యమండి చాలమంది జనము వచ్చి... శ్రీరాజాచెల్లాయమ్మారావువారి వంటివారే పిరాపురం ఆస్థానమునకు సంబంధించిన వారు పిలిపించినప్పుడు సభకురాని వెంకటరామకృష్ణకపులను, మరి యేరాజులు వీరికి తిరుపతి వెంకటకపులకును సమావేశమాచూపించి సభ చేయింపగలరు. ఇంక యిట్టి పూజా యెద్దియొన ఎవరికియిన నున్నయెడల ఆద్విమానుకుండురుగాక. ఇల్లు,

లలిత, విశ్వనాథము,

శ్రీమత్పరచేవతామైనము.

గీ ర త ము , వి గ్ర హా రా ధ న ము .

- శ్లో॥ స్వస్తి ప్రబాధ్యః పరిపాలయంతాం, న్యాయ్యేన మార్గేణ మహిం మహిశాః
గోబ్రహ్మణేభ్య శ్శుభ మస్తు నిత్యం, లోకా న్సమస్తా శ్శుభిషా భవన్తు. ౧
- శ్లో॥ కాలే వర్షతు పర్జన్యః, వృధివీ నన్యశాలినీ
దేశోఽ యం ధోధరహితో, బ్రాహ్మణా న్సన్తు నిశ్చయాః. ౨
- శ్లో॥ అశుత్రాః పుత్రిణ న్సన్తు, పుత్రిణ న్సన్తు పౌత్రిణః
అధనా న్సననా న్సన్తు, జీవన్తు శరదాం శతమ్. ౩
- శ్లో॥ మద్భ్రం భగవత్ విష్ణో, మద్భ్రం మధుసూదన
మద్భ్రం పుణ్డ్రీ కాక్ష, మద్భ్రం గరుడచ్ఛబ. ౪
- శ్లో॥ నీలాచలనివాసాయ, నిత్యాయ పరమాత్మ నే
శుభద్రాపాణనాథాయ, జగన్నాథాయ మద్భ్రమ్. ౫
- శ్లో॥ ఉపనయతు మద్భ్రం న, సృకలజగన్మర్దికాలయ శ్రీహక్
దిగకర కిరణనిబోధిత, నవనలినదేశేక్షణో రామః, ఆ. ఆ. ఆ. ౬

గ్రంథ ప్రారంభము .

ఉ॥ కర్ణమలత్రభూతమధుఁటటసూతుకడుష్కృతస్మృతా
 చుర్లయహరి శారీర దలఁతుక మధుసూదను వేంకటేశ్వరా
 భ్యర్లసమాప్త విద్య రచితాగ్రు వేంకటరాము జుర్వవః
 పూర్ణముఖాంతరుక విసయపుంజనమంజుఁ గా సునర్వంగక ౧

మ॥ సరియా నుత్తర మొందు లేమి న సురాచారుండవై వేంకటే
 శ్వరునిం దిట్టఁ దలంచి స్వాంతగతవిశ్వాసమ్ముఁ బోఁ ద్రుంచి యీ
 శ్వరదూరం బగుచుర్మృతం బొకఁడు సంపాదించి యారార ? ము
 ష్కరవాక్యమ్ములు వెళ్ళుఁ గ్రక్కెదె కృతఘ్నగ్రామమాదామణి. ౨

మ॥ అన్యత స్మృన్న గుడమ్ము నీకు, గురుదేవామ్మయనిందాప్తి జీ
 వనమే నీకుఁ, గుమార్గవర్తన మనకా స్వరాజ్యమే నీకు, ని
 న్నన నేమున్నది? జన్మకాల మటు నవ్యానవ్యభేదమ్ములకా
 గనఁగా నీక కలంచుచుండె నెటు శక్యం బట్టిచో నర్భకా. ౩

ఉ॥ వెంకటఁ దిట్టి పోయ నలవెంకటతోడ నభేద మొందు నీ
 కంకెను రామకృష్ణులను నట్టు లభేదము చేసి లిట్టి నే
 జంకఁగ నేల ? తెత యది సాగదో? లేఖిని బ్రాహ్మదో? వృథా
 వంకమునందు బ్రుంగుఁకుఁ బ్రాజ్ఞుఁ డెవండు కడంగు నర్భకా. ౪

ఉ॥ ఏఁబది చెప్పి యుంటి “వీరక నేఁబది నెవ్వఁగ నుంటి” నంటి వీర
 డేఁబది లెన్ని చెప్పఁగలఁ దిట్టియభేదమ వట్టేనేని యీ
 శాబక ? యుద్ధగంగమున శాతకృపాణిక పాణి నూని చు
 ర్భిషముశారీకంఠములు ద్రుంచును ? త్రెంచుకొనం దలంచునూ. ౫

శా॥ లిట్టికా రాదని కాని యట్టి దొకనందేహమ్ము లేకున్నచో
 నెట్టి చెప్పము రామకృష్ణులకు నిర్దేయత్వనఁసిద్ధి; లి
 యిట్టికా బొల్పెడివేంకటేశ్వరున కేరుకా దోసముకా వీనముకా
 గట్టంగా వినఁ జోము కృష్ణున కటుల్ గా దెంచువా రున్నచో ౬

సీ॥ జారుం డనఁగ వచ్చుఁ జోరుం డనఁగ వచ్చు వానినమగఁడంచుఁబలుకవచ్చు
 ప్రీఘుండనఁగవచ్చుగోఘుండనఁగవచ్చుఁబసులకావరియంచుఁబలుకవచ్చు
 కల్లరీఁ డవనవచ్చుఁ గొల్లఁజ్ఱిఁ డనవచ్చుఁ బల్లెవాఁ డని చులగఁ బల్లెవచ్చు
 ఉత్తముం డనవచ్చు నత్తముం డనవచ్చుఁ బాఱుఁబోతని నెక్కి వలుకవచ్చు
 గీ॥ చాకివాఁ డని యనవచ్చు నన్న “బొంగు”, పెడవిఁజేర్చిడివాఁడనివదరవచ్చు
 ఏమనిన నేమి ఁక్తి యొక్కింతగల్గి, నేమనక యేమి యది లేని హీనజనుఁడు.

సీ॥ చెడుకంపు గొట్టెడిచేఁత నాఁజెల్లదో? తావేలని వచింపఁ దప్ప గలదో?
 వంకానఁ బొరలొడువంది నాఁ జెల్లదో?అరచునినీ యటన్న నతుకదాకొప్ప
 బలి నాశ్రయించిన పాటువాఁ డనరాదో?మాతృమాతుకుఁ డన్నచూట తగదో?
 తండిపో పొమ్మన్నభన్యంఁడనఁగ రాదో?త్రాగుఁబోతనుపాట తగనిదనుసెప్ప
 గీ॥ తిండిపో తన్నఁ జెల్లదో? ముండిజగ్గఁ, డన్నసరిగాదో?కలికిగా నాడరాదో?
 అతనిపూర్వోత్తరమ్ములనరనిభక్తి, గల్గియేమన్నదానఁగొండుగలుగఁబోదు. అ

సీ॥ విభవవాజియటన్న బుధులొప్పరో?విమేశ్రయింఁ డన్ననత్రువీళ్వరులు వినరొ?
 ధీరహితుం డన్న సూరు లొప్పరో?యశోదాదారకుం డంచు వేడు లనరొ?
 నరకాధిగామి యన్న మహాత్ము లొప్పరో?స్థిరగతుం డనవికృతులు కనరొ?
 హతశిశుపాలకుం డనరో? విజ్ఞులు? గోత్రోద్ధరణుఁ డనుకొనరో కవులు?

గీ॥ ఎండు గురుకుల విద్వేషి యీతఁ డనఁగ, వచ్చు నీశునక మ్మనవచ్చు నిచ్చ
 ఁక్తియొక్కింత యేనియఁ బాకుకొన్న, వాఁడితరుఁ డేమి యన్నను వమ్మనమ్మ

గీ॥ తల్లికి మగండు *లంజకుధవుఁడు నొంట; కున్నుగొట్టుకొనిన వాఁడు మామగారి
 కొంప నూల్చిన వాఁ డత్తఁ గొనరువాఁడు,లోనగు వదంబు లెన్నియు నేని గలవు

తే॥గీ॥ అన్ని పదములు ఁగవంతునండు జెల్లు, నన్ని క్లేషలు వానికి నన్యథా న
 మంజసార్థవదము లయి మలయు వాని, వేరు ధరియించుచోటఁ జేమాటులెల్లు

తే॥ గీ॥ మంచిగండపుచెక్కలనంచి రాన, ఁంబు లెటు లట్ల యాఁగవంతునామ
 మందఱును బేర్చిధరియింతు. రంతమాత్రఁ, దత్తకుచిత్రఁబలుగొనాలుదవులఁబోవు

క॥ తిరువతి వెంక నయనఁగాఁ, దిరువతివెంకనయె యనుచుఁ * దెగఁబొగడిరి కొం
దలు; నీవో తెగఁదిట్టితి, తిరుమతముల దేవతాత్మకే న న్నైననెక. ౧౩

ఆ॥ వె॥ హితుల నుతుల కే మహిఁడవయ్యను నీవు ,నన్ను దేవుఁ జేసినావుగాన
నతనియంశ మేదొ యధిక మందఱకన్న, నన్నుఁ జెందినట్టు లెన్న వలయు.

ఇ॥ తిట్టిన నేమి నీనుడువు తిట్లు మహత్తు కు సాక్ష్య మిచ్చె నా
“రాట్టియ నేతిలొఁబడియె” రోనముతోఁ బని లేదు గాని నీ
వట్టినవట్టు తప్ప, వలుపావము లక్క-తనం బొనర్చుచు
న్నట్టులు నాకుఁ దోఁచు నది యడ్డెద శక్తిఁగొలంది న్నంచే. ౧౪

ఉ॥ ఏదియొ హేతు వుండవలె నించుక తిర్వతివేంకటేశు మ
ర్యాదకు ఓడకు పాల్పడుట యన్నది యూరక యెట్లులబ్బు? మీ
డెద నవాఁడు? తిర్వతి మఱేదెనవా? డెటు లిర్వు రేకఁజ్ఞ
లో? జురిత ప్రచారులకు నూరక గోచర మెల కావలెక. ౧౫

ఊ॥ అందుకే కాదు పూర్వోక్త మన్నది యెండలకేసి తప్ప దే
వందయొ తక్క నీనుడికి బద్ధుఁడు గాని వినేకి లేడ యిం
తెందుకు? నీవు దేవగురుహేళన నల్పుటకేసి యేదియో
కందు పురాకృతం బొకటి కల్గియె తీరవలెక గుమారకా. ౧౬

ఊ॥ కర్మవశంబ కాక యటుగాఁ దెగియింతువె? బుద్ధి యెప్పుడుం
గర్మము నంటి పోవు నది కార్యముచే ననుమేయ మయ్యె నీ
కర్మము త్రిప్ప నాతరము గాదని కొంత యెఱింగి యుండియుక
ధర్మము గామిఁ గొండొక వృథా పరిపింతు భవద్ధితార్థిన్. ౧౭

* తిరువతి వెంకటేశ్వర నామము తమకు సార్థకమేయగుచున్నది... ఇ
మ్మహాకలియందు దేవరవారు నామమాత్రముననే గాక...యు... ము...చు...
మును... విచారించిన శ్రీ తిరువతి వెంకటేశ్వరుని భావించి జెలంగిరన్న నెంత
యొ సుస్పృహమే యగుచున్నది...”

వేలూరి సుబ్రహ్మణ్యం, ఆమరవరం, భద్రాచలంపాఠ్య; 4-8-13.

ప్రశ్నా:—ఈవిషయమున కెన్నేని యుత్తరములున్నను విస్తరభీ
తిచే నొకటి మాత్రమే యుదాహరించి మిన్నకుంటిమి.

ఉ॥ కాన సమస్తమానవులు గర్వపుదాసులు, నిక్కమింత; ఈ
ద్వానికతాననే యెటులా దక్కెను దిర్ఘవేంకటేశునా
మానఁ బ్రసిద్ధి చెందఁ గలమానవుత నా, కింక సీకా? దక్కె న
ద్వాన నె వేంకటేశగురుదైవతవైరక్తితాపచారముల్.

౧౯

గీ॥ ఒకఁడువేంకటరాముఁడింకొకఁడురామకృష్ణుఁడీరెంటిలోఁగొంతగిలుబుజేసి
ప్రకాశింపఁబట్టె వేంకటరామకృష్ణ, పదవికీపాట్లుమాకుజూపడవుతనయ. ౨౦

ఉ॥ వేంకటనేతఁ దిట్టినను “వేంకట” నామము మోము ద్రొక్కి నీ
పంక మడంచుచున్నయది బాలకపి “వేంకట” దీసికొన్న స
ర్వాంకము రామకృష్ణునిదె యా నెక “రామ” పదమ్ములోన మీ
రింక నడంగఁగా వలయు నిర్దురు భావుకు లెంత కష్టమా.

౨౧

ఉ॥ “వేంకటరామ”లోనఁ గలవేంకట శబ్దముఁ దీసి “రామకృ
ష్ణాంకములోని “రామ”పద మట్టులె యూడఁగఁ బీడి రామకృ
ష్ణాంకము దాల్చినక గురునియొక్కతఁ జేయనఁ దోచునందు మీ
రింక నటుల్ పొనర్పఁ జను హేయపు“వేంకట”నామ మేటికి.

౨౨

ఉ॥ ఏయవివేకినా మొకరుఁ డెట్లులా* “మీనములొ దగిల్చి “పి
న్నాయ” యను బిల్వనఁటని నాయకచెల్లెలి, నట్లే వెంకటేశ
బాయఁగఁ దొచ్చి నీవు గురుకట్టపుఁబీరమునందుఁ జర్లనా
రాయలు నిల్పుపూనికయుఁ బజ్జలపిం గనువట్టు నర్పకా.

౨౩

ఉ॥ ఏమొక లేకమా మొదలులే నీజ, మంతన నీకుఁ జర్లనా
రాయలుఁ దొజ్జమై మొదలకు రాయములప్పుయు నయ్యేనేమి? నక
దాయఁగ వచ్చినప్ప దొకటక నూను కాఁకరక్కరిఁ జర్లనా
రాయలుఁడే విచించె బుయ్యియర్పకపి తర్గురుతాల్పతాగతి.

౨౪

క॥ ఏకాక్షగవీచాత్మత, చేకొనియుఁ గురునిగాఁగఁ జెప్పినఁగ నా
నాకిది యక్కజ మీతని, నేకతనక దోయఁగల్గి తెఱిగింపవనా.

౨౫

ఉ॥ వేంకటశైలదేవుడను వేరము పట్టటఁజేసి వనినా
పాంకము దాల్చువేంకటయు నట్టి డయ్యెను? బాగుబాగుపూ!

* “నీ॥ మనస్తముఁటికి మీనమ్ములంటి చి పిన్నాయనాయని పిల్చికట్లు”.

“వేంకట” యక్షవద మ్మరిది, వీడుము దాని*సరిత్రస్థితం
 బంకము పెట్టుకోదగని” దందురు పెద్ద లెఱుంగు మరృకా. ౨౩

గీ॥ “కాలు వట్టుకవడూఁగఁగాఁగడంగఁ, జూరువట్టుక ప్రేమాదుతీరుదోఁచె
 “బొంగదిబుజానఁబెట్టుక పొమ్మటన్నఁ,” బోక వెంకట నీపేర డేకుఁగంటె.

ఉ॥ పే రది మూర్తికొమ్ము పయి వేంకటనేతభయంబు నీకు జు
 ర్వాఱము గాకయుండుఁ గులవద్ధతి మున్నుగఁ గొన్ని మార్పుకోఁ
 నూరిన నీకుఁ చేరొకటి కొండొక మూర్తి నేమి పోవు ని
 స్సారపుఁ డ్రోవ డ్రొక్కెదవేచాలు నెకక విడు మీరురంతముల్. ౨౪

ఉ॥ ఎట్టికులమ్మునకొ బొడమి తేటియపాత్రపుఁడ్రోవఁ బావపుం
 గు టైగఁ బ్రాఁకుచుంటి విది గూడకుఁసూరి కని గల్గెనేని నక
 దిట్టుము మిన్నకుండెదను దేవునిఁ దిట్టఁ సెల్లలొకముల్
 దిట్టి శపించు ని, న్నుకట డేకుడు నందనుకోకు మరృకా. ౨౫

ఉ॥ ఎందులకేసె యేగవలె నెక్కడకేనియు “వీడె వీడె య
 నందకుఁ, డెచు వేలికొన నిక గనిపించుచు నెండొరుల్ పొరిన్
 ముందర వెనక నాడుకొన ముచ్చముడుంగుట యెంత కష్టమి
 నందకు నైచినకొ ద్రిభువనీవతినిందకు నైవ రెవ్వరుకొ. ౨౬

మ.రా:—చదువరులారా? ఈపైని, వెం॥ రా॥ ల॥ తిరువతి వేం
 కటేశ్వరార్థ శతకమునుండి గొన్నిప్రల్లదములనెత్తి చూపుచు
 వానికి సంబంధించిన మాసిద్ధాంతములను దెల్పువద్యములు నెల
 కొల్పుదుము, వెం॥ రా॥ ల॥ యయుక్త ప్రసంగము నర్వము
 ను జూడఁగోరువారు, వారియర్థ శతకము పూర్తిగాఁ జూడఁ
 గోరు చున్నారము. ౨౭ వెం॥

*“ఘోషవదాద్య స్తరస్తస్థం... (అసరిత్రస్థితం)... నామకుర్యాదితి నా
 మకరణ సంప్రదాయవిధో యజ్ఞికాః.

(...సకలాంధ్ర) జగమున కీవవేల్పువై వెలయఁగ లేదుగా...)

శా॥ వాకుకా దేవుడె నీకు దేవుడె శుమీ వాయన్నపి వెంకన్నయే
లోకుల్ వానిని నన్నుతింతు రఘవల్లుల్ ద్రెంపఁగా; నాంధ్రపుకా
లోకంబం దొకకొంత గాదు పదునాల్గుకొ లోకముల్ గూడ న
య్యేకాకారుని గొల్తు రేమి విమతుల్ హీనుల్ జడాత్ముల్ వినా. 30

(...వరాజమహేంద్ర)మందిరవరమున నీకుఁ బ్రతిష్ఠ గల్గె...)

ఉ॥ రాజమహేంద్రమందిరవరానఁ బ్రతిష్ఠయై లేడుగా? మహా
రాజనతాంఘ్రి నేంకటరాత్మరమూర్తికి; *బీలికాపురీ
రాజమహేంద్రమందిరవరంబునఁ గల్గిన పూజకూడ నీ
కోజడబుద్ధి సుంతయిం నూహకు రా దది యేమి కర్మమా. 31

* (1910 నం॥ 1-2- సంచికలుచర్యచుకుబోధించునుండి)

శ్రీతిరువతి వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యము.

“శ్లో॥ నృశ్శూచంబర హేతీనాం శుషుకావహమూర్తయే, నర్వార్తిశమనా
యాఽస్తు వేంకటేశాయమంగళం.” (వేంకటేశ్వరస్తోత్రం)

ఈకలియుగములో వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్షుడై వచ్చి యున్నాఁడు. కా
వుననే పెద్దలు “కలా వేంకటనాయకః” అని నుడివియున్నారు. వేంకటేశ్వరుఁ
డార్చిత్రాణవరాయణుఁడు. ఈతఁడు నతజనుల బాధలుచూస్తూ, నిరుపథిలో వేం
కటాద్రియందు వేంచేసియున్నాఁడు. నిక్కమైన భక్తితో నీడై వచ్చునుగొలిచిన డిం
గరిండు సర్వవిధములగు బాధలనుండియుఁ దొలఁగి శుభపడుదురు. కావునఁ
బ్రతివత్సరమున వేలకొలఁది భక్తులు తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల దర్శనమునకుఁబో
యి యార్చిరహితులై గలెక్కింపులై తమతమ నిలబంబులకుఁ జనుచుండురు. ఇ
య్యది యాస్త్రీకులగు హిందువులకెల్ల బాగుగాఁ దెలిసిన విషయమేయైనను నిష్పడు
మనహిందువులలోనే కొందఱు క్రీస్తుమతవికారముగు బ్రాహ్మణమతమును గ
ల్పించుకొని యీప్రత్యక్షుడైవతముయొక్క మహిమనుకూర్చి సందేహించుచు
న్నారు. సందేహించుటయే కాదు, భక్తిచే వేంకటేశ్వరుని నేవించు సాధుజనులఁ
బరివరివిధముల సొదించుచుండురు. ఇట్టి వానికిఁగూడఁ దనమహిమ బోధపడి వారు

(పామరులైన దానరులు బ్రహ్మరథమ్మును బట్టి దేవతాగా)మని
వివేచించును ముఖస్తుతి నేయుచునుండు.)

ఉ॥ “పామరులైన దానరులు పట్టిరి బ్రహ్మరథం” ఐటంటి వా
నామము నెట్లు వాసితి వనాథజనంబులు పట్టినప్పుడీ

మాడఁ దనభక్తులై తరింపవలెనను వత్సలత్వముచేఁగాబోలు గాథముగా నీబ్రా
హ్మమతవ్రథ వ్రాతాశించుచున్న బ్రాహ్మసామాజికశిబిరములలోనే తనదివ్య
మహిమను శ్రీవేంకటేశ్వరులు చూపుచున్నారు. ఈనడుమనే యీక్రింది మహా
ద్యుతము జరిగినది.

పితాపురపు సంస్థానాధీశులై శ్రీవేంకటేశ్వర పాదభక్తులై యాన్తికశి
ఖామణులై కీర్తిశేషులయిన శ్రీరాజారావు గంగాధర రామారావు బహదరువారి
భార్యలలో శ్రీరాజా భావయమ్మారావుబహదరుగారనువారొకరు పితాపురపు
సంస్థానాధీశులయింటనే యున్నారు. వీరిక నంవత్సరమునుండి యజ్ఞీర్ణవ్యాధి
చే మిక్కిలి బాధపడుచుండిరి. ఏమితినినను ఇముడుటలేదు. మంచినీర్పు పుచ్చు
కొనినను దత్క్షణమే వెల్లిపోయెడివి. దానదేహము చాల శుష్కసూతమై పోయి
నది. ఇప్పటి సంస్థానాధీశులు తమ కామయందుగల భక్తిచే ననేకవిధమునవై
ద్యులచే వైద్యముచేయించిరి ఆలోపథీ, హోమోపథీ, మున్నగువధములెల్ల నయి
నవి. ఆయుర్వైద్యశిఖామణులగు వండిత, గోపాలాచారిగారిని జెప్పుచునుండిర
ప్పించి వారిచే వైద్యముచేయించినారు. కాని యేషియుఁ గార్యములేకపోయిన
ది. మానవప్రయత్నమంతయు నీవిధముగా నిష్ఫలముకాఁగా నప్పడాసాధ్యమని
తనకు దైవమే శరణమని నిక్కముగానమ్మి తమయిలువేల్పును వేంకటేశ్వరుని
“అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవశరణంమమ”యని యంతరంగమునఁ బ్రార్థించ
మొదలుపెట్టినది. భక్తవత్సలుఁడగు వేంకటేశ్వరుఁడు తన్నునే నమ్మిన యీళ
క్తురాలైనఁ గరుణకలవాఁడై యొకనాఁడామెయందావేళమై “నాకొండకువచ్చి
నన్నుదర్శించినయెడల నీరుగ్గత నివారితమగు” ననివలికినాఁడు. అప్పటికి వ్యాధి
మిక్కిలి హెచ్చుగానున్నది. కొండకువచ్చుట నని యిక్కిలికొనినదిమొదలు
వ్యాధినివారించు నని వేంకటేశ్వరులు వచ్చించిరి, ఈవార్తను పితాపురపు సంస్థా

వేమటితొక్కొ P బ్రహ్మరథ మెవ్వరు వట్టిన సార్థకంబో వా

రే మటి వట్టి రూర కరు లేడ్చి కృశించిన నేమగున్ సుతా.

33

చ॥ ధనికడ దాన్య మూనునెక దాసరి వేంకటనాథుపాదపం

దనమున దాన్యమల్ నలుపుదాసులు పామరు లంచు చూటుటల్

నాధిపతి గారికిఁ దెలిపిరి, వారు బాధని వారణము నెడలఁ దప్పక యట్లు మ్రొక్కి-
కొనవలసిన దేయని మిక్కిలి సరసముగాఁ బలికిరి ఆమెయందుఁగలభక్తి తే వా-
రామ్రొమ్మను జెల్లించుటకంగీకరించిరి. వానిమాటవై యాసతి యట్లు మ్రొక్కి-
కొనినది. అదిమేమియదృశమో! ఆవేంకటేశ్వరుని ప్రభావ మెట్టిదో! గాని మ్రొ-
క్కికొనిన దాదిగా నారోగ మంతయు మటుచూయమై పోయినది. తినిన పదార్థ-
ములెల్ల వెళ్ళిపోతుండ నినుడఁజూచెను. ఈశుభవర్తమానము సంస్థానాధిపతి గా-
రికిఁ దెలువఁగా వారాశ్వర్య నిమగ్నులై రఁట! ఆమె భుజించువేళఁ దామచ్చట
నుండి భుజించినపిమ్మట గంటవఱకును 'నచ్చటనే యుండి తినినపదార్థమిందుట
ను గని యామెను వెంటనే మ్రొక్కికొనిన ప్రకారముగాఁ దిరుపతి వంటించిరి.
ఆమె తిరుపతివెళ్లి స్వామిని దర్శించివచ్చిరి. ఇప్పుడారోగ్యస్థితియందుండినది.
ఇక్కడ నామెభక్తి, శ్రీవేంకటేశ్వరుల మహిమ, శ్రీపితాపురపురాజుగారి సర-
సతయు, చాల వర్ణనయముగా నున్నది. సంగ్రహము భక్తి యెన్నఁటికిని వృథా
గాఁబోదు. "సర్వార్థి శమనాయకస్థు వేంకటేశాయ మంగళం"

(1911 స॥ 1, 2 సంచికలు, ఆర్యసంశబోధినినుండి)

(వేంకటనాయకుని మహిమ.)

కలి కాల దైవతమును వేంకటనాయకుఁడు తనమహిమనంతనునిప్పుడుపితా-
పురపు కోటలోఁ జూపుచున్నాఁడు. కీర్తికేతులయిన వెనుకటి పితాపురపురాజు
గారి రాజులలో నుక్కరు బహుకలము తీసివ్రాధిచే బాధపడి తుదకు వేంక-
టేశ్వరుని దయచే నారోగ్యస్థితి నందెనని న్రానియంటిమి. ఈసాధ్య కీనడుమను-
గల రుగ్గర్తకలిగినదంట. అంతదానికి గారిణము నారయఁబోగామరలనామె-
యందు వేంకటేశ్వరుని వేశమై యిప్పటిరాజుగారికి బుత్త)లాభము కలిగినప్పుడు
తనకు 1116 రూపాయలముడుపు చెల్లెఁతుమని వాగ్దానము చేసెయను జెల్లింపనందు

కనిన వివేకి నైఁచఁడు వికావికనపు “నహూ? ధనింబు* దం

ధన మని తిట్టుఁ జామరులు దృవ్యపుదాసు లూరుల్ వివేకులే.

38

॥ మాఁతున కత్త వేరిడి రగుల్కొనుకోపముకల్పిఁ గుంఁటక

జాఁతిసరితి నెంచులకొ పాడునుడుల్ జగదీశుఁ బలుగ్గనీ

వాతివివేక మే మనఁగ వచ్చుఁ గుమార? విభుండు ని న్నెటో

నీతికిఁ ద్రిప్పి దోసము గణింపక నాకి యి ప్రోచుఁగావుతక

39

మ॥ “గురులక దూటుటత” వృటంచు సుజనల్ గొండాడ “లక్కెమి? దే

వరనే దూతెడ నే” నటంచుఁ గవితిక బాటించునీతెల్వి కె

వ్వరు శోకింపర? నీకు శ్రేయ మెటులో ప్రాపించుతన వేంకటే

శ్వరుండే నా కయిప్రేమఁ జూపుచు భవద్వాచాలతలనైఁపుచుక.

39

గీ॥ వేంకటేశ్వరుండు నీవెకలితనం బోర్చి రక్షించుఁగాక మావక్ష ముండి

యతనిదేవేరి మహాలక్ష్మి పతికోప మువశమింపించి ని స్సౌముఁగాక

న నీరోగము మరల నంకురించెనని నుడివెసంట. ఆపలుకుల నిప్పటి రాజుగా రాలించి జరిమానాసహితముగా 1116రూ పాయలను వేంకటేశ్వరులగుడికిఁ బంపఁగానీస తీమణిరుగ్మత్తయంతయుఁదృటిలోనివారితమయ్యెనంట! ఆహా! వేంకటేశ్వరుని మహిమ చాలవర్ణనీయముకదా, నిక్కమగు భక్తికలచోట దైవమహిమ కాన్పింపక పోదు. (శ్రీవేదాంతదేశిక స్వామివారిశ్లోకములు)

* శ్లో॥ శరీరపతనావధిప్రభునిపేవణాపాదనా,

దబింధనధనంజయవ్రతమదం ధనం దగధనం

ధనంజయవివర్ధనం ధన ముదాధగోవర్ధనం

సుసాధన మపాధనం సుమనసాం సమారాధనం.

౧

శ్లో॥ కాచాయ నీచం కమనీయవాచా, మోచాఫలస్వాదుముచా న యాచే

స్థితేఽ కుచేలే శ్రితమాకుచేలే, దయాకుచేలే ధనదమృచేలే.

౨

శ్లో॥ సిలం కి మనలం భవే దనల మాదగం బాధితుం

పయఃప్రసృతిపూరకం కిము న థారకం సారసం

అయత్న మలమల్లకం పథి పటవృరం కచ్చరం

భజన్తి విబుధా ముఖా హ్యహా కుక్షితః కుక్షితః.

3

ఆ దేవురండవైదలి భూదేవి తుమ నిన్నుఁ జూచి శ్రేయ మిడుఁగాక
యతనిప్రేముడిచాన యత్తజ బుద్ధి నీపై నుంచి నీల కాపాడుఁగాక
తే॥ ౧॥ అతని కావాన మగువేంకటాచలంబు
నీదాసంగు లడంచి మన్నించి “వేరిక
టతి” యనెడుమాట సార్థకగతి నెనంగ
సద్యశముఁ బొందుటకు నిన్ను సాఁకుఁగాక.

32

(“దేవురగొట్టువై బయలుదేలుదు తిర్పతివేం...”)

ఉ॥ “దేవురగొ” ట్టటంచు నలదేవుని దిట్టెడినీడునాల్గ్-కుఁ
శ్రీఃభుఁ డల్లకుండుత న్నసేవ యొనర్చిడి నాకునై నదా
నీ నెటు ప్రేలినక నయిచి నీకు శుభం బొడఁ గూర్చి నన్ను సం
భావన సేయుతక జగతిఁ బండితమండలి మెచ్చునట్లుగక.

34

మ॥ “వగనైనక వగనైనఁ బ్రాణభయముక బాపించియైనక నదా
భగవన్నామ మెదిం దలఁచుటయపో? భాగ్యంబు; ముక్తుండు వాఁ
డగు”నఁచుక వచియించు గ్రంథములు; నీ వద్దేభగవదీతియే
ని గడింపం గల వమ్మహత్త్రివేదము న్నికగ్రమ్ము శుష్కర్పకా.

35

మ॥ “చిరకాలమ్మునఁగానిభక్తిమెయి వానిం గొల్చి పొందంగనే
రరు తదేవునిపాదదర్శనము; వైరం బూనుచో శీఘ్రమే
యరయం బాలుడు,, రఁచు విరీడు మది తథ్యమై నచో నీ కగుక
ద్వరలోఁ దిగ్భతివేంకటేశపదపద్ధాపాప్తి యాతాగ్రతిక.

౪౦

(నీ!వదివజ్రకీర్త్యరుండవ(ట?.. నీకొకయాయ్య.. వైష్ణవంబిడినవాడ(ట)

మ॥ హరుఁడే కా? యలవేంకటేశ్వరుడు ము, న్నట్లేయగుంగాక నౌ
రలుగక దిట్టితిరుప్పడ డయ్య నతఁ; డీయత్యాహితం బాఁగ నీ
గురుమ ఖ్యుండె గలందు దేశికుని కెగ్గున్ గట్టిరుట్టత్వముక
బారయక జేసెద వేది దిక్కు? శివుఁడున్ బూనండ యప్పట్టునక.

౪౧

మ॥ హరుఁడే దేశికు నడ్డఁజాలఁ డనుచో న న్నామరక్తేశికిం
దరమే? వాగలయంశ మింత గలదనన్మనన్యసంసారు లె

శ్లో॥ * శివశ్రోధాదురుస్తాతా, గురుశ్రోధాచ్ఛివోనచ! (గురుగీత)

వ్వరికేసిం దరమే? శరణ్య మెదియో వాక్రుత్తు నీవేంకటే

శ్వరుడే సూర్యులవేంకటేశుడును గావన్ లేడ యవ్వుట్టనక. ౪౨

ఉ॥ “దేవుడె లేనిమానిసికి దేశకుం డెక్కడినుండివచ్చు ,నం

చీవల నింత కాలమున కించుక బోధకు వచ్చెమేలు? నీ

చేత, నెబాసు? నీవదను, నీ? వహవా? భవదాస్త్రికత్వ, మీ

త్రోవను బోవుసాహసికి ద్రోహము చేయగ రాని దుండునే. ౪౩

అ॥ వె॥ “అమ్మచెవులు ద్రెంచునమూత్తులకు నెండు

విన్నతల్లిచెవులు బీజపూలు

గావు” దేవు డిట్లుగడుసుమానిసి కుసా

ధ్యాయం దిట్లు తెంత తప్పిదంబు. ౪౪

(తొలికి అప్పకు మొక్కజెల్లునే)

చ॥ తొలి సతఁడీశ్వరుం దగుచుం దోచియు వేంకటనక్రిత జె

న్నలరెను వెంకటేశుడుగ; నజ్జులగజ్జుల కేమి సోమయా

జాలు మును గొల్చువేల్పువలెం జొమ్మతఁడో హరియక హరుండు; మూ

ర్ఖల కతం డొక్కతొయియు నగుక దలదిమ్ము వదల్చుపట్టునక. ౪౫

ఉ॥ రాతిని దిట్టి తా “సొకయరాతిని దిట్టితి”నంచు నెంచు నే

వీతనయుండు; వాం డొకట వేరను భారము గాంగ నెత్తితో

రాతిని చిట్టు మట్టియు “న రాతిని మట్టితి”నంచు నెంచు జొ

మ్మొతనయా? వివేక మిటు లూరుచునున్నది నాఁడు నాఁటికి. ౪౬

ఉ॥ రాతి కరాతి వైతి వలరాతిని దేవుడె యన్నబోచురా

రాతి కరాతి వైతివి భరం బది మైమయి బోవ దమ్మురా

రాతి కరాతి వైతివి పురాతనవిజ్ఞులు రోసినట్టి దీ

భూతిమతంబు; దీనం బరభూతియు వక్రవిభూతియక జెడుక. ౪౭

చ॥ తిలకము లేనిమోము పితృదేవత లాదటం జూచి “యక్కటా?

తిలకము మాకు సున్న “యని తిట్టి శపింతు” రటం చెఱుంగ రే

యలఁతులు; వారిత్రోవఁబడి యర్భక? చక్కనియస్వయంబు తి

త్వల కెరఁ జేసి తంచు వగవక వలనెక దెలిసెక భవద్గతుల్. ౪౮

(దేవుడవోడువేని...వేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ “దేవుడ దోడువేని” యని దిట్టతనాన నెడో వచ్చించి తా
దేవుని కింతమాత్రమునఁ దీవ్రత పుట్టుకు ముండు మొక్కిరి కొ
మ్మావెనుకకొ నిరాదరణ కర్గము గ మ్మపు డేమి యాసె? యా
దేవునిదేవతాగరిమ తెల్ల మగు నిమిషమునమ్ములావలె.

౪౯

శా॥ నేనే యిండుక చర్య చేసితిని నీనేరంబు వారింప ;నీ
వేసారో యెర వొందు తెచ్చికొని యెంతే ప్రేలు మావేంకటే
శానుం డీయటపులే గణించఁడు శిశుశాసనము చూపు నీ
వై; నేమండువా? “యాదృశీ” యనెడివిద్యదాస్యి కుర్యాణియే.

౫౦

(మహమ్మదు విగ్రహపూజ గాదనెన్)

ఉ॥ నవ్వుపువంశముక గణన నల్పక పెద్దలమాట లెక్క లే
దిచ్చకు వచ్చినట్టులుగ నేనియొ పల్లవము ల్లిఖించి యే
మేచ్చపుతంబొ వట్టి పయిమిక్కిలి దేవునిసూడఁ దిట్టి నం
వచ్చకలంబుకోస మిటు పాటువడిం దగునే కుమారకా.

౫౧

(విగ్రహారాధన నేయరెవ్వరు)

ఉ॥ విగ్రహముక ద్వజించి గురువిగ్రహముక దల తెత్తికొంటి నీ
కాగ్రహచార మెల్లయిన నావలకుక జనదియ్యె నిన్ను నే
దో గ్రహ మెందు చెడ్డదయి యోగ్యతకుం గడు దవ్వనరై నీ
వాగ్రహతృప్తి కీమతము నందితి వంతయు నే నెఱుంగుదల.

౫౨

(శంకరపాదుఁ డప్పకోపాసన నీనడించెను)

ఉ॥ కావలె భార్య, పుత్రులును గావలె, ద్రవ్యము గావలెక, మఱిం
గావలె సౌఖ్యములే; మఱియుఁ గావలెనర్థము, విగ్రహమ్ము పోఁ
గావలెనే కుమార? నరిగా నిను “విగ్రహపూజనమ్ము మూ
ర్ఖావలి” కండు వేని యెటు లార్యులు శంకరమఖ్యులొప్పిరో.

౫౩

(వ్యాసమతంబు... నేడు కొత్త గాఁ జేసినదారి గాదిది)

ఉ॥ వ్యాసులవారు సూత్రముల బ్రహ్మముఁ దెల్పి పురాణమందుఁ ద
ద్యాసురచిద్విలాసములభంగులు దెల్పినవారు; సూత్రవి
శ్వాసము చూపి తక్కుగలనంగతులకొ ద్యజించువారు న
న్నాస్తిసులు, భ్రష్టులౌదురు గృహస్థు లటుల్ చరియింపఁ బూనినకొ. ౫౪

ఉ॥ అన్నిటి కేకనాకృతగ నారసి చూచిన విగ్రహంబు సం
పన్నగృహస్థుకోస మనుభావము దేలెడి నిర్గుణాత్మ నె
ట్లెన్నఁగ నేర్చుచి వీఁడు గుణమే కడుముఖ్యము గాఁ జెలంగు నీ
సన్న యెఱుంగ రూరకయ జందెము ద్రెంపెడినేస్తు లర్చకా. ౫౫

ఉ॥ వ్యాసులు బ్రహ్మముం దలఁచి యాత్మవిగ్రహరూప మెం దెవో
రోసముఁ బూని తిట్టు మనిరో? విని రోయుడు రిట్టిత్రోవ జి
జ్ఞాసులు లర్చకా? యిటులు కానరహసరబోధ నేయఁ డా
వ్యాసుఁడు దివి నింక నొక వ్యాసు నుపాసించు జేసి నేర్చితే ౫౬

ఉ॥ వ్యాసమతమ్ముఁ బట్టి యలబ్రహ్మముఁ గొల్తువు గాక యేడ దీ
మాసుమతంబు? దేవగురుకోపమహాపవ వాస్తనర్వస
న్నాస్తిసకృతంబు; నీపలుకు లర్థములేని వపార్థవర్జనా
భ్యాసపువ్యాసముల్ గిలుకు వారలకాటులసారముల్ సుమీ. ౫౭

కా॥ వ్యాసుం డీమత మొప్పెనే? కటకటా? వ్యాసాశయం బెట్లు? న
న్నాస్తిసుల్ వోవుపథంబు గేస్తులకుఁ గా వ్యాసుండు శాసించునే?
దాసీదాసకళత్రపుత్రవితతికొ దొదవులం దొల కే
లా? సంసారికి గర్హబంధ మది వాలాయమ్ము డీ లయ్యెడికొ. ౫౮

ఉ॥ శంకరు లాప్సినారు మతపట్రము; విగ్రహపూజయందు ని
శ్శంకమె పట్రముకొ; జడలనంగతి నివ్వటియట్లు పాపపుం
బంకముగా జగంబు నిలువకొ గమకించినయ్యార్కుఁ డాతఁ డీ
శంకకుఁ బోఁడు వ్యాసమతసర్వరహస్యవినుండు గాఁడొకో. ౫౯

క॥ శంకరమతమ్ము గాదిది, సంకరమత మైన నగును శంకరుఁ డెట్లా
శాంకరిని బీరమున ని, శ్శంకమ్ముగ నుంచి పూజ నల్పెఁ గుమార్తా. ౬౦

మ॥ శల బోడిం బొనరించి జందెములు తద్దం ద్రెంచి “సన్నాసిసో
కలు గాఁ బోడు” మఱిందు రెవ్వ రలవా ర్కంజాక్షులకొ వీడ లే
తలఁపుల్ మానరు “దేవళం” బసిన నిండున్ నేను రీచెట్టిపో
కలు నీ కేగతి న బృం దుట్టతుదకుకొ గార్హస్థ్యపంచారికికొ. ౬౦

శా॥ ఏకర్థమును వారు మానరు శుమీ? యీకర్థమే తక్కు; నీ
నీకర్థం బస నేమిగాఁ దలఁచెదో? యేకర్థ మార్యుల్ ఋత
శ్లోకుల్ శ్రీకరు లప్పదీక్షితమఖుల్ శోధించిరో వేదవి .
ద్యాకంజాతభవావతారు; లది యేతచ్ఛబ్దతో బోధ్య మా. ౬౧

శా॥ జ్ఞానప్రాప్తి క నేకమార్గములు విజ్ఞానుల్ ప్రసంగించు
య్యానంబాత్మని కిన్ని మార్గములు తుల్యంబుల్ శుమీ? విగ్రహ
ధీనుల్ గొంఱలు గల్గుమాత్రమున నే దేశంబు గోనెత్తెనే?
జ్ఞానం బూరక కల్గునే? యది యు నంగ ల్లముక్తయ్య మ్మోక్షో ౬౨

మ॥ ఎవఁడో యొక్కని కబ్బుగాక శ్రమ లేకే జ్ఞానసంపత్తి; యిం
కవనికొ డిక్కిన వారలెల్లరును నట్లొవారె? యవ్వారికై
శివవిష్ణ్వాయముల్ చెలంగుత మెటల్ శిష్యుండ? నీ కన్నె నీ
యనివేకంపునుతంబు; దేవగురులచానందసంధాయియై. ౬౩

ఉ॥ వేదములందు లేదనుచు విగ్రహపూజన మొప్ప రంటి? యీ
వాదులు గొంద; ఆయ్యదియ నాస్తవ మందము మూఁడుపూటలున్
సాదము మెక్కి టలుగ్గఁ దిని సారకు వేదము లేచ్చునున్న వే?
లే దట భుక్తికికొ విధి; యగ్నికము గా దది మానరాదొకో. ౬౪

శా॥ ఏమి? వేదము నంతమున్ దెలిసియే యీమెట్టి వేదాంతపుం
బూమె ల్నుట్టెనే? దీనికికొ ఫల మెదో పోనిమ్ము మౌజింత మా
ర్యామోదం బది తప్పిపోవుట, యుపాధ్యానాగ్రహణాదగ్రసం
గ్రామాగంధము నెత్తిమెద బడుటయుం గా కన్యముం గల్గునే? ౬౫

చ॥ తిరువతివేంక టేశ్వరుని దిట్టివే యను దిట్టిట్లుమకొ
దురకలు చూడెనుల్ మఱియుఁ దొల్లిటి పెద్దలహద్దు లేట్టివా

యెఱుంగనిమోఱకుల్ గద నహింతురు వీరలమెచ్చు నత్రువీ
శ్వరులకు వారిశిష్యుల కనవ్యా మెఱుంగుటవో యెఱుంగవో.

౬౭

చ॥ ఇతరకులస్థుఁ డేమతమునేని గ్రహించిన నంత నప్పి రే
దతులము బ్రాహ్మణానన్వయమునం దుదయించి పితామహులున్
బితరులు వోవుమార్గములు పిప్పిగ నెంచి స్వతంత్రులై శ్రుతి
స్మృతిధృతిదూరమైనగతిఁ జెందినవారియవస్థ శోచ్యమా.

౬౮

క॥ రామానుజుడు లందఱు, వీమాత్రము తెల్పి రేకయే నిగ్రహింప
జూపంత్రము లొప్పిరిగా? యేమి సాహసము తుదకు నిందు దిగితివే.

౬౯

(నలాముఁ జేసి గుడిదూరెదు తిర్పలివేంకటేశ్వరా?)

చ॥ లలి మనవెంకటేశుఁడు “సహిదు” నంటి “సహం” పదమ్ముచే
దెలియఁగ నయ్యె ‘మలగు’ కని; దేవుఁడు వానికి నల్లఁడే చుమి?
“మలక వదమ్ము సాచి తను మట్టుడు నర్చకుఁ గొట్టె దేవి” యన్
వలుకు లెఱుంగవే తనయి? శ్రుష్టులతోఁ జనియేమి సామికిన్.

౭౦

(తలఁకుచు...దండము పెట్టఁగవచ్చువారినే తలఁగొటిగించి...చెప్పు
తో...గొట్టెదవు)

చ॥ తలఁకెడివారికే విభునిదండన, “మేనుఁగుఁ జూచి భీతిమైఁ
దలరెడిమానవుండె యొకతప్పన ముప్పన కగ్గ మానుఁగా
కలగజరాజుమార్గమున నట్టై చలింపక యుండుతాటియా
కులచెడుచెత్తముక్కలకుఁ గుంజర రాడ్పును మేడ దర్శనా.

౭౧

చ॥ అపురవి విచిత్ర, మెంతటియనార్యమొకో కలి, బ్రహ్మశక్త నం
భవులకునంటి మలగుల*యపాత్రపుఁగూఁతలు గీతలంటి హ
శివశివ? రామరామ? హరి? శిష్టవిగర్హిత మైనమార్గముం
దవిలిన శిష్యునిన్ మనిచి భర్త్యవధియైనఁ బెట్టిబోవరే.

౭౩

(*రద్దేహిఁదూనుండి.)

సీ॥ కోరినావంబైన పోతుహస్తంతునూ వేహల్లు దైవమని వేడుకొనిరి...
అడ్డబొట్లందరూ “హరాహరా, బలిగీరీ శుద్ధబొట్లంత హరి పెద్దయినిరి,...కొం

శా॥ సారాచారవిచారదక్ష మగువంశస్తుండ జన్మించి ని

స్వారూ మలగులు వోవుమార్గముల నిచ్చల్ సంచునీచైదిచే

ధీరుల్ దూఱక యుండురే కటగటాపి “దీన్ హుళూ” వారికిఁ.

వీరల్ దాసులు, వారిబాన తుద క జ్ఞేన్ వీరి కంచుక సుతా? 23

(లభించినమాయుక్తికిఁ భంగమువచ్చె నీహిమ పాద్యదే)

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరునిదేవళ మూడినమీదఁ గాని యీ

తిరుపతివేంకటేశునిప్రతిష్ఠకు భంగములేమి తేలే నెం

దలు మలకల్ పృథుత్వవడి తగ్గివినపిప్లుటఁగూడ దేవళా

లొగుగక నిల్పియున్నయమితా విని యుండవుగాక యర్భకా. 24

(ముంగలవారు...నైవ మటంచు నిక గొనియాడువార లవి నేఁ

టికి యీటక మయ్యె)

చ॥ ఎఱిగియు నొరవ్వలేనజడు లేవియు ప్రమాదనయంతమాత్ర)నే

“తిరుపతివేంకటేశ్వరుప్రతిష్ఠకు భంగము గల్గె” నంచు నీ

తెలందరుగూడి కృష్ణ దనిరి... ౮॥ నీ॥...పంచితము వేడలే బహుశుద్ధి అనుకొని

యిల్లువాకిత్యెల్ల చల్లుకొనిరి,...భగవతాథవులు బాగుగాచూసుకొని విగ్రహపూజ

లే యిష్టమనిరి, మలమాత్ర)ను దోషములు తీర్చుననుకొని కేడవుండలు పంచితా

లు తినిరి...శిలలు బొమ్మలు మిమ్ము రక్షించగలవా ... ౧౦॥ నీ॥ పార్వతీదేవితై

భస్మాసురుడు మోహించి దాని మొగునుని చంప తరిమినాడు, ... యంతయుండల

బోతును యీశ్రుదనక, కొల్లవలెవయ్య అల్లుడు క్రమముగాను ౧౧॥...నీ॥...

గీ॥ భిడియపడరయ్య దైవముకు రుగ్గయగయ్య, ముడ్డి పూజలు యిఖనై న మానివేశి,

...౧౯॥ నీ॥...భాగవతమునుబట్టి ఎలుక కృష్ణులచేరు నజముప్రాసానితయ్య సు

జనులార,...3౦॥ నీ॥ రామాయణమురంకు భారతగజేబొంకు గొల్లభాగవతంబు

పొల్లు కనుచు,...తే॥ ఇహములోయొక గ్రామరాలను హెచ్చయినచూ, సత్యపురు

ములు చెప్పిరిజగతియందు ... ౩౧॥ నీ॥... మొహమ్మదు.. దేవతలనైననూ...రా

శ్యునైనా, పూజించగూడదని బోధించి చెప్పినామానలేను,... ౩౨॥ నీ॥ కుడిమరా

గ్గింభమే ఖరతను ఘనమనూ యితరగ్రంథములన్ని యెడమనుంచి,... ౩౩॥

వఱచె దుపాంగమై “జలధి యంతయుఁ గల్లనుకోకు మయ్యసి ది

క్రూరిగతి నేమి యడ్డు భషకప్రకర ప్రకటారవార్థముల్ 2౫

శా॥ అబ్బాయీ! నినువంటివాఁ డొకఁడు మర్యాదల్ దిగం ద్రదావి యే

కబ్బంబో యొకఁడల్లినంత నది నిక్రమై జగజ్జాలముల్

తబ్బిబ్బెనను బోసికీర్తి గలభూధ్రస్వామి కెగ్గొనె? యే

మబ్బా? సూర్యుని బుద్ధిచే నడచుచేవయ్యల్ ధగక్ గల్గిరే. 2౬

అ॥ వె॥ అర్థతక్ ముచ్చుతుదకు సనర్థతక్, మగును సంపూర్తిఁ జెందినయట్టికతన

నవ్వడునుగూడ సీజాలీ కతఁడు రాఁడు, భయపడకతక్కునగ మెట్లాపాడుమబ్బ

ఉ॥ “తీతువుపిట్ట యథాము క్షీతిం బడకుండఁగ నాఁగునంటి? విం

లే? తనయా? యటల్ గుమి న గేళుచుశం బది వోక యంటకై

కైతయొకింత దాఁతు ననుగర్వపుఁ బ్రల్లదముల్ యథార్థహా

భావితయ యేని దుర్బగులకాణులుదాని నడంప నేర్చునే. 2౭

(నీకుఁ గలట్టిప్రా)ధీమం బందఱులోన మెచ్చు కొనునట్టియకా

లము సంభవించె)

ఉ॥ ముందఱమెచ్చుమెప్పు లవి మువ్వలుగా నెఱుంగం దగున్ యశం

బందఱు లోన మెచ్చుకొనినవ్వడ యా నెటువంటివందను

స్మందఱ మేల్ బలి? యనియు మో మటుప్రిప్పి“ యపాత్రుఁ డీతనికా

గండుమయేని పాతకము గల్గె” నటంబురుగాదె పుత్రీకా. 2౮

ఉ॥ చిందులు ద్రోకిరి “నేను గురుశేఖరుఁ దిట్టుట కిట్లు చేతతా

నిందకుఁ బూనుకొంటి” నన నీకడనే “నరిగా” దటండు? పో?

కొందఱు, కొందఱో? మొగము కొండొక దిప్పినమీఁద నేమిగా

నండురో నీ వెఱింగినరహస్యమే నే వయింప నేటికి. ౨౯

ఉ॥ మానసమే ప్రధాన మగు మానిసి; కందలిభక్తి భక్తి, యం

దానినపూజ పూజ, యది యొప్పినమె చ్చది మెచ్చు, దాని కిం

సీ॥...గోమాంసములుమాకు గోమయంబేమీకు పాలుమాకును వంచితాలుమీకు॥...

౪౨॥సీ॥...గీ॥శంకరాచారి చేసె మీసంకరంబు,...౪౫॥... (మక్తికిమక్తి నకలు)

వైసది యింపు. దీనికి సమస్తజగమ్మను సమ్మించు, నీ
మానసమేని యొప్పు నది మాత్రము బ్రహ్మ సృజింపకుండెనే.

౮౧

మ॥ మునుకొన్నాళ్లు త్రిశుద్ధిగా సతత మమ్మూర్తికొ బ్రశంసించి నేఁ
డనిశమ్మన్ మది నెంచుచుకొ బయికి నన్యాయమ్ములకొ గిల్గి యీ
యనయ మ్మరికొ కట్టి పెట్టెదవె? నీయాంతర్య మట్లెనుఁగా
కనఘల్ తక్కినవారి కట్లుగుట కేమత్యాహితం బరభకా.

౮౨

(సప్తలు నీవు దైవత మన న్నగువారలు)

క॥ సప్తండు గాఁడె శిష్టా, కవ్యగ్రాణి హనుమదాఖ్య గలబుధుఁ డెటు సం
స్తప్తనిగ నేంక తేశ్వరు, నవ్యయు నుతియించెఁ జెప్ప మరభక? నాకున్. ౮౩

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవసరస్వతినండి)

తిరు ప తి వేంక టేశ్వ ర తత్త్వ ము .

చ॥ “తిరుపతివేంక టేశ్వరుఁడు దేవుఁడుకాఁ”డని తిట్టుచున్న యా
పురుషులనైతముకొ ముడుపుమూటలుకట్టునటుల్ పొనర్చి నీ
గరికరుదేగ బుట్టగొఱిగించి పదింపశి చెప్పడెబ్బ లే
డైత నపరాధశిక్షగ నిధింబుపు తిర్వతివేంక టేశ్వరా.

౧

ఉ॥ నీమహిమంబెఱుంగని వినీతులు కొందఱు నన్నుదూఱు నో
సామము చేతనూ! భయరసంబుక నూ! మరలించి వారికిం
గామిత మీఁగడంగెదవ కాని నిజంబుగ నీచయల్గికొ
భూమిపులైన భస్మమయిపోనొ కొఱివరవతివేంక టేశ్వరా.

౨

చ॥ ప్రణతులొనర్చిరేని తులుఁజల్ పొనరించెడి దుష్టచేష్టలం
గణనయొనర్పఁబోలమి, యొకానొకఁ డట్టులొనర్పకున్న న
గ్గుణగూతుకొ నహింఁకుమి. తోవదులేగును దాన నిన్ను దు
ర్గుణుండనఁబోవ, రీ పథ మెఱుంగును ॥ తిర్వ.

3

ఉ॥ భక్తులయందు నీకుఁ గలపారములేనికృపారసంబు సం
రక్తియుఁ జూపుపొంటె నపరాధులనేరము వారిసూట సా

మాకులచేత ముండు వినకున్న భయోక్తులచేతఁ బిమ్మటకొ
వ్యక్తముఁజేసి మ్రొక్కుబడులందెఱుఁగెను॥ తిర్పి.

౪

చ॥ అవమతినీకుఁజేసెడు దురాత్ములగగ్గ మడంప నెల్లమా
నపులును బూనియుండుతరుణ్యునఁ దడవర యేల నీకు? వా
స్తవమిది నేనగల్గునృపసత్తముఁ డెవ్వఁడయేని తాన నా
త్రపుల నదల్పుపూనికను దాల్పునె॥ తిర్పి.

౫

ఉ॥ దైవమవైననీయెడలఁ “దవ్వులు గల్గు”నటంచుఁ బల్కుబ
బల్కువలలైన వారివయఁగారుణికత్వముఁ చూపఁబోకు మ
య్యా! విధిగానఁ జెప్పితిని నాగ్రహ మొందకుమయ్య! నేతకు
నేపకులైన వారలు వచింపరె॥ తిర్పి.

౬

చ॥ ఎఱుంగకనీవ్రతావము, సహింపక నీకునగౌరవంబు, కా
ర్ణాచుచుఁ బ్రతికావభులనంపియు నీకు సుదర్శన స్ఫుర
త్తరశగవీరంపరకుఁదాళక చొచ్చిరి సూర్యమండల
వరిపథమండు దైత్యకవితప్తులు॥ తిర్పి.

౭

ఉ॥ దేవుని నిన్నుఁదిట్టు దురదృష్టులులేకొ! మున్ను, కానిచే
వీవహితగై నే? యిపు డనేకులు తావకదివ్యజంఘికా
‘వీరకేశలేశమును వీరకఁగలారె? భవత్ప్రతిష్ఠయుం
బోవుట యీజగంబు నరిపోవుట॥ తిర్పి.

౮

ఉ॥ భావమునండు జరిచలతఁబాయఁగ దేవుని రాతీయండు
సంభావనచేసినారు మును గ్రాజ్ఞులు, కాని నవీను లట్టి సం
భావననేయఁజాలరఁటె? భార్యయుఁ దల్లియు నంచు భేదనం
భావన యెట్లుచేసెదరొ వారల॥ తిర్పి.

౯

చ॥ “గురువును దైవము” మరకుఁగూడ” దటంచు వచించువారికిం
దిరువతినేంకఁటేశ్వరుండు దేవుఁడుకాఁడు యథార్థవస్తు త
త్వలగువారికిఁ గలఁడు దైవము తిర్పితినేంకఁటేశ్వరుం
డరమరలేక నీ వరయుమా యిది॥ తిర్పి.

౧౦

ఉ॥ దేశికుఁడంచు నిన్ను వినుతించెడి వారివయిం గృపారసా
నేశముఁజూపుమయ్య, యొకవెంబరగొట్టు నుతింపఁడేనినీ

వా శత్రునికొ సహించిన మహాత్ములునపుడు రట్లుగాన నొ
య్యానుడ! తగ్గశిక్ష విధియింపుము॥ తిర్ప.

౧౧

చ॥ తెలియక నీత్రతాపము, మదిందలపోయక నీమహత్త్వముం
బలువలు తిట్ట నాపదలు వచ్చినవేళల నీవదాజ్ఞమల్
గొలిచెడునట్లుచేసి కడకుకొ దరిఁజేరఁగఁదీసి వారలం
దలగొఱిగించి కొట్టు మీరుదాడలఁ॥ తిర్ప.

౧౨

చ॥ యశమువహించుఁ డప్రవిధి నబ్బిన నీ ఘనముద్రదాల్పుటం
బశువులుగూడ గోపతినూఖ్యవహించి చరించెడుకొ నిరం
కుశగతినంకరించునలగోవులఁ గావున నేరు నీకృపా
వశులు మహత్త్వముం గననివారలు॥ తిర్ప.

౧౩

ఉ॥ నీయధిభానముద్ర) గమనించెడుగోపతి తెవ్వఁడో సురా
పాయెను జూరుఁడో తులుక పాపి శతాత్ముఁడు శుంఠ ముక్కుద్రా
డోవ్వయఁ దలంచుఁగాక యటువోయఁగశక్యమె శక్యమే నిలం
జేయుల వారి నీవు నిరిసింపవె, తిర్ప.

౧౪

ఉ॥ పేరునుమానులేని పెటవేల్పులనామము నుగ్గడించినకొ
జేరెఁడుముష్టియుం దొరకఁ జెల్లకు గాని భవదృఢుఁడు నీ
పేరువరించుచుకొ బయలు వెల్లిన భుక్తికి లోటులేదు నీ
పేరుమహత్త్వ మెంత వినిపింతును॥ తిర్ప.

౧౫

ఉ॥ ముంగలివారు నీచరణపూజయొనర్చకయొన్నఁ దావకాం
శంగొను రామకృష్ణులయనైతము పూజయొనర్పఁబోవువా
రుం గలుఁగఁగఁగఁబోరుగదా రోయక వారినిఁగూడనీవు నీ
బొంగు బుజానఁ జెట్టి కొనిపొమ్మిఁక॥ తిర్ప.

౧౬

ఉ॥ నీవనమల్ భజించు ననినీతి లనేకులు దెల్పినచ్చి వా
రాపని మానిరంటి యిదియంతయునిగ్రమయేని పాప మా
పూవలు రామకృష్ణులకు బొంగుబుజంబునఁజెట్టి తోవయుం
జూపుచుఁ బొమ్ము నీవరుగుచోటికి॥ తిర్ప.

౧౭

చ॥ “వరమును మీర లందఱు నుపాసన సేయుఁ, దటంచుఁ జెప్పి “య
ప్పరమపు నీవ,,యంచనిన వ్యాసునివై నికఁగోపమేల “నో

వరమును నీవు కా''వనుచు వాకొనువారల నెందఁగా నిరం
తరమగుదీక్ష నెల్లపుడుఁ దాల్చుము॥ తిర్వ.

౧౦

ఉ॥ జ్ఞానవిహీనగోతి, యదినైతము నీకథ వ్రాసె నింక వి
జ్ఞానముగల్గుపూరుషులు మానుడురే? మఱి గోతికన్ననుం
జ్ఞానములేనిమర్త్యుఁడు రసాస్థలమం దెవఁడేనియున్నచో
వీనికెఁగూడ గాథ వినిపింతును॥ తిర్వ.

౧౧

ఉ॥ “వ్యాసుఁడు కౌలపేరుఁ”డని వాకొనుటెట్టిదొ “రామకృష్ణుల
భ్యాసముచేసినారు శురపానము జారతి”యంట యేమువ
న్వాసము“ గంగిర”ద్దని మహాత్ములు నిన్నను టట్టిదే వివ
ర్యాసముగాఁ దలంతు జడు లయ్యది॥ తిర్వ.

౨౦

చ॥ “కలవు రసవ్రహ్మహమ లఖండఘనాగమశృంగకౌరవం
బులుఁ గల వడ్డతాధికవిపాషణ జాతమహాఫలంబులుం
గల”వని యెంచి నీకలిమిగల్పిరి తిర్వితోడ; దాని మూ
ర్ఖులెఱుంగలేక గుట్ట యనుకొందురు॥ తిర్వ.

౨౧

ఉ॥ కనఁబడుఁ జీత్రధాతువులు గన్నడు సిద్ధవదంబులై శుద్ధ
క్షణగణనీయవస్తువులుఁ గన్నడు దృశ్యములెల్లఁ తిర్వతిం
గనఁబడు బుద్ధిగల్గి సరిగా గుఱిగా గురుపాదసేవ సే
సిన యనఘాత్ములందఱికిఁ జీత్రము॥ తిర్వ.

౨౨

చ॥ “తిరువతిఁబట్టి నీకుఁగల తేజ”మటంచుచు“ నిన్నుఁబట్టియే
తిరువతి”కంచు మూర్ఖులు వదింబదిఁ దంత్రము లెన్నియేని యే
ర్పవచిసఁగాని మీర లవి వాటి యొనర్పరు బ్రహ్మచేత తె
వ్వరు వ్రాతినేయఁగాఁ గలుగువారలు?॥ తిర్వ.

౨౩

ఉ॥ “బ్రాహ్మయు అష్ట,యంచు నిను అవ్వయొనర్చుచు“ నీకుఁ దేజముం
బోయె,,నటంచుఁ జెప్పి నెఱమూర్ఖులు తిర్వతి వ్రామసింహముం
జేయఁగ నీకు గొప్ప మహనీయత గూర్తు రెఱుంగరేము యీ
న్వాయము “రాత్రిభార్య వవ” లమ్మని॥ తిర్వ.

౨౪

ఉ॥ ఏగిరియందు నీవు వనియింతువా లీలలు చూపుచుండువా
యాగిరి వల్లెయైన జను లందులు తిర్వతియంచు, దానితో

యోగమె కాని యేటికి వియోగము నీకు ఘటించు, “వీడినకా
భోగములేదు నీ,, కనుట మూర్ఖత తిర్వతివేంకటేశ్వరా. .

౨౫

చ॥ గురు వగునన్నుఁ గా వనుచుఁగూయటయే యొకతప్ప, దానిపై
గురువును బలగ్రాహనవలువల్ వలికించు టింకొక్కతప్ప, దు
స్తర మగుపాప మిప్పగిది సారెకుఁ జేసెడివారికోస మే
నరకము కొత్త దేర్పటచినాడవా॥ తిర్వ

౨౬

చ॥ ఎవఁడు దశావతారముల నెల్లెసె వాడవు నీవ, త్వరగ్రాహ
భవు లనికాదె వ్యాసుఁడు ప్రబంధములం దల రామకృష్ణులు
గవుల నుతించు, టీవు సుకకంటను గన్యెనుచుంటు చీరికా
భవనమునం బ్రతిష్ఠ కనువట్టుట” తిర్వ.

౨౭

ఉ॥ “దేవుఁడ” వంచు నీకు వినతిం బ్రణయిం బచరించువారెవరి
కోవిదు, లట్టికోవిదులకోసమె నీవిభవంబు నర్పముకా
గావలె నంచుఁ గోరుదువుకాని కటాపి తెగనాడఁబ్రాతువే
కావలులైనవార లది గానరు॥తిర్వ.

౨౮

ఉ॥ రాజీతరాజరాజనగరంబు లనేకములందుఁ జెంది తీ
వోజమెయింబ్రతిష్ఠ, యది యుండఁగని మృటుమొన్న పొంది తీ
రాజమహేంద్రమందిరవరమ్ముల మిన్నగు పీఠికాపురీ
రాజమహేంద్రమందిరవరంబున॥ దిర్వ.

౩౯

ఉ॥ ఎల్లరు “నీవ యాదివతి వీత్తిజగంబుల,, కంచు నిన్ను వే
సొల్ల నుతించుచుండఁగ జనున్ మఱికొందఱు ‘ నీకు స్తోత్ర’మే
చెల్ల”దటంచు నిన్నునిరసేంపఁగ సాగిరి స్వామి! యేమి యీ
యల్లరి, పెట్టవీవు చెవివైనను॥ దిర్వ.

౩౦

ఉ॥ కర్ణమునందుఁ పెట్ట వని కాదునుమీ వచియించు టింతగాఁ
బూర్ణముగాఁగ నించితమి ము; న్నదిచాలక యిప్పు తిగ్గి వ్యా
కీర్ణత సొండుచుండిరి నికృష్టులు వారలు తృప్తిలేక; వి
ద్యారణ్యుని తృప్తి నేయఁదగదా? యింక॥ దిర్వ.

౩౧

ఉ॥ సేమనుగోరి తిర్వతి వసించి ప్రసన్నతఁదాల్చి సేవక
స్తోమసురద్రుమంబ వగుచుకొ విలసిల్లెడినిన్ను రామరా

మా! మహి నేరొ దూఱుచురఁ టంతటిమాటైన నీజపిక్కువై
రోముముగూడఁ బోదని యెఱుంగుము॥ తిర్ప్ప.

32

ఉ॥ కింకరులై భవత్సవ మొగిం బవరించెడి భక్తకోటి తే
కొంకునుజంకు లేని కఱకుంచన మొక్కఁడొసంగి వైరితా
టంకవతిమనోహర నిటాలతటాలక కుంకుమప్రభా
వంకముఁ బాపుశక్తి నిడువాడవు॥ తిర్ప్ప.

33

ఉ॥ “వంబిన వేడఁ గొంతులుచు పార్థివు లజ్ఞు, లటంచు, “నీకు న
ర్థంబు లొసంగువార” లవధంబునఁబోమెడివార”లంచు నై
చ్యంబు ఘటింతు పాలకునియందునఁగొందఱు“తిన్నయింటివా
నంబులు లేకఁ పెట్టు, నరసం బిది తిర్పతివేంక ఘేష్వరా॥

34

ఉ॥ ఆదట గల్గి విన్ను భవదంశనముదభివులైన తామకు
ష్టాదుల కెందునైన జగమందున ముందు సవర్య చేసి యా
మీదను “నీవులే”వనఁగ మేకొనుచున్నతు లుండ రున్న చో
మోదరె యోగ్యులెల్లఁ బనిముట్టునఁ దిర్ప్పతి

ఉ॥ వందలువేలువద్యము లవారిగ నిం బడఁదిట్టుచుం గటా?
క్రించునుమీఁకు గానక లిఖించురు వత్రికలంకుఁ గొంద టి
చందముఁజూడ“వారిది దొనం”గని తోచదు వారికట్టిశ
క్తిం దయసేసిసత్తి తమదే యది॥ తిర్ప్ప.

35

ఉ॥ “దాసులు సేసినట్టి వలుతప్పలనైన నహింతు”వంచుఁ “పే
ర్కొనిన వాడవీ”వనుచు మోటకులేగతి నిన్నుదూఱినకొ
రోసముఁ జెందకుండుట “విరుద్ధమటం”చెవరేనియన్న నీ
చేనెడుకార్య మేమిఁగఁజెల్లఁ॥ తిర్ప్ప.

36

చ॥ శరణము నీమనోహరయశస్వరసీరుహవై రిమూర్తికి
శరణము నీమనోహరకనచ్చవిదంతురమూర్తికి నను
స్కరణము నీపదాంబుజయుగంబునకుం గయిమోడుచుం బుర
స్కరణము నీదుభక్తుల కొసంగెదఁ॥ తిర్ప్ప.

37

ఉ॥ మంగళమయ్య నీదుమహిమంబున కాయలమేలుమంగతుక
మంగళమయ్య నీవు కడుమానవ్రతగూర్చినయెమ్మెలఁడికి

మంగళయమ్య నీగుడికి మంగళమయ్య భవచ్చటాళికి
మంగళమయ్య నీ తొకనమనగ్రాతి॥ తిర్ప్ప.

3౯

ఉ॥ సేమము నీకు నీయనుఁగుశిష్యులకుం గుశలంబు నీదువి
ద్యామహనీయపద్ధతి కనామయ మార్జితసర్వదిక్ట
స్తోమనిరంకుశవీబలసుందరకీర్తిలతానతాంగికి
సేమము నీడుభక్తులకు సేమము॥ తిర్ప్ప.

౪౦

ఉ॥ పాలకుఁ డాత్మహరునరపాలుఁడు గ్రంథముక్తాయజ్ఞేనీయే
వేశన నీదనామము జపించుచు నిన్నునదా భజించుచు
గాలము వెళ్ళుచుచ్చుచు సుఖంబుగ భోగములందుచుండె ని
స్సౌలి భజిత లోక మొక టుండునె॥ తిర్ప్ప.

౪౧

ఉ॥ “ఈవాక రాతిబొమ్మ”పని యెంతురుకాని నిజంబుగా మదిక
భావనసేయుచో బయట వత్తువు దీవ్యదఖండైభవ
శ్రీవిజయస్వరూపమును జేకొని; మున్నెకవండితుండు నిక
స్రీదీవరపెట్టఁగాఁ దలుపు దీయవె॥ తిర్ప్ప.

౪౨

ఉ॥ నీత్రతిలింబచిత్రము లనేకము లుండనియిండ్ల లేవు నీ
సుత్రధిత్రబంధములు చూడనియొగ్గులు లేరు వేల్పులక
బ్రవీధమంబు నీచరణపద్ధతికిం దల యీనిపాదు లే
రత్రతిమప్రభావ! జగమండునఁ॥ తిర్ప్ప.

౪౩

ఉ॥ పూచినమావిగున్న గతిఁబొల్పెడినీఘనవజ్రకంచుక
శ్రీ చెలువాయవిగ్రహముచెల్వు గమం గొనలేక నూటికి
దొంచినయెల్లు పేలుదురు భూర్తులు వారలపావ మే మొనం
కోచములేక చెప్ప విసఁగోరెదఁ॥ తిర్ప్ప.

౪౪

ఉ॥ చిత్రమునందు శిల్పులరచించినబొమ్మలు తల్లిదండ్రులు
బుత్రులు మిత్రు లంచు దలపోసెనువిప్పటివారు నివ్వచా

స్తోత్ర॥ విశ్వరూపదమత్తోఽసి మాం నజానాసి దుర్మతే
వరైః పరిభవే ప్రాప్తే మదధీనా తవ స్థితిః॥

రిత్రునిదేవు విగ్రహమురీతిగ భావన నేయలేరఁ టి

నిత్రము వింటివే మిగులఁ జిత్రము॥ తిర్వతి

౪౫

ఉ॥ రాజుల విగ్రహంబు గజరాజులపై నిడి యుత్సవంబులున్

బూజలు నేయు నిప్పటిజనుల్ గుడిశోఁగల వేల్పు బొమ్మకున్

బూజయొనర్పరాదనుట పోలదు గావున నెప్పడేనియున్

బూజలు విగ్రహంబులకుఁ బోలును॥ తిర్వతి

౪౬

ఉ॥ తిట్టెడిసూటికేసి నిను “దేవుడ దేవుడ!” యన్న తిట్టెగ

నప్పట్టునుగాని వేఱు గనుపట్టదు మార్గము కాన సూరకే

వట్టిపూపముల్ పలుకువాగల తిట్లఫలంబు వారిసే

కొట్టెడు కాల మీపు కనుఁగొందువు॥ తిర్వతి

౪౭

ఉ॥ ఎప్పటినుండియో భువి వహింపుచునుంటిని కీర్తియెందఱో

కప్పము నిచ్చువా రలభికంబుగఁ దావక నామభారులై

యొప్పెడివారలెందఱో, యెఱుఁగ! యెటువంటివి నీనుశబ్దభల్

‘పెప్పెపెప్పెపెట్టెపేలు? పెకలింతురె॥ తిర్వతి

౪౮

ఉ॥ ఈపునీజంబు దేవుడవయ్యేసి భవన్నహిమంబు సర్వభూ

మీవలయాలయంబులను మేటితనంబునహించెనేని దు

ర్భీవశు నౌచు నిన్నుఁ జెడఁ దిట్టిన వారలమీఁదఁ జూపుమో

దేవిర! తీవరంబు వెనుదీయక తిర్వతివెంకటేశ్వరా॥

౪౯

ఇట్లు శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి.

చ॥ తిరువతివేంకటేశ్వరుండు దేవుండుకాఁడని నీవు “కాదు దే

వర యని నేను” లేదు పలుబండలలో సుకబండ్” యంచు నీ

పురక యిదేటికోత? మును పొక్కట నాస్తికుసూరు సుక్కెల్ల శం

కరుఁ డది * “నాస్తిచే” తనెడి కారిక దానిఁ బరింపు మరగ్ధకా.

౫౩

(* శ్లో॥ నాస్తిచే న్నాస్తి సూహని, రస్తిచే న్నాస్తి శోహతః.)

(త్వత్కథార్థముల్ శాస్త్రములై విపశ్చితులసంతసపెట్టవు)

ఉ॥ * ఏమన నేర్తు నేమనిన నేమగుదొక్కొక సృసింహభారతి

స్వామి విపశ్చిదగ్రణియు? జంతుసమానుడొక యప్పుహాత్తుడె

తే మునివండు నీగుణఖనిన్ వినుతించె విపత్పరంపరా

గాములాకో? “విపశ్చ” దధికారులు కాలు లినేల పుత్రకా.

౮౪

(x శ్లో॥ శ్రీ)శేషులై లగునీకేతన దివ్యమూర్తే, నారాయణాచ్యుత హరే నఖి
నాయతాక్ష, శ్రీకటాక్ష పరిరక్షితనర్వలాక, శ్రీవేంకటేశమమదేహి
కరావలంబమ్.....శ్లో॥ తాపత్రయం హర విభో రథసాన్ధ్యారారే, సం
రక్ష మాం కగుణమా నగనీరుహాక్ష, మచ్చిష్య మవ్యమదినం పరిరక్ష
విష్టోశ్రీవేం॥.....శ్లో॥ శ్రీవేంకటేశ వదపంకజ పుట్పదేన, శ్రీమన్నుల
సింహయినా రచితం జగత్యాం, వితత్పరంలిమమజాః పురుషోత్త
మస్య, తే ప్రాపునంతి పరమాం పదవీం మురారేః.)

(ప్రాజ్ఞులు నుతించు)

శా॥ ‡ భారద్వాజుండు మోక్షేంద్ర గౌతముండు సంభావించె నాకశ్యపుం

దారాధించె యజించె నత్రియును విశ్వామిత్రుడర్చించె మో

కారింబెన్ నమదగ్ని, తమిషుషియున్ విశ్వజోహరు; వం

దానిన్ నమ్మియును పాపన్న జనమందాగుండుతం దగ్ధకా.

౮౫

(వేంకటేశ్వరశాఖాగణిస్తోత్రముంజి.)

(‡ శ్లో॥ శేషులం సమాసాద్యకశ్యపాద్యామహర్షయః, వేంకటేశ్వరమానా
ధం శరణం ప్రాపు రంజనా, కలీనంతారకం ముఖ్యం స్తోత్ర మేత
ద్భవే న్మరః, సప్తవివాక్యసాదేన విష్ణుస్తైస్త్రిప్రసీదతి. కశ్యప
ఉవాచ॥ శ్లో॥ కాదిహీమంతిదాస్యః ప్రాప్త్యైవ పరదేవతా, కతా
శ్రీవేంకటేశాఖ్యా తా మహం శరణం భజే. అత్రిగువాచ॥ శ్లో॥ అ
కారాదిక్షతారంత వర్జైర్యః ప్రతిపాద్యతే, కలౌసవేంకటేశాఖ్య శ్చ
రణం మే ఉపాపతిః. భరద్వాజ ఉవాచ॥ శ్లో॥ భగవాన్ భార్గవీ
కాంతో భక్తాభీష్ఠితదాయకః, భక్తస్య వేంకటేశాఖ్యభరద్వాజస్య

పే గతిః. విశ్వమిత్ర ఉవాచ॥ శ్లో॥ విరాడ్విష్ణు ర్విధాతాచ విశ్వ
విజ్ఞాన విగ్రహః, విశ్వమిత్రస్య శరణం వేంకటేశో విభుస్సదా.
గౌతమ ఉవాచ॥ శ్లో॥ గౌర్ధారీశప్రియో నిత్యం, గోవిందో గోపతి ర్వి
భుః, శరణం గౌతమస్యాఽస్తు, వేంకటాద్విరోమణిః. జమదగ్ని
రువాచ॥ శ్లో॥ జగత్తర్తా జగద్భర్తా జగద్ధర్తా జగన్నయః, జమదగ్నేః
ప్రభస్త్వస్య జీవేశో వేంకటేశ్వరః. వసిష్ఠ ఉవాచ॥ శ్లో॥ వస్తువి
జ్ఞానమాత్రం య, స్మిర్విశేషం సుఖం చ నత్, తద్భ్రష్టాన్మౌనాఽహమ
స్త్రీతి, వేంకటేశం భజే నవా. శ్లో॥ నప్రస్నిగచితం స్తోత్రం నర్వ
దా యః పఠేన్నరః, సోఽభయంప్రాప్నుయాత్సత్యం, సర్వత్ర విజ
యీ భవేత్॥ ఇతి శ్రీమత్సప్తమీకృతవేంకటేశ్వరశరణాగతిస్తోత్రం.)

శా॥ * మార్కండేయు నెఱుంగుదే మునిమణిః ; మారారిలింగార్పణం

దర్శనం తాతఁడు విగ్రహార్పకుఁడు కాలాభీల హావాభి

కారకశ్యంబు తృణీకరించె నలనతగర్భిమృత తావుణ్యనం

పర్కూ వేంకటసేతఁ గొల్పె నలఁతుల్ వాపోవ నేమయ్యెడున్. ౮౬

శ్రీ) వేంకటేశ్వర వజ్రీకవచస్తోత్రము, మార్కండేయఉవాచః

(* శ్లో॥ నారాయణం పరబ్రహ్మ సర్వకారణకారణం, ప్రపద్యే వేంకటేశా
ఖ్యం తదేవ కవచం మమ, నచాన శీర్షా పురుషో వేంకటేశ శ్చిరోఽ
వతు, ప్రాణేశః ప్రాణనిలయః ప్రాణం రక్షతు మేహరిః, ఆకాశరా
ట్సురానాథ ఆత్మానం మే నదాఽవతు, దేవదేవోత్తమః పాయా
ద్దేహం మే వేంకటేశ్వరః, సర్వత్రసర్వకాలేషు మంగాంబాజాని రీ
శ్వరః, పాలయే నాత్మమ కింకర్మ సాఫల్యంసః ప్రయచ్ఛతు, య ఏ
తద్వజ్ర కవచ మభేద్యం వేంకటేశుః, సాయంప్రాతః పఠేన్నీత్యం
మృత్యుం తరతి నిర్భయః॥ ఇతి మార్కండేయ కృతవజ్రకవచం
సంపూర్ణం

ఉ॥ ఉక్తునయండు సింగ మొకఁ డుద్భవ మందుట నమ్మెదేని “తా

యెక్కడ దేవుఁడెక్కడ” డను నెగ్గులు బొగ్గు లగుం గుమార! లే

టొక్కటిమాడ దేవునకు నుండఁగ రానిప్రదేశ మందుల

సొక్కచోటు ముఖ్య మగు నుక్తికి శ్రీగీతలె నమ్మించెడిన్.

(భగవద్గీతాదశమాధ్యాయమునుండి.)

* శ్లో॥ హంత తే కథయిష్యమి, దివ్యాహ్వత్స విభూతయః, పాపానశ్రయః కురు శ్రేష్ఠనాన్తస్యంతో విప్రరస్యమే, అహమాత్మా గుడాకేశ నర్వభూతాశయస్థితః, అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామస్తవితచ, ఆదిత్యానామహం విష్ణు ర్ద్యోతిషాం రవి రంశుమాన్, ... మేరుశ్శిఖరిణా మశాం, ... సరసామస్మి సాగరః, ... స్థావరాణాంహిమావళిః, అశ్వత్థస్సర్వవృక్షాణామ్... ఆయాథానామహంవజ్రం... స్తోత్రసామస్మి జాహ్నువీ... తాసానాం మార్గశ్చిద్వైస్సన్తి ఋతూనాం కుసుమాకరః, ...” (ఇత్యాదిదప్తవ్యం)

ఉ॥ ఉక్తుశ్చనుండి నతగ్ర-భలయుక్తులనుండి జలమ్మునుండి నల్
దిక్కులనుండి పావనులదేహమునుండి స్వతఃప్రభూతముల్
ఋక్కులనుండి దేవుండు దురీహులై యవతార మెత్తుడు
రావక్కులై కాకయుండినఁ బురాణము లాగమపుంశుకాణముల్, ౮౮

క॥ గతిలేక తుదకుఁ “జీవ, స్మృతముత మొకఁ డాశ్రయించి మితిమీరి దురా
గత మొడిగట్టిక ననుగని, క్షితి వగవనియొగ్గు మెకనిఁ జెప్పంగలవే. ౮౯
(శ్లో॥ య స్వధర్మా తస్మాద్భీష్టో వృద్ధైశ్చైవ బహిష్కృతః, న జీవ స్మృత
లోకేన్మృత ఇత్యభిధీయతే॥ (విష్ణుపురాణవ్యాఖ్య చూ.)

(తిర్పతి గ్రామసింహము)

చ॥ తిరువతి “గ్రావసింహ” మని తెల్లమ యెల్లరకుక; మకారము
దురుసుతనానఁ జేర్చితి నొ రది పూర్తిగ *మూఁత వెట్టున
కగ్ర; మనుఁగాక యేమి చెడుఁ గారుణికత్వము కల్పి వేంకటే
శ్వరగురుపాదరక్ష యది సాంగఁగఁజేయత నొ ర్పొరింబొదిక. ౯౦
(* వకారస్యదస్త్రాప్తం, ఉత్తూపశ్చానీయానామౌష్యే) (కొముదిచూ)

ఉ॥ ఎందుకు బ్రేలె దూర కింక నేనియు నొంటికి బుద్ధి జెప్పి
 మ్మందలు నీమొగము గనినప్పుడు చేసెనే చేత యేమి నే
 నిందు లభింపనేల? యది యింతకు బూర్వమే నీకు స్వానుభూ
 తిం దెలియంగ వచ్చు గురుదేవవిసిందకు నైవ రెవ్వరున్.

౯౦

(వేటూరీతి నెపు డీశతకార్థము)

చ॥ తనకవవాదలం బలికి తాండవ మాడుచుగాక యల్ల డా
 యన; నగుచుండు “వీడెవఁడురా?” యని మున్నిటులాడి* తత్పుద
 ర్పనమున కగ్గమై శిరము సర్వము ముండిత మైనమీద ము)
 క్కినచదు లెండిఁగన్ గనఁ దెలిపనులకొ మనవెంకఁ దర్పకా.

౯౧

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము 2, 3 ఆశ్వాసములనుండి.)

* (నీ॥ ... నన్నెవ్వరేమియన్నను నహింతు తక్తజనమ్మనన్ననేదాళ
 లేను”...క॥ వరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదాషకులను, న
 మ్మినవారిం. జెఱచిన పాపాత్ములను, నరకంబునఁ దోలుఁగాని
 నావదమియన్”...వ॥... దేవతలు చక్రరాజాశీర్షంబునఁ గుఱుమవ
 ర్షమ్ములు గురియించి...వినుతించియిట్లనిరి” నీ॥ చక్రరాజోత్తమ? న
 కల పాపాత్ములనమయించి యచ్చటిసాధువులను రక్షించితిని”...
 నీ॥ వినుతించివలికిరే విమలాత్మ? యాదేశమందు ధర్మాత్ముడైనట్టిరా
 జా, గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మ
 ణులను, నీవుపాపాలిటిదేవుడవై వచ్చి నకలపాపాత్ములనంహరిం
 చి, మమ్మరక్షించి తిప్పుకొని బాలింపఁగాఁ దగినట్టి రాజసిద్ధరను
 నిల్పు. తే॥ ౧॥ మనుచువారెల్లఁ బ్రార్థింపనపుడుచక్ర, రాజాతద్ధారు
 ణికిఁ దగురాజాసౌకని, నిల్పి...” (విస్తరమందే చూడఁదగు)

(వందన మాచరించెదము)

ఉ॥ వందన మాచరించెదరే? బాగది మంచియు పాయమే విభుం
 డందికొనందు వందనము లట్టివి కాని యెఱుంగరేమి? యే
 చందపుశీర్షమున్ ముగించి సామి కెరంగుట యొప్పునొ యటుల్
 నందరినించి వందనము నల్పు డఘం బిదియెల్లఁ బొల్లగుక.

౯౨

(భక్తితో వెండు)కలే నొసంగఁ గృప వెంచెదవు)

ఉ॥ ఎవ్వని* రెండువెండ్రుకలు కృష్ణుడు రాముడుగూడ సయ్యెన
త్వవిలుకానితండ్రికి “సమో” యనువట్టున నెత్తినున్నయ
క్రొక్క వ్వఱఁగావలెకొ గనుకఁ గొందురు ముండనమండనంబు; నీ
వివివరం బెఱుంగమి నెటే వదరం దొరకొంటి వరృకా.

౯౩

(దేవీభాగవతచతుర్థస్కంధద్వావింశాధ్యాయమునుండి.)

(* శ్లో॥ యద్వాబహ్మదయో దేవాః పార్థనార్థం హరింగతాః, హరిణావత
దాద తై కేశాఖలు సితాఽసితా, శ్యామవర్ణప్రతఃకృష్ణ శ్వేతసంక
ర్షణప్రభా” (అత్ర వ్యాఖ్యా.) సితాఽసితామితి, తథాచకృష్ణః పూర్వోక్త
రీత్యానారాయణస్యాఽ సితకేశస్యాఽ వతారః, బలరామస్తు శే
షస్య సితకేశస్యచాఽవతారః, అర్జునస్తసురస్యైవ, (అపిచవిష్ణుపురా
ణే)” శ్లో॥ ఏవం సంమూయమానస్తు భగవాన్ వరమేశ్వరః, ఉజ్జహ
రాత్తపః కేశాసితకృష్ణామహమునే, ఉవాచచ సురాసేతామతేగ్రశావ
సుధాతలే, అవతీర్య .. (అత్యక్రీడరీయవ్యాఖ్యాయాం)” మతేగ్రశా
వసుధాతలే అవతీర్య త్యాదిదగ్ధవ్యం, సహిశ్రీధరవ్యాఖ్యా దేవీభాగవ
తవ్యాఖ్యాతో భిద్యతే, కింతు (విశిష్టాద్వైతిః రవిష్ణుచిత్రియవ్యాఖ్యానే,) కే
శా, లేజనీ, కలత్తా తస్మిన్ శతఇతికేశః, ఇతిక్లిప్తం వ్యాకరోత్, తత్ర
ప్రమాణాంతరంచదత్తం, తథాఽపీదం ‘అత్యపూర్వప్రహదేవ, మిత్య
త్య, అత్యపూరు, అప్రహదేవ మితివన్న హృదయంగమం మన్యామ
హే, అపిచములశ్లోకస్థస్య, ఉత్పాటనార్థకస్య, ఉజ్జహరేత్యస్యాఽ
వ్యన్దిసప్తేనైవ సామంజస్యమితిసర్వధానిరస్య, యదివాతథాఽపిన్దీ
క్రిమేత, తిత్తన్తి ‘నిగర్వపథిరాఃకవయ. ఇతికృత్వా వయమక్లిప్త
మేవ వ్యాఖ్యానమాశ్రయమభివ్యలం చిత్తరేణ.)

(బోధము లేనికాల మది పోయెను)

ఉ॥ “బోధము లేనికాల మది పోయె” నటంటి వెవండు నమ్ముని న
ర్వాధమమైన యిక్కలికి నక్కటని బోధము గూడనేడని యే

గాథలయందు నీతనిఁగ్గి గణిత సున్న భవాదృశుల్ మహా

సాధువు లిక-లిస్థితికి నరవ్వనంబుచుమీ కుమారకా.

౯౪

(విష్ణువురాణమహాంశమునుండి.)

(శ్లో॥ వర్ణాఽఽశ్రమాచారవతీ వ్రవృత్తిర్నకల్యాణం, ... వివాహానక
తాదర్శనశిష్యగురుసంస్థితః, ... యోవైదదాతిబహుశంస్వంసస్వామీ
సదాస్పృహం, స్వామిత్వహేతుసంబంధో నచాభిజనతాతథా, ...
యదాయదాహి ధర్మస్యహనిర్మైత్రేయలక్ష్యతే, తదాతదాకలేర్వ
ద్ధిరసుమేయావిచక్షణైః, యదాయదానతాంహని శ్వేతమార్గాఽనుసా
రిణాం, తదాతదాకలేర్వద్ధిరసుమేయావిచక్షణైః, ప్రారంభాశ్చావ
నీతంతి యదాధర్మభృతాం స్పృహం, తదాఽనుమేయంప్రాధాన్యంక
లేర్మైత్రేయ వందితైః, ... సప్రీతిర్వేదవాదేషుపాషండేషుయదాకలిః, క
లేర్వప్రథిప్తదాప్రాశ్చైరిసుమేయావిచక్షణైః, ... కిందేవైఃకిందివైర్వైః

కింకాదేనామృజన్తనా, ఇత్యేవంవివ్రవక్ష్యన్తి పాషండోపమాతావనాః)

మ॥ కృతగుర్వంఘ్రిభిషేకు లుష్టుతమధీశ్రీకుల్ ఋతశ్లోకు లా

దృతనర్వాగమవాకు లుప్రపితృమాల్పప్రీతినంథాకు లూ

ర్జితనత్యవృత్తిభాకు లాచరితసుక్షేత్రైకయాత్రాకు లి

వృత్తికుం డాకలికిన్ విరోధులుసుమీ భృష్టుల్ కడున్ బందుగుల్.

౯౫

శా॥ పితృలమ్మును బావకార్యములనే యీతందు ప్రేరేచు న్వ

ర్లోక మ్మనను జన్మ మన్నను దదారూఢిఁ బ్రవర్తించువే

దైకద్రుప్తులు శిష్టులన్న నితఁ డత్యంతమ్ము ద్వేషించు ద

మ్మకుం డీకలి వీనియాకృతియుఁ * బావప్రాయ, మాయర్థకా.

౯౬

(శ్రీ)నాథనైషధసప్త మాశ్వాసమునుండి.)

* ఆ॥ గగనమండలమునఁగాలాయనవుఁడేర । మాలకాకివడగదూలియార.....వ

చ్చువానినీలవర్ణదేహు॥ నీ॥..... బండికండెనతోడఁ బ్రవచ్చుమైచా

యనీలివచ్చడముతోమేలబింత.....తే॥ గీ॥ కోటమీసాలు మిడిగుడ్లు

కులుచపాడవు, యొప్పచెవులును గొగ్గివండులునుగలిగి । యన్నమగ్నీ

వుడైవచ్చుచున్నవానిఁ । గలిమహారాజుఁ గనిరిదిక్పాలవరులు॥ క॥ హే

లబ్ధిం దారకుడగు । నాలవయగ రాజాఁ గాంచినయనాంబుజమల్ ।
(నాలిచిరినిర్జరేంద్రులు, మాలనిగనుగొన్నయత్తమద్విజాలకిరీయలకా॥)

ఉ॥ ఆకృతిఁబట్టియే గుణము లబ్బెడి నందరు పెద్ద; లిట్టిభృ
ప్తాకృతి కెట్లు మంచిగుణ మబ్బెడి ద్వావర మేగె నంత కు
ష్టాకుఁడు మీఁడు వచ్చెఁ బసిపాయ మెటో చనె బాల్య మేగు ని
ష్ఠికలి కెట్లు బోధ మది యీతనికా లమునకొ జనించెడికొ. ౯౭

ఉ॥ భారతమందుఁ బేర్కొనెడిపాతకులకొ బృథమందు కర్తవ్య
శ్రీరమణుండు కౌరవకుశేశయశీతకరుండు కర్తవ్య
శ్చారి ధీనుతాదనం డితనిసారమె యేమనుకొంటివో! యెటుల్
గూరు సుబోధ మిక్క లికిఁ గొండొకవృద్ధి ఘటిల్లు నియ్యెడకొ. ౯౮

(శ్లో॥ దుర్యోధనః కలేరంశః) (దేవీభా ర సగ్రం, ౨౨ ఆ, చూ)

ప॥ కలికలుషం బెఱుంగనియకాలపువెట్లు లబోధముకొ మదిం
దలఁచురు బోధ మంచు; విబుధప్రవసిల్ జడబుద్ధులైనయ
య్యలఁచులఁ జూచి 'యక్కటకటా? కలిగానికి లోఁగి పీరు త
ప్పల కెర యైరిగా? యనుచుఁ బొక్కుదు రేమియుఁ జేయనేరమికొ. ౯౯

ఉ॥ వీనియనంతరమ్మునఁ బ్రవేశమగుకొ *యుగ రాజు వానిలోఁ
దా నెగడుకొ సుబోధము; కృతజ్ఞు లెఱుంగుదు రీరహస్య, మా
శ్రీనిధి మున్ను మిన్నయుఁ బ్రసిద్ధుఁడునయ్యు నెకంటని ప్ప డే
మేనియుఁగాక యుక్తనకుమేక్షణ తత్పరతకొ వనించెడికొ. ౧౦౦

(* అనంతరంచా ౭ కేషక లేరవపాసే నిశావపాసే విబుద్ధానామితే
మామేవ జనవదానాం, అమలస్ఫటికదళశుద్ధా మతయోభవిష్యంతి
అత్రోచ్యతే॥ శ్లో॥ యథాచంద్రశ్చ సూర్యశ్చతఃకౌతిష్యో బృహస్పతిః,
ఏక రాశౌ సమేష్యంతి తదా భవతివై కృతం, (విష్ణుపురాణ చతు
ర్థాంశముచూ)

ప॥ కనుకఁ గలికొ బృబోధ మది కల్గి మి నిమిగ్న మిపు పూర్వపు
స్మృతులమతంబు రోసితివి ముగ్ధుడ వైతి వటంచుఁ డేలె ము

గుని కొనరింపరాని దొకకూరత యుండునె ? యమ్మఁ దిట్టు దే
పుఁడ జెడఁదిట్టు దేశికునిఁ బూర్తిగఁ దిట్టెడిఁ దిట్టుఁ దండ్రినిఁ. ౧౦౧

మ॥ కలిదోషం బిది దైవస్పృష్టి నతఁ డొక్కఁ డాతఁడేనిఁ జడా
శ్మలయం దాడెనునట్లు వండితులయండుం దాండవం బాడఁ డీ
యలఁతిఁ వారలు లెక్క నెయరు మహర్షాచారపారంపరీ
స్థలదాచారులు వానిదాసులయి చక్కఁ బోదు రాచక్కఱికిఁ. ౧౦౨

మ॥ కలి నంపూర్తిగ నైదువేలరిగె సాంకర్య మ్మెటుఁ దప్పది
విస్మయమ్మందును *నిశ్చలాత్మలకు దుర్విజ్ఞానముల్ పుట్టి వి
ష్ణులు కావ్యాసమహర్షి దేసుమి ? వృథా ప్రాగల్భ్యధోగంధగీ
కులకో ? సర్వయుగమ్ము లొక్కటియె సంకోచమ్ము లే దగ్భవా. ౧౦౩

(దేవీభాగవత పష్టస్కంధమునుండి.)

(* శ్లో॥ తస్మాత్కలిరతనతగ్రాతా, తస్మిన్సుతాదృశివజ్రా, కదాచిద్దైవయోగా
త్తు వ్రాణివాం వ్యత్యయా భవేత్, కలాయే సాధవః కేచి ద్ద్వాపరే
సమ్భవస్మి తే, తథా త్రేతాయుగే కేచి తేగ్రచి త్సత్యయుగే తథా'' దు
ష్టై నృత్యయుగే యేతు తే భవన్తి కలావపి'' (పూర్వోక్తవచనపర్యా
లోచనయా కృతత్రేతాదిపుణ్యయుగేషుహిరణ్యాక్షరావణాదిమృత
త్వావప్రమరేఽపి కలియుగే కేచిత్పుణ్యవ్రతకాఃకుతనిదపివర్తం
త ఇతిచ, తే తావ న్నిశ్చలాత్మానా విద్వాంసపిచ భవతు మర్హన్తి
త్యపిచ సిద్ధం భవతితి ధ్యేయం.)

శ్లో॥ అకులీనుఁడగువారి నాశ్రయింపంగ విద్యజ్ఞనంబెపు డపత్రప వహించు
వాడు మీతినతనయానుజాదులవృద్ధి కెపుడుశిష్టకులమ్ము లిచ్చ రోయు
స్త్రీపునఃపరిణయవ్యాపార్శమెపుడు నీచాతినిచమ్ముగా నరయుజగము
ఎపుడు కృతఘ్నుమో మిషించి విజ్ఞు లంబూకృతి ప్రవణతాముఖులౌడు.

తే॥ శ్లో॥ రది సుమీకుఱ్ఱి బోధమున్నట్టి కాల, మది గలించియెన్నే నేడులయ్యెనెఱుక
చాలనిభవాద్యకులకు నికాగలమకట, బోధముగలట్టికాలమై పొలుపుమీటె.

ఉ॥ బోధములేనికాల మది పోవుట చేత నెసూ ? వితంతుబిం
బాధరలన్ వరించు సుగుణాఘ్యలు వారల మమ్ము ప్రేరకుల్

శీఘరతుల్ గుణారతులు శిష్టజనేతరు లెండు విగ్రహ

రాధకమాషతుల్ ధరఁ బరంగిరి మున్నిటు లుండ నేర్పిరే.

౧౦౫

నీ॥ తొలి ధనాధ్యులకెల్లఁ దలలోనినాల్గలై యెండునాన్తికులుపెంపొంది రెలమి
మును ధనం బినువారు ధన వాతలెల్లఁ “గళ్యాణంబు విధవానుయాయ, కన్న
బ్రహ్మచిద్వేషనంబంధమాత్రమున ముక్తజనులెల్ల మౌక్తికై రెవ్వనికి నేని
అంత్యజాచార్యమతావలంబనమును వెనుకటివారు నైకొనిరి తఱుచు

నీ॥ ఇప్పుడును నట్టియుత్సాహ మెల్లయెడల

వాస్తవ జెందెఁ జెంచుచునుండె వాస్తవ జెందఁ

గలదు సరిపెట్టుకొంద మిక్కిలుష మిట్లు

కాక శోకించి చేసెడికార్య మేమి.

౧౦౬

(వేఱురీతి...నీదుభోగముల్ ...నమృత...నహింపఁగ)

చ॥ తరువతి భోగి, యగ్గిరి దీప్తి నెసంగెడిసామి భోగి, నీ

వరయక భోగముల్ గినిసి యాడఁ దాడంగితి “వేఱురీతి” నీ

* దురిత మడంగు శంకరునితోయజనేత్ర స్వరింపు మాపె నా

దిరజము శ్రీనివాసము ధన్యుని జేసివఁ జేయ నిన్నికక.

౧౦౭

(దేవీభాగవత సమ్యక్సంధమునుండి.)

* (జనమేజయః) శ్లో॥ కలా వర్తబహునే నరాణాంకా గతి రభవేత్,

... (వాగ్వి) ఏకఏవ మహారాజ తతాపాదాన్తస్మి నా ౭వగః, స

ర్వదోషనిరాసార్థం ధ్యాయేద్దేవదాన్యాజం, స్రావ్యైతంతు పా

పాసాం శ్రీదేవీసామనస్తలతిః”)

ఉ॥ బహుమతంబు నిచ్చితికి బట్టితి నాకిది నున్నయప్పు డ

య్యిప్రుప్రసాదమే గతి యభార్థము నెప్పుమని యాపెయాలయ

మిమ్ముగ నుండి ముత్రజవ మేగతిఁ జేసితి బిట్టినిపుని ను

త్తమ్యున నిన్నుఁ బోలెడికృతఘ్నము లేదు సుమీ జగత్తునన్,

౧౦౮

ఉ॥ భోగము, భోగి, భోగిలు, వాల్చెడిశంకరునకమూర్తి యా

భాగిని మందభాగి నిను భక్తునిగాఁ దలపోసి నత్కలా

భోగిని గాన జ్ఞానలవభోగినిగా సునరించె నివ్వ డే

లాగునమాప్యమయ్యెను శిలావ్రతిమార్చన మోకుమారకా.

౧౦౯

మ॥ భవితవ్యంబు నెఱుంగ నేరపు భవత్పాపోదయం బిట్లు వల

డవలెం గావున వేంఁ టేశగురుం డన్నా? *భోగినిరాగియై

భువి నెండున్ విసులింపఁగాఁ బడెడిఁ దప్పంగూఁతలం గూయుతా

కవి కీలాటిమహారహస్యము లెఱుంగన్ శక్యమె ట్లయ్యెడిన్.

౧౧౦

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ౧౮, నుండి.)

*ఉ॥ కావున వేశ్యనందమును గైకొను మీపు యెయల్ చెలంగఁగా, నే

విటకానికై వడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటన్, బావకకుండ

మండు వవ భక్తిని బ్రాహ్మణులుంచినప్పడే, యావవ నారగించెద బు

ధావలి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగన్ "...నీ॥ ...తే॥ గీ॥ మురిసి విటవే

షధరుం డైనవారి యెయలుగఁ, జెలఁగి విటకతైవలె నుండుసిరిని

గూడి, పాడుకలు వెట్టికొనుచు నావ్రబలయజ్ఞ, వాటమును జూచువే

డగ్గతో వచ్చుచుండే" (విస్తరమండే చూ)

మ॥ కురితం బీ వాడిఁ గట్టినప్పడు భవద్దో)కాము సర్వము నే

నెఱుంగం జాలినయంతవట్టు నెదువక హేయమ్ముగాఁ బూడ రె

వ్వరు నట్లైనఁ గృతఘ్నుతాఘ మొకఁడే వామ్రుత్తు నన్యఘమా?

శ్రీపరకీయానన నేయ మూరక వృథా భారమ్ము వాకేటికిఁ.

౧౧౧

ఫి శా॥ చెల్లారెడ్డికిఁ దీసికట్టయితిమాచీ? మాట లింకేటికిఁ (ఈవద్యహ

మెవరికవిత్యమా, దీనివ్రసక్తికిం గలసంగతినందర్భము లెట్టివో మా

శిష్యులు వెం॥ రా॥ లే చెప్పవలయును గాన వలయువారువారివల

న నెఱుగఁదగు.)

చ॥ *గురుపితృమాతృదేవులతగుల్ వివరింపఁగ రాగు, భోగముల్

తిరుపతివేంక టేశ్వరుండు తేలినివాఁ డని కాదు, దాన నీ

గురుతకు భంగమేమి? యది కొంటెతనంపుఁబ్రసంగ "మేల కొ

బ్బరితరు వెక్కె "దన్నఁ" దృఢభారముకోన,, మటండువే సుతా. ౧౧౨

(*శ్లో॥ భవావీశంకరాదీనాం పిత్రోర్వా కేళివర్ణనమ్, (ఇత్యాదినిషేధ స్తా

వదలంకార శేఖరాద్యాలంకారికగ్రంథేషు ద్రష్టవ్యః.)

చ॥ తిరుపతివెంకటేశగురుదేవుడు 'భోగి' యటన్న దప్పి "చి
త్తర మలవాడు దేవయ కృతఘ్నుఁ" డటన్నది తప్పి? "సుంత నీ
వరయగ లేక పోతి" వని యాడుదు రీకవనమ్ము చూచి త
త్తటవడినాడ వెయ్యదియు దారి గనబడ కోయమాయకా. ౧౧౩

(నీవదముచేభజియించెడివారు గూడ...మున్నటివలె నిన్నుఁగొల్వరు)

చ॥ "తిరుపతివెంకటేశ్వరుడు దేవుడు మున్నిపు డట్లు కాడు కొ
ల్యరు పలుమంది" యన్నదియె లాఘవమో? "కృతముం దలంపక డ
మ్మై" కన లాఘవంబో? కనక బోడ తడవ దండురు లోకు" లెంత త
త్తటవడినాడ వెయ్యదియు దారి గనబడ కోయమాయకా. ౧౧౪

క॥ "దురితము లెన్ని కృతఘ్నుత, సరివచ్చెడిది దానిక బెంత సాంకె నితడు వే
డఱువాడ" డంగురుసుమిత, త్తటవడితివి దారి యొందు దగులక పుత్రా.

క॥ తిరుపతివెంకటేశగురు, లెఱిగించితి యశము సురికెనే? యంతట, నె
వ్వరొ తక్క- గీర్తిపరులం దొక రె తాదృశులు నిరుపధూర్వములెందుక.

చ॥ ఇది గదా నీవు ప్రల్లదము లెన్ని పెరిచినక డేలు సాగ మీ
చదువునక గొత్త గాం జెడు యశ మ్మది లేశము లేద చాడయె
చదరయ నిల్చి యిప్పటికిం బొల దినమ్ములు వోపుదెంచె ని
య్యది గని యార్వ లెనిజను లంతయు నుండిన నెంతయేర్తురో. ౧౧౭

చ॥ కావున నున్నకీర్తికె కావలె బోలెడుచోట నీవు నిం
దేవిధి నేనిక గొంత గొను మీగల దాతడు సీకొనగల గా
నావల నిల్చినట్టిదియె యాతిసకిన్ సరి పోవు "మానియే
పోవు నునిపోచనీ? యశమసా? కనుక గాఢియ హేలు వగభ కా.

(* శ్లో॥ భాగ్యవర్తం పృసూమేథా, మాశూగం మాచవంఢితం, శూరాశ్చక్ర
తవిద్యాశ్చమపుత్రావసంగ తాః" (బ్రహ్మదోషనిగ్రహముం త్యా. ౧౩)

క॥ తఱుంగు నికల గీర్తి యనుకొని, పారి.బారి లిఖించితిమయలు దానగ
బెరికెడినని భయపడు నతఁ, డగనితివే? హేలు వర్ష కా? యిప్పట్లన్. ౧౧౮

చ॥ మును హరిశ్చంద్రాద్రి గారి మొక మోటకు నీ వలవేంకటేశ్వరున్
గ నలి యవాచ్యమున్ గిలుకుకైవడి నేవీను వేల దాని కా
యన “ జగమింత యుండ నను నాయలఘం డటు దూలుటే సుమీ?
ఘనతకు సుప్పికొంటు” యని కైకొనె మోదము నాంగ వింటివే. ౧౧౯

నీ॥ భోగిరతుండయ్య భోగిరతుండయ్య భోగిరతుండయ్య యవ్వణ్యమూర్తి
విభ్రమద్గతియ్య విభ్రమద్గతియ్య విభ్రమద్గతియ్య యవ్వణ్యమూర్తి
అచలానుగతుండయ్య అచలానుగతుండయ్య అచలానుగతుండయ్య చలయ్యచలమూర్తి
శృంగినద్యుండయ్య శృంగినద్యుండయ్య శృంగినద్యుండయ్య యాభ్యుమూర్తి
తె॥ గీ॥ సానుగతుండయ్య నతడు దాసానుగతుండయ్య

వేశపరుడయ్య నాటె దావేశపరుడె
భీహితుండయ్య న అం డాభీరహితుండె
ఏమెఱుగు దీనం గలరాన నెడైనచుదు.

౧౨౦

(చూసె భవశ్రుతిష్ఠ ముదెమా మునున్నని చూనినోను)

చ॥ అతిముఠి నేవీదొ గి'కి చుంతన “దేవతాండం దో గింక
దిరుపతి” నంచు నెంచుభవదీయవివేకము “చార్మి దోయిట
బురపురం దోడి బోగె, నని పొగె, నానిసిగ్గు తెల్పె నం
బరపడు వేల నీముదము పల్పన నేయవలెక గుమారకా. ౧౨౧

ఉ॥ మాయను సూర్యుండన్ శత్రు మాయంబరాచరజంత బాలను
మాయను సూర్యుండన్ దిలియు మాయను నవ్వులచలమ్ములున్
మాయనివస్తువేదిగి నినుమాయని, తిర్వతివేంకటేశ్వర
శ్రీయుం బ్రతిష్ఠయన్ మిగులం జేవకుం దావయి పొచ్చు నెప్పదున్. ౧౨౨
గీ॥ జగమభిలషాన్వితస్తావశ మనమనుండు, నయ్యదనండు న చలస్తాయలగుశేష
* శయ్యపై బొచ్చు వేంకటేశ్వరుడవత్స, దానిమాయంబు సురికింపర సెపుత్ర.

(దేవీభాగవత ౩వ స్కంధమునుండి.)

(బ్రహ్మ * శ్లో ఏ కార్ణవేపురాజాతే నప్తే స్థావరజన్తమే, ... నాఽకశ్యంతర
ణి సోమం నన్వయన్న వవర్షతాన్, ... ఉత్తరస్సలితే తత్రీయావగన్వి
ర్ననహస్రకమ్, ... తతోఽహం నాభమాలంబ్య వాణిమధ్యమవాతిరమ్

తదా తత్ర మయాదృష్టః పురుషః పరమాశ్చుతః, మేఘామశరీరశ్చ
 వీతవాసాశ్చతుర్భుజః, శేషశాయీ జగన్నాథో వనమాచిఘాషి
 తః,... తమద్రాక్షం మసఃవిష్ణుం శేషపర్యంకశాయినమ్- యోగసిదా /
 సమాసక్త మవిస్సందిన మచ్యుతమ్, శయానంతంసమాలోక్య భోగి
 భోగోఃరిన్ధితమ్, చింతామమాఽశ్చతా జాతాకింకరఃమిహనరదః.)

(ఊరక లేనిపోని కా ర్లండు) భనద్గుణం బెలుగ న్బిరు)

ఉ॥ “కొందలు తద్గుణం బెలుక గూరక యూరక లేనిపోని కా
 ర్లండు” కటం బెలు - గురువ యంతయు యంతయు గాక ఘోర్తిగా
 నెండును సర్వముకొ కెల్లిన నేవపుం గావలము బ్లిఖించి గో
 సందెడివోః యెఱుంగ నకిటాకటంబులు నీశచారయన్. ౧౨౮

(చిక్కము నెక్క నెరింతు వంచు)

ఉ॥ అందు ‘శుచి’ సందెలుగు దట్టగుటే ప్రవ నేని మూలమును
 ర్గించు నెలుగు నేమనుచు గాఱులు సూనెటా పెంకెకొ వ్యవై
 యతనిదయాద్వైతము కిదాని నను కింబుం దెచ్చ నింక ని
 ద్దని యహమిగు కిటాకటం బట్ట కేత్రేవోయి పుత్రగా. ౧౨౯

ఉ॥ గురుచిద్వేదమ తో వరూని యవృత హహా-శ్రిక్ష్ణమే ప్రసాదా
 విరువత్సరపరివ్రజితావిష్ణ్వేత్సమే ప్రసాదా
 చిరసంరూఢము వేదివివృతము కన్పిన్ మూటమె ప్రసాదా
 వనమాధ్యక్షిణి కేర నూచుని డింబన్ గొట్టెగొరూ-గృహ. ౧౩౦

(తులువా తులువా కు నీవు ... పల్కెన వచ్చి నొకటింది)

ఉ॥ ఎవరి నీదుగుచున్నచెలులను నెంత లోకం బింతించినీ
 యవివేకి చుట్టను ర్గిన్ బ్రాహ్మ కుల నున్నామం దెకా నేల నా
 రివచోభోగి నెం లేళ్ళును దుక్రలేవ చిన క్లెగ నే
 సువివేకి యతం దేమిసే మునున కిగు కన్వపరాస్త్రికికా. ౧౩౧

ఉ॥ తా సునరిచు గృ మని చ్చ సునించి కలఁచునట్లు వ
 జ్ఞాని యిటే చుచి వృధాం బాల గురుకులు వలుగ నేలు; సు

జ్ఞానియు కర్మముం దలచి కష్టము నెట్టులా నైచి వచ్చుజ
వ్వానకుఁ గూడఁ జెట్టుకొనఁగా గమకించు శుకర్మపుంజముల్.

౧౨౭

(ముష్టిచెంబుంగొని...బొంగుబుజాన వేసికొనిపోదురు)

ఉ॥ “బొంగు బుజాన వైచికొని పోయినఁ” బోదురుగాక “ముష్టిచెం
బుం గొనిపెట్టు” మంచమగఁ బోయినఁ బోదురుగాక గంగిరె
ద్దుం గొని “దేవుఁ” డించుఁ బలుత్రోవలఁ బోదురుగాక దేవసం
దం గురునింద నేయరుగదా! యలవారల కేల యల్లెదో.

౧౨౮

ఉ॥ శక్తుడవేని దేవగురుసంస్కరణం దిగఁ ద్రాపి పై నికృ
ప్తులు ప్రేలుదుర్మదులయుల్లములం బగులింపు, ధర్మశా
స్త్రోవులు సమ్మతించు నిది; యూరక తీరికకల్పి నేటియ
వ్యక్తత? బక్కదానరుల కల్గెడు నీసరులేమి కైసరా.

౧౩౦

(*శ్లో॥ గురునిందాకరగద్యప్రాప్త, భావయేవభవానయేత్, స్థానంవాతత్పరి
త్యాజ్యం, జిహ్వశ్చేదకః, క్షమోఽపియః, (ఇత్యాదికం, సాగ్రంధో
త్తరఖండేద్రప్రవ్యం, అపిచమన్వాదిస్మృతయోఽప్యేవమేవ బోధయం
తీతి సర్వవిదిత మిత్యలం విస్తరేణ)

(బొంగుబుజాన వైచుకొని పొమ్మిఁకఁ దిప్పితివేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ “బొంగు బుజాన వైచుకొని పోండు ఎ రాంగముమింద నెక్కి మా
ర్దంగిక రావ ముప్పతిల “దద్ద దదిగదక దద్దటోం దదోం,
టాంగిణతక గ తక్క,, యసతొల్లిటిక శియమర్దనంబు జ్ఞ
ప్తిం గొలుపుంజామి? మిదికు వేంకటేశతపదారవిందముల్.

౧౩౧

(మాసినమూవ పేరుగ శనమండనము...నివేసముసూడ నెవ్వరికివేడుక)

ఉ॥ బాఘునివాసికి నరిగ దైవము తత్తరుసాధిరూపముల్
భాసలఁ జేయు నీకు నగవత్తైను దేవునిగీ)వ నక్కటా?
“మాసినమూవపేరు” కనుచూయనివజ్రభజోడు గల్లుక్రి
వాఘుండు నీకుఁ గన్పడఁడు వాస్తవరూపముతోడఁబుత్రకా.

౧౩౨

ఉ॥ స్వామి ధరించు*వజ్రకవచము నెఱుంగువే? యెన్నోటెలు లా
సో? మహిపాలుఁ డెవ్వఁ డిడెసో? యటువంటివివేకులెల్లరుకొ
బామరులా? దురుద్యములపథతుల న్నెగడించ సొమ్ము వ
జ్జూమరియాద కొప్పెడిధరాధిపతుల్ శునివేకులా శుతా?.

౧౩౩

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము ౫ ఆ, నుండి)

* వ॥...నృపాలుండు(ఆకాశరాజు)హరికి...జీవరత్నకలితశతభారకిరీటం
బును, ...మూడుబంగారుకంటెలును, అనగ్గరత్నఖచితపతకహారం
బు లాఱున్నొకటియు, ...ఒక్కదివ్యమాక్తికహారాబును నింబఫలవ్ర
మాణంబు లైనమత్స్యాలపోగులు రెండుజోళ్లును, వెలలేనిభుజశీర్తులు
ను, నాగాభరణంబులును, అఱువదినాలు గపరంజినందితాయెతులు
ను వజ్రపద్మరాగకాంతులనెప్పిన ద్వాత్రింశద్భారకంకణంబులును,
వీరముద్రాద్యంగుళ్యాభరణంబులును, పంచాశద్భారకనకకటిసూ
త్రంబును, కంఠాదిపాదపర్యంతం బావరించిన యేకాదశశతభారవ
జ్రికవచంబును, అస్తాదశభారకనకమయపాదుకాయగ్గంబును,...
శ్రీనివాసున కలరకారమ్మఁ జేసి ఋతులు మంగళాష్టకంబులు చ
దువఁగా ...కనకగత్నాభరణభూషిత యైనకన్యకను హరికి భారా
దత్తంబు చేసి..., (విస్తరమందేచు)

(శౌర్యము లేనివాఁడుగద శంకరుఁడు.)

ఉ॥ ఈశునకమ్మ కృష్ణుడయి యీశుఁడు పూస్త్రితయం బటుల్ పొరి
న్నాశము నేసినాఁ డెనట నన్నెడిచో నెలు “శౌర్యహీనుఁ”డక
రాశికి రానిమాట జనరంజక నూ మదిలోన నర్థనా
రీశుని బెట్టి వ్రాసిలివొ యీనుడి; దానఁ గవిత్యభంగ మా

౧౩౪

ఉ॥ “శౌర్యములేనివాఁడుగద? శంకరుఁ” డెంచొకబొంకు బొంకి తే
యార్యులు విశ్వసింతు “నిటూర్పుఁడు శూరుఁడు గాఁ, డటన్న నీ
తైర్య మదేమి? దేవగురుత్త్వముపట్టునఁ గూడ బొంకులకొ
గార్య మకార్యముకొ మఱచి క్రకెగ్రదవెక్కిడిపాప మక్కటా.

౧౩౫

(నిం దిరువతివేంకటేశుఁ డనఁ దీరదు తిర్ప్పతివేంకటేశ్వరా)

చ॥ “తిరువతివేంకటేశుఁ డనఁ దీర., దటం చొకవాక్కు దొక్కి వైం
 “దిరువతివేంకటేశ” యని దీర్ఘము నేమని తీసితోయి? యే
 మఱితొ? విడంబమో? యది వ్రమాదము? సాన్యమో? తవ్వ నుసో
 నఱిముఱి బాచితమృగఁ వదాహ్వయముకొ న్నరియించుటో సుతా. ౧౨౬

(దాసరుల్ తిరిపము నెత్తువేళ నినుఁ దెల్పుఁగ)

చ॥ తిరిపము నెత్తువార లొకతిర్ప్పతివేంకటదేవుమాత్రమే
 స్మరణ యొనర్ప రొక్కొక రుమారమణుకొ మఱి రాముఁ గృష్ణు సం
 స్మరణ యొనర్తు రేటి కిది సాఁగనికల్పన లింతమాత్రనే
 వరకుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు వైభవశూన్యఁ డెటుల్ కుమారకా. ౧౨౬
 ఎంచి కనంగ లేకుకద? యెన్నఁడు నర్భ? * నారయప్పరా
 వంచును “స్వామిసన్నిధి” యటంచును “వైకృ” యటంచు దంగురాఁ
 నొం చరుడెంచుభిక్షుకులఁ, గొండొకటేని స్మరింపరేమి? య
 య్యంచితవాని గానిటుట కొనుకొ? మానము లిట్టిగాననుల్. ౧౨౭

హిందూస్థానీ కీర్తన.

* అప్పారావు, దునియామే, నైరాజా, అప్పారావుస్వామిసన్నిధి వైకృ, అప్పారావు
 వైకుంఠమే నైరాజా: అప్పారావు కాశీమయినఁటిరే' పల్ల॥
 భానే లద్దూ దియా, పీనే తంబల్ దియా, ఆత్మ లకిడీ దియా, సోనే
 కంబల్ దియా, దునియామే నైరాజా, అప్పారావు 1౧॥ పీనేలోక్కు
 రాజా, ముక్కా దియా రాజా, గుడ్డుడ్ దియా రాజా, చిల్కుది
 యారాజా, గంజాయి దియా రాజా, చిహ్న దియా రాజా, దునియా
 మే నైరాజా, అప్పారావు 11౨॥ వైకృ చెత్తర్ దియా, సోనే త్పత్త
 ర్ దియా, యేలార్కే, యేక్ బడా సత్త ర్ దియా, దునియామే నైరా
 జా, అప్పారావు 113॥ దూప్తే ఛత్రదియా, పాఁకు జూతీ దియా,
 నిరైలోపీ దియా, ఛత్తే ఘోడీ దియా, దునియామే నైరాజా, అప్పారావు
 11౪॥ రోటీ భానేలోక్కు, రోటీ దియా రాజా, ఘా, త్పీనేలో
 క్కు, ఘా, ద్దియా రాజా, దునియామే నైరాజా 11౫॥ బామకలో

కుగ్రాజా, వికేత్యత్తర్దియా, అమ్మిదియా, రాజా, బైగ్దియా
రాజా, డాల్, దియా రాజా, డై, దియా రాజా, ఘీ, దియా రాజా, నమ్మక్
దియా రాజా, దునియా మే నై రాజా, అప్పారాపు ||౬|| కాశీరోట్టు
దియా, జగన్నాద్ రోట్టు దియా, మదరాస్ రోట్టుదియా, ప్రయాగ్ రోట్టు
దియా, గయరోట్టు దియా, దునియామే నైరాజా, అప్పారాపు
స్వామినన్నిధి బైటే" ||౭||అఅఅ

(పూరా:— ఈమహాపురుషుని పుణ్యకార్యములనిదేరితిని బైరాగులుగూడగాన
ముచేయుచుండురు. ఇయ్యనఘండ్రు సాక్షాదృగవదృష్టుడై జనులపాలి
టికి భగవంతుడేయై యుక్తాయుక్తవివక్షణత నెఱిగిన దాతయై నెగ
డెనట? ఈతనియుక్త దాతృత్వమునుగూర్చి యొకమహాకావ్యమువా
సింఁగాని యింతతోడేలునదికాదు, భస్మాహుతిపొయిముగ సొమ్ము
వమ్మొనరించునేఁటిదాతల క నేకులకీయనఘుని చరిత్రము నీతిగఁ
వఁగలదని యెంచి కొలఁదిదినములలో నీధర్మాప్సరాయలపుణ్య
చరిత్రమును వ్రాయనెంచి యిప్పటికి గ్రంథనిస్తరభీతిచే నింతతోవిర
మించుచున్నారము.)

౯౩|| ఎవ్వరేరు చెప్పికొన నించుక ముప్పియుఁగూడఁ బుట్ట దా
గవ్వ నెవండు పాడుఁ ద్రిజగమ్ములు మోసినవానిఁ దక్క నీ
నపున కర్థమేమి? యలనారయభూరమఃఖం డలంతియే?
యెవ్వరు నీకుఁ జెప్పఁ గల రేనియె వ్రేలెను తోచినట్లుగన్. ౧౩౮

౧౦|| అతని చరిత్రమున్ వినిన నానృపుఁబాడిన నానదాన్యదా
తృతమ నమస్కరించినఁ దదీయయశమ్ము పఠించు భిక్షుక ప్ర
తతివదస్సురద్రజము ఫాలమునన్ ధరియించినన్ భవ
తృతమ కృతఘ్నతాథర మెగిన్ శమియించు నటుల్ పానర్పక. ౧౩౯
(తిరుపతి వీడి వేటొకవ)దేశముఁ జేరితివేని నీ, పరవతి యెంత యు
న్నదిఁమొ పైఁబడుఁ ద్రిపతివేంకి లేశ్వరా)

౧౧|| తిరుపతి వీడి వేటొకవ)దేశముఁ జేరిన వేంకిలేడుఁ డే
పరవతి నుండెనొ యెఱుఁగువాంధ జనించిన దేమి? చూడుమా

*కురుపతివర్వత మ్మరిగి కొండొకయచ్చటనున్నవేంకటేశ్వర;

శ్వరు; మది నందియం బుడుగు సంశయముండుట నష్టి పుత్రకా, ౧౪౦

(అంధీ)కృత శ్రీనివాసవిలాసము ౧, ఆ, నుండి;

* క॥(3) కురుమతియనఁ గుర్త తియనఁ, గురుమూర్తియనంగ మఱియుఁ గుర్తూ
యనన్, గురుపతియనఁగాఁ బరఁగెను, ధరణీధర రాజ మొకఁడు ధర
ణీస్ వజ్రులన్, ౩౮”...శా॥ “దూరస్థమగు శేషసూర్యుని మునందు నేన్న
వనింప ననునన్, జెరన్ లిక మదియభక్త తతిగానిన జెందు, నంచున్ గృ
హ, హ రావారుండు వేంకటేశ్వరుండు దాఁబడ్డాలయంగూడవెం, హ
రన్ గుర్త తియనిధిధరము నభ్యసించి మించెన్ వెనక” ౫౧” (౪,
ఆ, మునుండి) సీ॥పదునాల్గులొక ముల్ బహునిష్ఠుడె నహర్నివ మొనర్చి
న భాగ యమనఁగ, ముడుపుమాటలుగట్టి మ్రొక్కు వారలొగతెటు
లు మాన్పు మహోషధలబనంగఁ, గురుమతియనిధిధర గుహలోనఁబుట్టి
నలలితమహేంద్రనిలంబనంగ, ముక్కు రాస్వయమందుఁ బుట్టుభూవాల
కులార్చించుకొన్న పుణ్యంబనంగఁ తి॥ ౫౧ కారుక ముల కెనయునాకా
రగరమ, గలిగియుచిమ్మరూఁకము గలిగి చలఁగు, విశ్వభరులవ్యమంగ
భవిగ్రహలబు, గాంచ వడుకఁగ నుల్లలకలపుడిక” ౫౨” సీ॥మయమూర్తి
శైలకిందరవిహర మొనర్చి ఫణిశైలనాథుని మభ్యం న మోఁగెను, కు
ర్మతియనిధిధరహలొన వనియించుహస్తి శైలశిఖర మభ్యం న మోఁగెను,
కురుమతియనిధిధర రమించుచున్న విరాచలాధిశిఖర మభ్యం న మోఁగెను,
కురుపతియనిధిధర కిందరనున్న శిరంగపట్టణాధిశిఖర మభ్యం న మోఁ
గెను” తి॥ ౫౩ భవ్యకరుణాసముద్రుని మభ్యం న మోఁగెను, పద్మ భవము
భ్రువినుతిమభ్యం న మోఁగెను, పరమపురుషుని మెళుకలభ్యం న మోఁగె
ను, భద్రకరి రాజవరదమభ్యం న మోఁగెను, (విస్తరమందేచూడఁదగు)

చ॥కురుపతివర్వతంబు గనుఁగొం టెటు లందువా? యాత్మ కూర్పభున

బరిచితుఁ జేసికొ మ్మరిపట్టణాధిపతి నుత్తరమునన్

బరఁగెడు నా గిరిండ్ల, మట భాసిలు వేంకటనేత, వాని న

న్నరపతి యింటివెలుపుగ నమ్మి భజించు ననేక భంగులన్.

శా॥ దేవబ్రాహ్మణశస్త్రో వనటిపృథ్వీనాథుఁ డెంతేని స
ద్యావుం డాగమదేవదేశికులనిందన్ జేయునవ్వారిఁ గ
న్ద్రా వాంఛింపఁ డెఱుంగఁ జెప్పితిని నీకున్ ; వైష్ణవగ్రామణీ
నేనాతత్పరుఁ డానృపాలుఁ గన జేజేఁ బొచ్చిసట్లుండెడిన్ . ౧౪౨

మ॥ నీరిఁ జెన్నారూఁమగమ్మనకొ దిరుమణిఁ శ్రీచూర్ణముం బూని శ్రీ
హరినామమ్ము జపించి సావశీ యథార్థాలంకృతుల్ దాల్చి శా
న్వరవిద్యతగ్రవిగాయకు ల్గొలువ నాస్థానమ్మునన్ బొల్పున
న్నరనాథున్ గనుఁగొన్న దేవగురునిందాపాపముల్ రూపఱున్ . ౧౪౩

ఉ॥ చేయఁ డపాత్రదాసములు చేయఁ డనర్హమనగ్రుతుల్ మఱిం
జేయఁ డవైదికార్చనలు చేయఁ డవిద్యబుదారనతగ్రుతుల్
శ్రీయు యశంబు దాతృతయుఁ జేవయుఁ బొల్పెడివాఁడు సతగ్రవి
ధ్యయుఁ డితండు పండితవిధేయుఁ డహేయుఁ డెఱుంగఁ జెప్పితిన్ . ౧౪౪

ఉ॥ ఏగితివేని నీదుమత మెట్టిదొ కి నైచి నీకుఁ గల్గిరి
దాగరిమమ్ము తేల్చి యుచితం బగుసతగ్రుతిఁ శేసి మీఁద న
య్యాగమవేద్యుఁ డున్నగిరి కంపు సహాయుల నిచ్చి యారకే
వాఁగుటె కాని నీ వెటకు వారక పోవఁగ లే వెఱుంగుదన్ . ౧౪౫

మ॥ అసహాయన్ముగఁ బోకు మేగునెడ నయ్యద్రీంధ్రమం దెండు *వ్యా
ఘ్నసమాజమ్ములు “గాంధ్రుగాంధ్రు” మనుచుం గన్జిల్లు నందెండు బ్ర
హ్మసమాజంబులు సేనమాజములు సేమం బీయ వీధోసముల్
పసి గట్టం గల వామెకంబు లచటకొ థద్రంబు సూ పుత్రకా . ౧౪౬

* వ్యాఘ్నసమాజ ఇతితయక్తం, తథాఽపీదంకేవలస్వార్థమాత్రతత్పరత
యానప్రవర్తతిఇతి కృత్వాసమాజఇత్యేవ బ్రీయక్తమితరురహస్యన్

ఉ॥ భక్తు లనేకు లయ్యెడకు వచ్చుచుఁజోవుచు నుండు వారిపై
రక్తిగ నుండు సంటి యవి, బ్రహ్మసమాజము భక్తదూరహ
రిక్తమతమ్ము గానఁ జెలరేఁగఁగ వచ్చు నటంచు నెంచి సు
వ్యక్తముఁ జేసితికొ దగినయ ట్లటమం జని చూడు వెంకనకొ ౧౪౭

క॥ కురుమతి యని కుర్మతి యని, కురుమూర్తియునాఁగ మఱియుఁగుర్మూర్తియనఁ
బరఁగెడిగిరి యది యచటం, గురుమూర్తియె నీకుఁ బోఁచు గురువిభవముతో

చ॥ “తిరువతి, వేంకటేశ్వరుని తేజమునఁ” యశ మందె,, నంచు ము
న్నఱిముఱి వ్రాసి తిప్ప డిటు లందుకు భిన్నము గాఁగ వ్రాసి తే
మఱితివా? బుద్ధి కీడ్వడెను? “మాదిగ మంచవుఁ” గుక్కియో? యెదో?
యెఱుఁగఁగ రాదు సంకరము లీవు లిభించునుగుల్ కుమారకా ౧౪౯

చ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరులతీ రది యర్థక? చంద్రచంద్రికా
స్ఫురణము భాస్వదాతవవిఘ్నాతి జ్వలజ్వలన వృక్షాధుగం
ధరమును గా నెఱుంగుదురు తజ్జాలు మోటకులో? యెఱేసియుం
దిరగెడి వారి నాలుకలు తెడ్లును గావు సుమీ కుమారకా. ౧౫౦

ఉ॥ అంబ నెఱుంగుదే? మహిషునాగడ మాఁగినతల్లి యాపెసిం
గంబు నెఱుంగుదే? దితిజగర్వము భిర్వ మొనర్చి వేర్చె నా
యంబము సిగ్గముఁ నిడిగ నాకృతులఁ భృతి మాలి యున్నె? యీ
వెంబగొట్టుపోఁడుములవేడబు ల్లియింతు వేటికో. ౧౫౧

(కాసుల పూగుపోత్తముఁడు ... శ్రీకరుళాంధ్ర) దేవుఁడై జేసినయట్లు
మేమును రచించితి మొఁతకార్థము)

ఉ॥ కాసుల పూగుపోత్తముఁడు గట్టిగ పదైము లెల్ల * భక్తి కా
వాసము లీవుగట్టిగని బ్రహ్మసమాజసచ శ్రయత్వ పు
దోసము వెళ్లఁ గ్రుక్కటను దుండెగవుం జెమగంప లద్దిరా
కాసులత్రోవ కాసులగు కాసుల కూరక దేవుఁ డిట్టెదే. ౧౫౨

(కాసుల పూగుపోత్తముని శతకమునందె.)

* నీ॥ అగటలేవనిక దానియటచేతఁ జూచెగృధ్రతనభాస్తంభంబుదాన వేంకటాచల
టలేవనిక దానియన్త్రరాజంబెనె గురుసుమంసుత్త రోదరమునందు 1౪
చటలేవనిక దానియతికోపిననవెఁ బొండిపులున్న వసికెఁగొరవకులేంక
డచటలేవనిక దానియట్టియనభను దొవదవల్యలూ డైనగృధ్రజాండు 1
గీ॥ లేకయచ్చొలులుగ ల్లలేదెముందు 1 3 పుకేవలమిచ్చొటంగల్లుటగుదె
చిత్రచిత్రప్రభావ దాక్షిణ్యభావ 1 మతిమతజీవశ్రీ కాకుళాంధ్రదేవ॥
నీ॥ భక్తిజేసినశిల్పాఁచినమాత్రమె కాని హరియిండుఁ గలుగునా? య

నెడువారు! స్వామి యందుండిన సత్యంబు చూపకయుండునే? యనిన
 లుగ్గ-చుండువారు । బుద్ధావతారంబు బూనినాడభిలంబు గనికన
 నజ్జుండుననెడివారు । దేవతామహిమంబు తెలియునే? యేమేమిన
 దువనున్నవో? యనినుడుపువారు । తేగీ॥నీకునితోన్ పచారముల్ లేక
 యన్న । లోకులిట్లాకొండు పరాకిదేమి” చిత్ర॥ నీ॥ ధర నూటయె
 నిమిదితిరువలులండు శ్రీ కాకుళంబరయద్రభభ్యాతమేని, ఆంధ్రనాయకుండ
 పగవభిలదేశంబుల నిను యిర్తించుటే నిజమయేని । వైభావసో
 క్తికి వంభవరామండ నెఱుబు చూపిన మాటనిక్కమేని । వైకుంఠుండ
 పుస్తయగవ్యక్తిగా నర్చవతార మొందితివందు? తధ్యమేని! తేగీ॥
 విగ్రహాశోత్సవములు నిర్విఘ్నములుగఁ, జేసికొనకున్న నీకుంబ్ర
 ిద్దగలదె॥చిత్ర॥ నీ॥ఆలుచిర్నాహకురాలుపూదేవియై యభిలభార
 గుండను నాఖ్యదెచ్చె, నిష్టనంపన్నరా లింగిరభార్యయై కామితార్థ
 దుర్లభమగునతిదెచ్చె । కమలగర్భుండు సృష్టికర్తమాజుండై బహు
 మటుంబగుండవ బలిమిదెచ్చె, కలుషవిధ్వంసి యాగంగకుమారియై
 పతితపావకుండవ ప్రతిభ దెచ్చె గీ॥ నాంబ్రబిడ్డయదెచ్చుప్రభావ
 యగాని । మొదలనుండియు నీవు వామోదగుండవె, చిత్ర॥ నీ॥నీవే
 ష్యపుత్రుండెన్నికకు రానిచుశాస్త్రతపువమల్ నేయు సంతతము జగతి ।
 వేటొకచుద్దుకునాగుండందని నా నూలతల స్త్రీ, పురుషుల లంకెనెట్లు
 నీతనోదరి లోకమాత పయెపక్షదృష్టి జగచలవృత్తిచిగురుచుండు, నీ
 వననన్యకృతాదివిబిడమాయావిధానలంజేయు దెవ్వరిందొలగనీక । గీ॥
 మూరికంఠెగుణాధి కులూకి నుమీను । ఇతరక్కరన తెలిసెమియిం
 టివరుస॥ చిత్ర॥ నీ॥ సకలము సేవయై మూకి యైయొమ్మనై నిచ్చుబ
 గుండనాడ దెంతగలవో । తనబిడ్డం డని యశోక నేని సొత్తులనిడు
 కముద్దాదునాడెంతగలవో । తక్కులనూగర్తి కిక్కిరముకొనగని
 న్నెల్లకి పెంచునాడెంతగలవో । భయలేక మెలుగక బహుము ప
 ర్తిగమై గంఠులువైచునాడెంతగలవో । గీ॥ పరుపు గలనాడవేమి
 ప్రాణబుగ్గలంగఁ । దెలిచువరిముక్కుచు ల్లంతగలవో లేవో ॥చిత్ర॥
 నీ॥పక్షంబుగలదగుడు ప్రాణి పుత్రులయందఁక ండిపుల్ వడినట్టిపాలులే

మి! పూర్వజన్మమునందు బూజించెగజమండ్రు గజరాజుపొందిన గాసి
యేమి! యలకు చేలునకు బాల్యస్నేహితుడవడ్రు నెఱిగించేలుడుబ
డ్డ నెవ్వయేమి! ప్రహ్లాదుడా జన్మభక్తియుక్తుండ్రు వ్రహ్మదండొందిన
బాధలేమి, గీ॥ యంతయాలస్యమున వారి నేలినాడ! విట్టిదేనిదయారసం
బెంచిమాడ॥ చిత్ర॥ నీ॥ నీబొడ్డుతమ్మినికెజూచ్చి చూచిన నలువకునిలో
తుడెలియకు న్నె! ఎహునహసాంగ నాగృహములనినుగనన్నమునిరాజునీ
మాయగనకయున్నె! నీవిశ్వరూపమెన్నిక చేసిపొడంగన్ననరుడు నీ
య్యుర్పు దా నెఱుంగకున్నె! తనమనఃపీఠినిన్ననిశమారాధించుహరు
డుభవత్తత్త్వమరయకున్నె! గరువమేటికినిమర్తమెఱుంగరనుచు! దెలిపి
నమహాత్ములకునైనఁ దెలియకున్నె॥ చిత్ర॥ నీ॥ ఎక్కడనీకన్న దిక్కు
లేనట్లనిన్నర్పించురబ్బగర్భాదిశురలు! మదియందు గతిలేని మాడ్కి
మహామునుల్నియందె లక్ష్యముల్ని లిపికొండ్రు! ఇలఁదరణోపాయ
మెందులేనట్లుగా నజ్ఞునుల్నికథలఁచుచుండ్రు! పగతురమెయ్యెడ
బ్రతికెదమన్నట్లు దునిసిరినీచేతదనుజులెల్ల! గీ॥ దత్త్వమరనిన శుద్ధబుద్ధ
స్వరూప! మింతయధికారమెన్నఁటి దేమిచెపుము! చిత్ర॥ ...”

ఉ॥ కాసుల పూరుషోత్తముడు గట్టినపదైములంగు (1) రాముని
రోసెను (2) గృష్ణురోసె మఱి (3) రోయడ తిరప్పిలేంక లేకు; నీ
యీశునకున్ నహాయుడతఁ డెట్లగు? చారల కి వభేదమున్
జేసెదా? నీదురుక్తు లవి నీదురస్థలి నెక్కి త్రొక్కెడిన్ .

౧౫౩

(1) నీకులగురుద్వేషి నెజ్జలుగ వెనెగని కాచి నిఘరమంతము త్పేర్చినావు!
పూర్వదేవతలుకాఁపురమున్నపురియందు వంచించి యగ్నిఁ బెట్టించినా
వు! తాతలతరమునఁద్రవింపినవయోధి పేరుగాఁగొంతపూడ్పించినావు
మోసమాటెఱుంగక మోహించి వచ్చినయెలనాగముకుగ్గోయించినా
వు! తే॥ గీ॥ బలిర? నీవంటిఛార్మికుఁ బ్రస్తుతఁప! గొదవలింకేమి కైవ
ల్య మెదుట వచ్చు. చిత్ర॥

(2) నీ॥ కడుదొంగతనమునఁ గనెత్తి నయితి నీకనిబిడ్డనిగఁ బెంచెనినుయోద
జననిగర్భముదించుకొనిన వేటాకతల్లికడుపుఁజేసి కొనంగగలిగెన
నన్ను! తండ్రి వివాహయత్నమునేయ నెల్లక తగులుకవచ్చెనీధ

ర్నపత్ని । యస్మదాశాజీనున్ననీ సోదరియింటికి జోగిరానంటుకొని
యె । తే॥ ౧॥ నెట్టిసీసాంప్రదాయంబుగుట్టుబెట్టు, రట్టు నేయుడుగను
మునాబట్టుతనము. చిత్ర॥

(3)సీ॥ అప్పనంబులు గొను నభిలదిబ్బండలేశ్వరులచే వేంకటాచలని
వాసుడు । డరుదుగా నలువదాటవనరంబుల మాహాభోగంబు గొను
నీలభూధ్రవరుండు । పానకంబాలుసాబాలు భక్తులకిచ్చి యెనంగును
మంగళాద్రీశ్వరుండు । పుట్టకొలందిపైపూతగాఁగొనుమంచిగందంబునిం
మానగవ్రథుండు । తే॥ ౧॥ సాటిసాములరీతినిచ్చోటనీవు । మూర్తి
మత్స్వంబుఁ జూపకకీర్తి గలదె. చిత్ర॥)

ఉ॥ “దేవుని దిట్ట రా” దనియె తెల్పుకునె? “గురుఁ దిట్ట రా” దటం
చే వినిపించునె? వృథయె యీయవదేశములెల్ల నెంతకు
ర్భావుండు గూడ “నీవను లపాత్రము,, లంచు నెఱుంగు నట్టిచో
నే వచియింప నేల? ఫల మెయ్యది కోరి యిటుల్ వానరృదో. ౧౫౪

ఉ॥ “నెట్టికి నేదియో ఫలము చేకుటఁ బోలు,, నటన్న సామెతం
బట్టితినా? యధః పతన భాగ్యము తత్త్వ పట్టకుంటినా?
తిట్టెద వింతకన్న నీను దేవుఁడె యిండుకుఁ బుట్టఁ జేసె నే
నెట్టులు బాగునేయఁ గల? నేమయినక వచియించుచుండెదక.

(వివరించెద మింతకుమించి నీయపఖ్యాతినిదక్కుసామిశతకంబున.)

ఉ॥ ఇంతకు మించి తిట్టఁగలవేమి? యడెట్టిదొ యింక సెక్కమా
ర్గిం తది విప్లమా? భవదకుంతనీచతరప్రసంగవా
గ్దంతరతా ప్రభగ్గుతర కాంతహృదంతర సౌమనస్యవ
త్సంతతులే భవద్ధృవయసౌకరిసాకిరులై చెలంగుతక.

ఉ॥ ఈవటకే “యసాత్మ” లని యెల్లరు *మీరుడి యెత్తికొంచు ని
స్త్రివనముల్ పొనగ్గుగతిచేకుటె నౌఁగద?యింతకన్న దు
ర్భావపు గూతలన్ వదరి ప్రామికోనందగుభాగ్య మేమొ పు
త్రా? వెఱవేల? పండితనదస్సున కించుక వచ్చి తెల్పుచు.

*విజయపురి 1-9-13

- (1) “ఈమధ్యను జూన్, జూలై, కవిత, సంచికలో మరల తిరువతి వేంకటేశ్వర నిండలు గన్నట్టినవని వ్రాయుటకు చురపిల్లుచున్నవాడను ఏతద్గ్రంథకర్తలకు మఱి యెన్నఁటికిని బుద్ధిరానేరదని నాయభిప్రాయము...”

K. S. Raghuramaswamy

గుంటూరు 2-8-14

- (2) చెట్టెక్కినవారితో శాంతి బొందిన సరసముగానుండును, ఇప్పటికే యవశస్సులెన్నగా వ్యాపించినది. చేయుపనియెంతమేలు చేయుచున్నదో గమనించుకొను ప్రతిభకూడ సామాన్యము కాదుగదా?

శి|| హ||

వీరి దేమటియొకటి

- (3) “నేను స్వగ్రామముపక్కకు వెళ్లినప్పుడు వీరి యర్హత కాది ప్రశంసనుజెప్పగా యోగ్యులెల్లరిది యేమియన్వాయము... చదువుకొంటిమని తమంతటఁ దామే యొప్పికొనియు నన్యవదేశముగ నొ మఱియెట్లో యొక నుదిట్టికగ్రనుబడుచు దర్బారపులు దైవవంచితులగుచున్నారేయనియే వగవసాగిరి వారికి మనవిగఁ గొందఱుఁ వ్రాసికొందుమనియుం జెప్పిరి మొత్తమున వీరివ్రసక్తికి సంతసించువారులేరు, కావధమునకే వరభిముఖులగుదురు?”

- (4) శిష్యులు గురుసంధాపరులైరని, తాము మందలింపుచుండఁగా వారు “అదేమి చూచెద విదిచూడు” మన్నట్లు కవితలో వేంకటేశ్వరునిఁ దిట్టినంతలు గొట్టసాగిరి. దేవా! పురాకృతపుణ్యవశమున నిట్టిశిష్యులులభించినందులకు ననుకొనవలెనుగాని వేటేముండును. కానిండు సాధారణముగాధర్మచ్యుతికలైడియాయుగంబున మీగీరతధర్మసంహిత తత్తద్దోషనివారకంబై మహాశయహర్షదాయకంబై వెలుంగుఁగాక.

బృందావనము నరసింహాచార్యులు

పొన్నూరుపోవు, గఱకిపాడు. బాపట్లతాలూకా.

(1913 సం॥ సెప్టెంబరు 30 తేది ఘంగళవారముశనిలేఖనముడి.)

శ్రీరామకృష్ణకవులు, విగ్రహారాధన నిరసనము.

అనుపేర నేఁబదిపద్యములరచించితమకవితారత్నమునఁ బ్రకటించియున్న సంగతి పాఠకులందఱెఱింగినదె. వానింజదివిన వివేకులకుశ్రీరామకృష్ణకవులు సర్వలోకగురు తిరువతి వేంకటేశ్వర పూజానిరసనరూపమునఁ దమ గూఢశత్రువుల నెవ్వరినో దూషించుచున్నట్లు బోధపడకపోదు. అయినను వారుంచిన నామమునుబట్టియు వానినఁటిప్పణమునుబట్టియు జనసామాన్యమునకువిగ్రహారాధన నిరసనమనియే తోచుటవిశ్చయము. కానఁబామరజనాభివాగును గోరియు “స్వర్గయావర్గతేవిద్యా” అను నార్యోక్తిని దలంచిపండితులును గవినత్తములునునగుశ్రీరామకృష్ణకవులతోడి ధర్మవిచాదమువలన నాకు విద్యాభివృద్ధియగుననియు నమ్మి వారు రచించిన విగ్రహారాధననిరసనము మాత్రమే యింపుత నిరసించ మొదలిడుచున్నవాడను గాన సకలప్రౌఢయులగు చదువరు లిందలియుచితానుచితముల నారయ దురుగాత.

గీ॥ విగ్రహంబులఁ బూజించి వేదవిదులు, మునులు పొందరె జగతినిమునుపుముక్తి వారిదారిని జనియెడి వారికిపుడు, ముక్తి రాదని నుడువుటయుక్త మగునెఱి.

శ్రు॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం నప్రమదితవ్యం, అనిశ్చిత్తవల్లి, దేవపితృకార్యములవలన ప్రమాదము చెందకుము. అనియర్థము, దేవకార్యమన దేవతాపూజయని మనము తలంచవలయును (పరాశరమాధవీయము 41వ పుటయందు) సంధ్యాస్నానం జపోహోమోదేవతానాం పూజనం అని పరాశరుఁడు చెప్పియున్నవాఁడు; ఇందువలన దేవకార్యమన దేవతాపూజయని స్పష్టపడినది దేవతలనేకులుకలరు మనమేదేవుని బూజింపవలెను దేనియందుబూజింపవలెనుగిదివలెనెవరు పూజించిరిఅనిప్రశ్నలు కలుగకపోవు నీనికిన్నిటికిఁ బ్రత్యుత్తరములుగలవు వినుఁడుసర్వజ్ఞుఁడహిమాధవః అనివానికొనియున్న బ్రహ్మదావాచార్యులవారు తమపరాశరమాధవీయమున 68వపుటయ అగ్నేయేపి, శ్లో॥ అర్చనంప్రవక్ష్యామివిష్ణురమితతేజనః, యతప్రత్యామునయస్సర్వేపరం

నిర్వాణ మాపుయ్యకి,, ఇండుజేయవలసిన పూజవిష్ణుపూజ యనియు
విష్ణునారాధించి మునులుముక్తి సిబొందిరనియుఁ దెలియవచ్చినది కా?
ఇంక నీపూజ నెండుఁగావించవలెననువిషయముంగూర్చి ముచ్చటించుకొం
దము ప్రజ్ఞాకమువెంటనే “అప్సర్గౌహృదయే సూర్యస్థండిలే ప్రతి
మాసుచ, షష్ఠ్యేతేమహారే నృమ్యగర్భనం మునిభిస్సృతం,,.....
ప్రత్యహంస్మాత్వాదేవర్షి పితృభ్య ఉదక దానంప్రతిచూదిషు హరిహరాదిదేవ
పూజనం, ఇట్లుప్రతులు స్మృతులు పురాణములు విగ్రహారాధన గా
వింపుండనేఁగా మునులట్లుచేసిముక్తిపొందఁగానది తెలిసి యాచరించిన
కుల్లూక భట్టమాధవవిద్యారణ్యాది వ్యాఖ్యాతృ శిరోమణులు బోధించి
యండఁగాఁ బాతాళలోకము (అమెరికా)వఱకువేళ్లు దిగిదిగంత వ్యా
ప్తి నందియున్న యీవిగ్రహారాధన సాలవృక్షము శ్రీరామకృష్ణకపు
ల వంటివారు చేయునల్పవిమర్శనచుకోడములయూఁపులకుఁ గదలు
నా? కదలకు, ఇంతియేకాదు వీరిబోధలచే రాజులవలనను బండిత
పామరులవలనను సరంతరము పూజలు క్రొనుచున్న శ్రీతిరువతి
వేంకటేశ్వరుల పూజలకు లోటు వాటిల్లునా? వాటిల్లకు, “సత్యమేవ
జయతి నానృతం.” (ఇండువిస్తరభీతిచేఁ జాలవదలితిమి)తి|| వెం||

ఇట్లువిన్నవించువాఁడు మహాబూబుకాలేజినహాయం
లో) పాధ్యాయవద విభ్రాజి, శివానుగ్రహవిరాజి
శివపురపు వీరభద్ర)పాకయాజి.

సనాతనధర్మబోధిని సామాజికుఁడు, శికింద్రాబాదు.

ఉ॥ కీర్తి వనంతసేన, యది కేవలముఁ గుణరక్త దానికై
యార్చి శకారుఁ డూని యది యాత్మ వరించిన చారుదత్తునిఁ
ధూర్తుఁడు తిట్టితిట్టి యలతొయ్యలిఁ జంపఁగడంగి యయ్యన
ద్వర్షనుఁ డేమి దా మిడికెఁ? దద్దతి నీ కుచితంబె పుత్రతా. ౧౫౭

(ప్ర)జరపరమేశ్వరుఁగొల్వనేర్చి యీవెంగలిరాతిబొమ్మలనువేడరు)

చ॥ “వరుఁ డొకఁడున్నవాఁ” డనిన భాగ్యము లేకునుమీ? కుమార, య
వృరువికృతల్ గురుండు మఱిపార్థిభుఁడ౯ జనకుండు నిండు సె

క్రూరు దిగఁ ద్రావిసఁ బగునిఁ గా దని యంటయె వేదశాస్త్రముల్
మొలలిడు నిట్లు దాని సుకమోటను గా దనిసంత నే మగుఁ. ౧౪౯

(1) బ్రహ్మయుఁగొల్పి దై వవిశ్వాసములేదువీరికని...దూతౌదవేమి)

చ॥ వరు డన నెవ్వఁడో తెలియు భాగ్యము లేకయె పోవుఁగాక త
త్పరుఁ డయి పెద్దలం గొలుచుభక్తుఁడు భవ్యము లందఁ గల్గు న
న్నరునకు విగ్రహమును నెడ నాయనపట్టన నమ్మచోట భూ
వరుకడ సెజ్జచాయఁ గనుపట్టుఁ బరాత్పరుఁ డేకరూపియై. ౧౫౦

(జీససుక్రీస్తునుం బ్రతిమ సేవచు రోసెను.)

మ॥ పరుఁ డెవ్వారికి లేఁడు? బౌద్ధులకు, నవ్వారేనియొక దేశికా
దరముక వీడగు క్రైస్తవాదులకు నిత్యధ్యయింఁడె యొజ్జ; యె
వ్వరికిన్ దూరమె నీమతం బెచట సంపాదించి తోతండ్రి? నా
తరమే నిన్ను మరల్ప వర్ధిలుము శీతభ్యాతిచందమునక. ౧౫౧

(పేర్పడువనవర్తియు నిన్ను సభాజనపాత్రీయుసేయఁడు.)

క॥ ఏవనవర్తియు ఘనభువ, నావనవర్తి యగువేంకటాచలవతివై
నీవలెఁ గావల మూసఁడ, నేవించియె తీరు సేవ చేకూఱినచోక. ౧౫౨

తే॥ ౧॥ లుబ్ధకుఁడు వనవర్తియాలుబ్ధకు లెటు, గొల్తురో యట్లకొలిచెడిఁగొనరికొనరి
ఇంతయెందుకు? చెంచురాజెవ్వఁడతిఁడు, గాఁడెవనవర్తికూఁతు నేకాన్తమునఁగె

౧॥ వానియేర్పాటుచొప్పన వాఁడుగొలిచె, నదియుసామికిఁదగుఁగాకయట్లు కాక
పోవుఁగాక, యవ్వనికి నేవకుండు, గాఁ డ నెడిదోసమునుగట్టఁబోఁడునుక్యతి.

- (1) ఈగుఱుతుగల వాక్యము, వేంకటేశ్వరస్వామివారికి నమనవ్రయింపకు, స్వామివారు బ్రహ్మముగొల్పువారల నెవ్వరిని దూఱిరి, ప్రమాణమేమి, ఇట్టివెన్నొకలవు. మఱియొకటిహత్యము చూపుచుచున్నారము, “చ” పరులను బూని తిట్టెదవు బ్రహ్మసమాజము బిహ్వమైతివై” వేంకటేశ్వరస్వామివారు బ్రహ్మసమాజమునెవ్వరి నావేళించితిట్టినారో, ఆయిచోట్లుపనివడినచో దేవయ్యలకుఁ బిమ్మతెచ్చెడివి యని యెఱుంగుదురుగాక.

క॥ “వేర్వడువనవర్తి” యటం, చేర్పాటాసరించితొక్కొ పియిటు లగునేనికొ

దిర్పతివెంకనకుఁ వాఁ, డర్పింపఁడు నుతులు నిక్క మాడితివుతా. ౧౬౪

(బహుమార్గవేదులంజేయులుగాఁ దలంపకుము.)

అ॥ వె॥ ఏకమార్గవేదియే వేది బహుమార్గ, వేది యేటివేది వేఁడు ఆతఁడు

ఏకమార్గ మన్న నే మనుకొంటివో, సత్యమార్గ మది వ్రశస్తితెరువు. ౧౬౫

ఉ॥ కారొకొ? రక్కసుల్ కడు న కార్యరతుల్ “బహుమార్గవేదు” ల

వ్వారలమార్గముల్ తుదకుఁ బాడఱి యొడరె? జయ్యు లైనవా

రేరును బెక్కుత్రోవలనె యేగుచునుండు రజయ్యు లొక్కటే

దారిని బోడు రయ్యది సదా జయ మిచ్చు యశం బొనంగుచుకా. ౧౬౬.

బ॥ అరయఁగ నేర్తు వీవు చతురంగ ముకించుక గుర్తులేదె? యే

లురిపురి నిక్కతాస నిను సెక్కట శిక్షితుఁ జేసినాఁడ నీ

చరిత మటుండె నియ్యెడ న జయ్యులయె త్రొకతీరె యెప్పు త

త్తటవడి సారె సొటువడుతజ్జులదాఁటు లనేకమార్గముల్. ౧౬౭

బ॥ ఒకయెడ మూలయె త్రొకట సెండొకయె త్రొకమాటు టేనిబం

ట్లు కదలునెత్తు మంత్రికదలుకొ మఱియొక్కెడ టేఁడె దాఁటు వే

టొకయెడ నన్నిటం దుదకు సొడుగు రీ “బహుమార్గవేదు” లే

రికి జయ మబ్బు వార లొకగీతినె యెత్తుదు రెత్తు లరభకా. ౧౬౮

(నీసంగతియెల్ల వారికి నసహ్యమె యయ్యెను.)

ఉ॥ ముంగల సద్గతుల్ వొలయుపుణ్యులకెల్లను వేంకటేశున

త్సంగతి సహ్య మంజులకె నల్పుచునుండురు నర్వదా; వృథా

భంగుర మైసకుక్షి కయి పావకృతుల్ రచియించువారి కా

సంగతి యెట్లు లబ్బెడి? ససహ్య మలభ్యము కొంతమందికికా. ౧౬౯

క॥ కటికివిదగ్ధదరిదు)ఁడు, ఘటియింప దటం చెఱింగి కామ్యార్థముపై

నఱియించు ననాదృతి వేం, కటపనిసంగతియు నట్లకట? నీకయ్యెకా. ౧౭౦

(విశ్వములోన నెల్లరు వివేకులు వేడుకతోఁ బరింపఁగా)

ఉ॥ “హైదరుబాదు”వీధి సెకయజ్ఞుఁడు హేలకు సెక్కడేహిఁ జా

మోఁది చనంగ వేటొకఁడు పోవుచు మొండెముఁ జూచి “కత్తి బా

గాఁ దెగ 'సా' ఫిటుల్ వలయుఁగాని యని మెచ్చె నఁ టట్లులే శుమీ
నీడుక విత్వపుంగరిమ నీలివిహీనమతుల్ వఱించుటల్.

౧౭౧

(ప్రాంగుచు నుంటిఁనెన్ జనులు పూజలొనర్తు"రటంచు)

చ॥ పతులకు నొఁచుకోనియెలపొయపుటంగన లూరకే హిమ
ద్యుతిమలయానిలాడులను దూఱుడు, రాదర ముప్పతిల్ల నం
గతపతు లై నకాంతలు నికామమహోత్సవముల్ పొనర్చి న
తక్కుతులుగఁ జేతు రిందుఁ గలనేవరహస్యము నీ వెఱుంగవే.

౧౭౨

మ॥ ఉపయోగించపు దేశికాఖ్య మొదటన్ "నూదాహారే దస్య నా
మహోత్స" మ్మనుశాసనమ్ముకతనన్ మన్వాజ్ఞజై నట్టిత
వ్వవలాపించఁగ వచ్చు నక్కటకటాని యైవై వృథాదూషక
త్వపదం పెక్కితి వేన్మృతిక జదివి లేధన్యుండు శాసించెనూ.

౧౭౩

శా॥ అల్పంబే యగుఁగాక నాగరిమ నే నల్పండనే యాడుఁగా
కల్పత్వ మ్మది తిట్టునీకు నెకసాహాయ్యమ్ము గావించ దే
కల్పమ్మందును నీ వొనర్చువని యేకప్టుండు గావించఁ డీ
శిల్పం బేగురు నెద్దనేర్చి తరరే? శిష్యా? స్వయంశక్త మో.

౧౭౪

ఉ॥ "వేదలవాఁడు నామఁదది వేదఁజఱువారలు వ్రాసినాఁడు వాఁ
డీదురితమ్మనన్ జెడెడి నే నఘ మొండ" నటంచు నెంచె దే
మో? దురితంబు వాని దనఁ బోదుల నీకయి వాఁడు వ్రేలుటన్
నీదియె పాతకంబు మహానీయుల వేత్తల నడ్లి చూడుమా.

౧౭౫

ఉ॥ గొల్లది చల్లలొఁ గలుపుఁ గొఁవకుఁ గొంపకుఁగూడ నీళ్లు, లే
పల్లవసాణి యేనియు "నెవని నీది యేమె యపాత్రురాలని యీ
చల్లకుఁ దెల్పు చచ్చె" ననఁ జొన వృథా జల మిచ్చినట్టియా
తల్లులఁ దిట్టు "నేచెనఁటి తా నిట నీరిడె"నం వెఱుంగుదే.

౧౭౬

క॥ గురు నేల తిట్టితన మా, గురువే యిటు చెప్పెనఁచు గొణుఁగకుమా? యీ
దురితమ్మెల్లను మెల్ల ను, పరి నాశిర మెక్కు- మిగుల బరు విడి తనయా.

(తత్పరిమాసాధనము నిరసించినచోఁ బ్రధాననిబర్హణావ్యాయమునఁ దక్కినవిగ్రహముల పూజయు నిర్హస్తుము)

ఉ॥ తిట్టగ లేకు నీపు మముఁ దిర్పతివేంకటనాథునే చెడం
దిట్టితి విగ్రహార్చనవిధిన్నిరసించుట, కైసర గాశికా
పట్టణనేత దిట్టుటకుఁ బాల్పడ వే మతఁ డగ్రగణ్యుఁ డా
దట్టునిఁ దిట్టినప్పుడ “ప్రధాననిబర్హణ” నీతి సార్థ మ్మా. ౧౭౮

క॥ “కాశ్యత” ఇతి వివరణమునఁ, గాశ్యపి ధనుఃగాక శూలకలితం బగుచుక
దృశ్య మగుఁ గాశి యది “య, ద్రృశ్యం తన్నశ్య” మనువిధికి లోఁగదుఁమా.

(కలౌ వేంకటనాయక, అనువచనము.)

క॥ కానఁ “గలౌ వేంకట” యను, మాన మ్ముండినను గాశి మహిమ మధికమె
న్నేనియు రెట్లట్లుగుటఁ “బ్ర, ధాననిబర్హణత” కదియ తగుఁ జుమి పుత్రా.

క॥ ష్టేత్రములలోనఁ గాశీ, ష్టేత్ర మ్మత్తమము దానిఁ జెఱచినపై నే
ష్టేత్రమ్మనేనిఁ జెఱుచుట, పాత్ర మ్మద్దాని విడువఁ బాడియె కుట్టా. ౧౮౦

ఉ॥ ఎందఱు కాశి కేగుదురొ యెందఱు తిర్పతిఁ జూడఁ బోదురో?
విందుమకాదె? సర్వపుధిబీజలి ష్టేత్రములెల్లఁ గాశితో
డం జులఁ దూఁగ వయ్యది చెడన్ జెడు సర్వము, దాననున్నరా
తిం దెగఁ దిట్టి విగ్రహవిధి నిర్హస్తువుగాక యీహయన్. ౧౮౨

(దిక్కుటి కొండయెక్కితివి దేవుడ? తిర్పతి వేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ మౌక్తులు ముద్దులుం గలుగుమగ్గులు మాత్రమె వేంకటేశుకొం
డెక్కుడు రల్లకాశి కెవరేనియుఁ బోయెద రల్లుకాన న
మిక్కిలి నీకంటి లింగమును మీఱుము దూఱులు పోవు నంతఁ దా
దిక్కుటి దాన విగ్రహవిధి నిర్హస్తువు సర్వనిధ మ్మా. ౧౮౩

క॥ కాపునఁ గాశీ ష్టేత్రము, హవలయు న్ముందు దానిపోకకునై వా
చావిధవము వెలయుంపు వృ, థా వో దది చెడియె తీరుఁ దగుకవివేనిన్.

సీ॥ అట్లాసర్పితివేసియది గంగఁ బడు మీఁద రామేశ్వరము సముద్రమునమున్న,
నానై బ్రయాగయు నటునై గయాత్రయం బడుగంటుఁ దత్తద్వర్ధనముల,
నల్లంత రంగేశునవతార మదియుఁ గావేరిలో మున్న దేవేరితోడఁ,
బిడవఁ గాంచ్యాకులవే ర్వోపు నంతతో దక్షిణదేశయాత్ర లవి శురుఁగు

తే॥ గీ॥ వైసి “మక్కా మదీ” నాదివరమముక్తి, దాయక డ్డేత్రములు మనుధర్మశాస్త్ర,
దూష్యవరదేశయాత్రలుఃష్యమనకు, పాస్యతాభాజనములుగావలయు సుకొగ్గ.

(మీ॥ మీ॥ విధిసర్వమంగళము నెప్పొడుఁ బాడుదుమయ్య నీకు-)

తే॥ గీ॥ “పాముతోఁజెలగాటముల్,, వనికి రావు, శేషతైలేశునై నేల రోష మన్న,
విండువో? విన “వీశ్వర వేర”వైతి, వినవని యెఱింగియును జెప్పెదను గుమారగి.

మ॥ గురువిద్యేష మొకండుచాలదె? వృథా కూర్చుండి యీవేంకటే
శ్వరవిద్యేషముగూడ నేమిటికి? దేవద్యేషమున్ దేశికో
త్తరవిద్యేషము రెండునుం గలియుచుండం బెట్టిదో నీకు నే
నెఱింగింపన్ వలెనే గుమారగి శుభివై యీతోవ రాఁబోకుమీ. ౧౮౭

మ॥ గురుసింహాకుఠితంబు చాలక వృథా గొండాట లీవేంకటే
శ్వరసింహాకుఠితంబు లేటికి; బళా? నంసగర్తృతవీ చాలు దే
వరహస్యమ్ములజోలీఁ బోకు మవి సంబాళింప శక్యమ్ము గా
వరయం బోకుము భక్తి లేనియెడ నీ వద్దేవుపాదాబ్జముల్. ౧౮౮

చ॥ నరుఁ డురవైనచో నిడుతృణమ్ముగు మేరువు, మంగళంబు లీ
వఱిమొటి నెన్నిపాడితివో యన్నియు నన్నియకోటులై నినుకొ
దిరిగి వరించు నట్లు లలతిర్పతివేంకటనేత చేయుఁ ద
చ్చరణములెట్లు పట్టిక సుసంగు ఫల మ్మలదేవుఁ డగృహ ౧౮౯

ఉ॥ మంగళముకొ బలింపు టది మంచిదియే గురుమూర్తిగూర్చి య
మ్మంగళమూర్తి నీమన శుమర్చ మెఱింగి యతోధికమ్ముగా
మంగళముల్ ఘటించుతఁ బ్రమాదములకొ క్షమియించి దానిచే
తం గరుణాశుఁడనె బిరుదు దైవతమూర్తికె చెల్లఁగావుతఁ. ౧౯౦ .

ఉ॥ అర్చన దీర్చనం దగనియజ్జలయండున దాఁగి సారెమం
దిర్పతి వేంకటేశ్వరుని దిట్టెద సౌరికొలఁది, నీటిని

దర్శము దైర్యమున్* గవినదస్సులెటో సకలమృత్యుతింగియె

ట్లార్పులు పుచ్చుచున్నయవియోగికును లించుక విప్ప వర్షకా. ౧౯౧

* భవత్ప్రణీతగీరతామ్నాయ శ్రుత్వా సంతోషవశా దేవం లిఖామి॥ గృహంతు కరుణానిధయః॥

శ్లో॥ లోకేఽస్మిన్ కలినామకాంధతమనవ్యాప్తే తమా దూషితై । ద్ధర్వాదిత్యవినిందతైశ్చ బహుభిర్ద్వారీకృతే సజ్జనే , కృత్వా గీరతభారతం బహుసుపర్వానందసంఘాయకం, విద్వద్భ్యో దదతుః ప్రబంధ మతులం యాతౌకమీంద్రా స్తుమః॥ శ్లో॥ సన్సార్గగో శ్రీపతివేంకటేశా । కళాసమగ్రావివపుష్పవంతౌ । సుజ్ఞానదా వజ్జజనస్య సమ్యక్ గృహీతారా జయతాం రసజ్ఞా॥ శ్లో॥ గురుభూసురదైవమాపకా, స్వకృతైస్సాంధ్యదృశో విమృష్టతత్త్వాః । కలినంకలితాత్మకాః ప్రబుద్ధాః । పరభూశృత్రుటకాంచితా శ్చరంతు । శ్లో॥ ఏతాదృగ్గ్రంథనిర్మాణే లోకజ్ఞానాదికారణే భవంతావేవ దక్షా ద్వా కింకమీంద్రీ ఘటాహరీ॥

పంచాగ్ని, మార్కండేయశాస్త్రీ). కనిగిరితాలూకా

పోలవరగామవాసీ. పృథ్వీ పాతగుంటూరుపురవాసీ.

శ్రీరామకృష్ణకవులు గురునిండాపరులగుచే నన్యులైనను శిష్యులై తమ శిష్యులైతి తుల్యమగు నిట్టిగీరతామ్నాయమును దమచేఁ బెప్పించుటచే నెంతయుఁ బ్రబంశననీయులే. వారుచెట్టెక్కి కోకిలమ్ములైరి. తమ నడువదేశములను వినరు సరికదా? ఏవియో సాహసప్రయత్న శతకాదులనుగూడ రచింప సాగిరి. ఏదియో తీగఁ ద్రొక్కినవారు దారితప్పినట్లు వీరిపపటికిని ద్రోవకురారు. కానిండు వారికై యమర్చిన గ్రంథము 'వారికొక్కరికిఁ గాకున్నను లోకమున కంతటికి నుపకారకముగాక తప్పదు,....,

శిష్టా వెంకట సుబ్బశాస్త్రీ).

సూలుమాష్టరు.

బాపట్లపోష్టు,

అప్పాపురం

శ్లో॥ స్వచ్ఛందపరిసరత్సుఖారసర్పురీ మాధుర్యసారస్సురగద్ధిరోదార శతావధాన కవితానింహసనాభ్యాసినౌ! ఈ యామాత్రనిబద్ధసర్వకుచిప్రాగల్భ్య గర్వగ్రహా! శ్రీమత్తిర్పతివేంకటేశ్వరకమీంద్రా శిష్యకల్పకృమా॥ శ్లో॥ అంగీగురుతం

కృపయా, చంపకమాలాం మదర్పితామేతాం, ఇత్యభివాద పురస్కర మశ్వర్థనమా
త సూమి యువాం॥

చంపకమాలిక,

కలికలుషోన్మదై కమదఖండన చండనరస్వతీనము, జ్వలనయదానశాండ
మపవారిత వైరివృథావితండమై, వెలసెనుగీరతాగమును వీనుల విందుగ నిందు నె
ల్లవా,రలము వరించినారము పరావరమూర్తులరైన మీకు శిష్యులుకలిపూరుకుల్
గురుయశోఽనహనమ్మనఁ దమ్ముమిమ్మునుండుల నిడికోదలంచి సరితూగగల్గఁబడిం
చియు మీయశంబు దొంగిలువనిఁ బూనదానిఁ దమగీరత మెల్లడ వెల్లకించె మే,కు
లుబిగియించి లాగితిరి కోయని కూయఁగ నర్వముండన,మ్మల జరిపించి మించితిరి.
మూలముదుంగఁగఁజేసి మేల్పునుం, గులఁ దవలించెనెంచితిరి. కోయిల లోర్పునె
యట్టిధాటి కా,జిలిబిలిమాటలున్నగళు సేతలునుం దగవంచు మీవివ,ష్టులకు జగన్మై
తాఁడెలువఁ జూచె. పికోద్ధతిచచ్చె మిమ్మెఘా,వలయముమెచ్చె మీయశమభంగుర
మైకడుహచ్చె శుషుగ్గుడు, షుగ్గులిమలదిగ్గ కాకవివికారములెల్ల ననంతచిద్దనా,న
లకలితప్రపృథకవనాంచిత ? తిర్వతివేంకటేశ? తి,ర్వలగురుముద్రితంబులుగఁ
గ్రాలుచుఁ గాలుచు శుద్ధిసెందెనొ,లలిత చరిత్రులార! నకలమ్మనెఱింగిన పెద్దలా
ర! నేఁ,బలుపురమెప్పుఁ గొన్నకవివర్ణుడగాను నమగ్నివైకుషీ , బలుఁడనుఁగా
ను మీయశమువల్లఱు విన్నముదంబువేర్చి మీ,వలికినవల్కులే మరలఁ బల్కి-తిఁ
గొన్నిటిఁ దప్పనైఁపుండం,జలులు ఘటింతుఁడై కొనివ్రినన్నతనన్నెక చిన్నశిష్యుఁ
గాఁ, దలఁపుదు కైవశేషుండ నదంభవినిశ్చలభక్తిమీవద,మ్మల మదినిల్పవాఁడబుధ
ముఖ్యవిధేయుండఁ గృత్రిమంపు లీ,లలకుఁ దొలంగువాఁడఁ గమలాపురినుండుదుఁ
గ డ్వచుండలిక ॥

కైవశేషశాస్త్రి). కమలాపురం, కడపజిల్లా॥

* తే॥ గీ॥ అమృతపుట్టిల్లు సీకింజరమ్ము దాని “లంజలకుఁ బంజరంబనెడుం జెనంటి
ఓపు ననుఁగాని యెవ్వరి నేనిగాని, యెట్టితిల్లు తిట్టిన గణియింపవలెనె. ౧౯౨

(*రామకృష్ణ మహాభారతము, వింజరపర్వమునుండి.)

క॥ వింజరము... వేశ్యా (లంజల) పంజరము...”

సీ॥ అలయ్య నెఱుంగుదే యతఁడు * పాచకమాళి తాత నీకగుజ్జుమితల్లివంక
అలశాస్త్రీ) నెఱుంగువతఁడువంటలవాఁడెయతఁడుబావకుజ్జాతియగునైకఁడొ
‡‘మేల్మీ’ మీయతఁడే మిక్కుటంపున్ ధూమపాయి జూవరి గ్రామపాచకుండు
ఇంక నుండొకఁడీచండుఁడెల్లభూములనమ్మి యేమిచేసెను? నీకు నెఱుకవడదె

తే॥ గీ॥ ఇట్టియాత్మసంబంధులకెల్లఁ దవుల, సంజరమ్మును దిట్టితి వింజరమున
కిక్కభకునేమి సంబంధి? మిల్లునాకు, నచటనుండియంత నేమయ్యెఁబుత్ర).

(* సీ॥...ఁటీ॥... పాచకులు యాచకులు నీళ్లు మోచువారు, గలరు, కొండఱు
వింజరగ్రామమండు”) (రా, కృ, భా, విం, ప, చూ.)

(‡ ఁ॥...వింజరమండుమేల్మీబంగారమువంటినామయపథగాములు...”సీ॥...
అహిఁసేనధూమదండదుల సేవించి యపగతభాగ్యులైనట్టివారు...”
జూదంబాడియప్పలపాలైన యట్టివారు,) (రా, కృ, భా, విం, ప, చూ.)

(¶వెలయాండ్ర) ననురక్తిగలయాండ్రుగా నమ్మియర్హుగోల్పియినట్టివారు”)

(¶ తే॥ అట్టివింజరమునఁ జెర్వుగట్టుదరిసి, బెంకుటిలు గట్టికొని యుండె
వేంకటేశుండు”) (రా, కృ, భా, విం, ప, చూ.)

గీ॥ పాచకతయాచకతనీళ్లు మోచువనియు, గృతముమఱచియవాద్యములోగిలుకువాని
వనికెఁ దల్యమ్ములనుకోకు పడరువారు, నరకమున వారి నేటికి నన్వేదిల్లి.

ఁట॥ ఇంజరమేమి చేసె మతిహినునినుకొ గని ప్రీతికల్పి * “నీ
కుం జనదిట్టికర్ణయము మాశపుకాకుము వేంకటేశు ప
త్రంజరజంబ వీ విపుడు కాలులు పేల్చినలాభమేమి,, నా
“లంజలవంజరం” బయి యలండురునే? “కవికుంజరం,, బరే? ౧౯౪

(* క॥... కొండఱు విద్య, ద్రణమునధిక్షేపింపన్ గణంగుచు”) (

“మరా” ఈపద్యము సందేమి, దీనికిఁ బూర్వముననున్న, 104,
105, సంఖ్యలుగల గీతములందేమి, వెం॥ రా॥ లెవరినిమనమం
దుంచుకొని, శుంతలు, గుణహీనులు, సంకరులు, లోనగునీచ
పదములతోఁ దిట్టమొడలిడిరో వారలెల్లఁ దగుమాత్రము సా

హిత్య సౌహిత్యములుగల్గి కవితచెప్పఁ గలవారలనియు, సంప
న్నగృహస్థులనియు, వీండ్రకృతఘ్నతకు రోయుటచే నకలము
నెఱిగినవారి నెదుట నేమియు ననఁజాలక యిట్లు తీట్టఁబూనిరని
యు, నెఱుఁగఁదగు, యఱి వారినేకాక గామమునెల్లఁ దీట్టదొ
రఁకొనుటచే నాగామమందలివారలెల్ల వీరికృతఘ్నత కేవ
గించుకొనువారేయని విస్తృతమకానవ్యాఖ్యానమనవేక్ష్యమ,

సీ॥ కాళి కాఘట్టానఁగలవిజ్ఞా. డొక్కండఁ నెన్ను బన్నిర్మఘ్ననిం బాసరై
నైజాము రాజ్యమ్మనఁ గలవారెందఱో నీపేరు వినుటకే యావ మనిరి
కడపకర్నూల్ ప్రకఁగలప్రాజ్ఞులెల్ల సేక గలిపురుషుని గాఁగఁ దలఁచుచుండి
రల్లనెల్లూరివై పంతుమునై సేక బతిలునిగా వ్రాసి పంపఁదొడఁగి

సీ॥ రఱిఁగెవిజయనగరమ నీహేయదశను. దెలిసికొనియెగుంటూరునీచులుఁదనము
ఇంజరంబును గూనినయెడైహంత, లెన్నిగ్రామములనుగూనె దెఱుఁగఁజెపును.

శా॥ ఏయారికొ దెగఁదిట్టనేమి యగు నీవెవ్వారలన్ గొట్ట నే
మా యాధార్థ్యము డాఁగదింజరము మాటల్లుంచు నీదబ్బిఱల్
నీయాత్మన్ గనుపట్టవే, అది నిను“నీచుండ వీ” వంచుఁ దా
రోయిన్ మానెనె? దానిఁ దిట్టికొను మేరున్ రారు నీ జోలికిన్. ౧౯౬

సీ॥ రమణ శ్రీలక్ష్మీనరసాపురమున మొన్న, రావు శ్రీచెల్లయొంబకురాణయెసఁగ
జరిగినది షష్టిపూర్తియచటికి నీవు, రావు బావయురాఁడు మీచేవ దెలిసె, ౧౯౭

చ॥ “అనద”లఁఁచు మిమ్మెఱుఁగు నంతకుమున్నె జగంబు, చెల్లమా
జనసకి షష్టిపూర్తి, మనశాస్త్రీకిఁ దిర్పతి కిష్టిపూర్తి, భూ
జయలకుఁ డష్టిపూర్తి, భృతిచాలనిబావకు నష్టిపూర్తి, యొక
దనరుక తాన నర్చవిదితం బది యయ్యె నిఁకేమి వ్రాసెదో. ౧౯౮

చ॥ పిలువఁగ లేదా? మిమ్ములను బిల్చిన ‘వత్తు’, మనంగ లేదా? వైఁ
దలఁ కుదయింప లేదా? కలతత్వము లోక మెఱుంగ లేదా? య
న్యల నటులఁచు శ్రీకరుఁడు యోగ్యుఁడు సూర్యవిభుఁడు రాజబం
ధులును నిజం బెఱింగి రని తోఁవదా? నీమదికేవలదుర్భాతా. ౧౯౯

౧౧॥ నక ~~అనునట్లు~~ సాకువిభునిమోచుచూచినిన్నేమియు మొగము నెగుట
నాడమిదిరిగాక నీచునృతములకుఁ, బారమున్నదే? నీగుట్టు బయలు గాదె.

౧౨॥ ఈ వానరచువోసము లనేకము; లంకును నింజరంపుభూ
దేవుఁజూలి కేగు టది తీటనిదోసము, వారిపాదముల్
కేవలభక్తి ప్రసాదు వలనగింకకు' మాచెడుకూత లెల్ల నా
బావలిభించినాఁ, డినుచు వారికిఁ దెల్పుచు శాంతి కల్గెన్.

౨౦౧

౧౩॥ చూడఁడుగాక చూచునెడి సూర్యనృపాలుఁడు గూడ వేంకటా
ద్రీడివమాన మొప్పినను దీనికి నెప్పికొనండు గ్రామమం
దేఁడొ యొకండు నిమి నరియే యగుఁగా కది కారణముగా
గాడగఁ దిట్టిపోనెదవె గ్రామమునెల్ల, వివేకి వైచునే.

౨౦౨

౧౪॥ ఎప్పుడుగాని సూర్యనృపుఁ డీవును బావయివా, యుతివ్వకుం
జెప్పలచూరిప్పినది చెయ్యలు తాఁ దిలకించి యుండఁ దె
ట్లాపైకిఁ జూచెనే; యతఁ యొప్పిన సువృత మేముమాత్ర మా
యొప్పలకువృ యొప్పినటు లుల్లమునం దలపోయ మర్భకా.

౨౦౩

౧౫॥ ఆయన దిర్ఘనన్నునకు నందనివారముమేము “కాకతా
శీయము గాఁగ నానృపనిలంపుఁడు మానభ కేగుదెంచుచొ
ప్పాయితిమయ్యెఁ గాని యది యంతటిభాగ్యము లేనిదయ్యె లే
దా? యతఁ డింక కేమనుసె యానుడు లింక లిభింపకుండుమే.

౨౦౪

౧౬॥ భనమిడి పత్రిక నిల్చిపి “తజ్జులమెప్పును గొం”డటంచు న
య్యనఘుఁడు నెప్పెఁగాని “కనినంతిన కేల నుపానహమ్మి నై
కొని మరియాద సేయఁదగు కొంటెనుడు ల్లిళియించి పాప భా
జనమగుఁ, డంచు నానృపతివండ్రిఁడు చెప్ప ననంగఁ జెల్లునే.

౨౦౫

౧౭॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరుని దేవుని దట్టెడినీకు బ్రాతే? యిం
జరము; భవవిధంపుమనుజులు లే ర్దీనుజన్ము లుగఁడు నీ
దరితల్ల ధోరణిన్ గడుకుఁ ద్రోచుచుఁ దిర్వవేంకటేశుఁ డిం
జరపుకవాసులున్ సుఖ మొనంగి త్నమింతురు గాక వీరకమై.

౨౦౬

గద్య.

ఇదిశ్రీ... తిరువతివేంకటేశ్వరవిరచితంబగు విగ్రహారాధనము.

